

Ungar & medier 2017

FÖRORD

När *Ungar & medier* genomfördes för första gången 2005 användes begreppet högkonsument som ett analytiskt verktyg för att illustrera olika användargrupperns medievanor. Begreppet beskriver dem som använder en viss medieform mer än tre timmar en vanlig dag, men definierat på så sätt har begreppet sedan några år tappat relevans. När andelen högkonsumenter närmar sig eller överstiger 50 % förlorar avgränsningen sin betydelse som markör mot genomsnittet – och just detta är på väg att hända, eller har redan hänt. Detta är samtidigt ett resultat i sig. Sedan den första *Ungar & medier*-undersökningen genomfördes för ett drygt decennium sedan har andelen unga som använder internet mer än tre timmar om dagen mer än fördubblats. Bland 9–12-åringar har andelen nästan fyrdubblats. I denna åldersgrupp har högkonsumenterna av mobil tolvfaldigats på bara sex år. Nedbrutet på årskullar och kön kan andelen högkonsumenter bli ännu större, t.ex. använder 76 % av 15-åriga flickor mobiltelefonen mer än tre timmar/dag och 79 % av 18-åriga pojkar använder internet mer än tre timmar/dag. Gårdagens högkonsumenter är med andra ord i många avseenden dagens genomsnittskonsumenter. Trots att de digitala medierna möjliggör simultan användning i hög utsträckning – dvs. att man inte bara kan addera den tid man ägnar åt olika medieformer – kvarstår faktum att den totala tiden som ägnas åt medier bland barn och unga har ökat kraftigt de senaste tio åren. Det gäller även barn under 9 års ålder. Samtidigt inbegriper mediebegreppet så mycket mer idag än vad det gjorde för tio år sedan. Inte minst utvecklingen av smarta mobiler och olika sociala medier innebär att många fler aspekter av livet förs i och genom olika digitala, gärna mobila, medier. Att ”använda” medier idag är kort sagt inte samma sak som det var för tio år sedan, även om vissa medieaktiviteter, t.ex. gå på bio, är jämförbara.

En nyhet i årets datainsamling är en fråga om respondenten har någon form av funktionsnedsättning. Statens medieråd genomförde 2015 en enkätundersökning på ett begränsat antal unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) i samarbete med riksförbundet Attention och det arvsfondsfinansierade projektet Nätkoll. Studien visade bl.a. att dessa barn och unga i många avseenden både använde medier i högre utsträckning och oftare har negativa upplevelser av medier än genomsnittsanvändaren. Ambitionen var att i ett obundet slumpmässigt urval försöka klargöra hur medieanvändningen bland barn med olika typer av funktionsnedsättningar liknar eller skiljer sig från genomsnittets. Resultaten redovisas i *Ungar & medier 2017* samt *Föräldrar & medier 2017*.

Ungar & medier har nu genomförts för sjunde gången sedan 2005. Här presenteras resultatet av den största nationella enkätundersökningen som kartlägger medievanor – och attityder om medier – hos barn mellan 0 och 18 år. Undersökningen publiceras i tre rapporter: *Småungar & medier 2017* om barn 0–8 år, *Ungar & medier 2017* om barn och unga 9–18 år samt *Föräldrar & medier 2017*, där vårdnadshavare till barn 9–18 år uttalar sig om barnens medievanor och upplevelser. Syftet är att tillhandahålla en kunskapsbank och faktakälla som är lättillgänglig för föräldrar, lärare och andra som arbetar med, eller intresserar sig för, barn och unga och deras medievardag. Rapporterna finns tillgängliga för nedladdning på www.statensmedierad.se/ungarochmedier.

Ewa Thorslund

Direktör för Statens medieråd

INNEHÅLL

INLEDNING, BAKGRUND, METOD OCH LÄSANVISNING	5
SAMMANFATTNING	6
RESULTATREDOVISNING	13
1. Är du pojke eller flicka?	13
2. Hur mycket fyller du i år?	13
3. Har du syskon?	14
4. Har du en funktionsnedsättning?	15
5. Har du tillgång till något av följande...?	16
6. Använder du mobiltelefon?	19
7. Vad brukar du använda mobiltelefonen till?	20
8. Om du tänker på din fritid, ungefär hur ofta brukar du...?	23
9. Om du tänker på en vanlig dag, ungefär hur länge brukar du på din fritid...?	27
10. Tittar du på filmer, tv-program eller tv-serier?	36
11. Vilka tv-program eller tv-serier brukar du titta på?	37
12. Brukar du ta del av nyheter?	38
13. I vilka medier brukar du ta del av nyheter?	39
14. Hur upplever du nyheterna du ser?	40
15. Hur mycket litat du på nyheter i:	42
16. Spelar du datorspel/tv-spel/mobilspel/spel för surfplatta?	43
17. Vilka datorspel/tv-spel/mobilspel/spel på surfplatta spelar du oftast?	44
18. Använder du internet på din fritid?	46
19. Hur ofta brukar du göra följande på internet på din fritid?	47
20. Använder du sociala medier (t.ex. Instagram, Facebook, Twitter, Snapchat)?	48
21. Vilka sociala medier (t.ex. Instagram, Facebook, Twitter, Snapchat) använder du oftast?	48
22. Följer du några kanaler/användare/videobloggare på YouTube, Twitch eller liknande?	50
23. När jag använder sociala medier kan jag tänka mig att... ..	52
24. Kan någon av dina föräldrar/vårdnadshavare se dina inlägg på Facebook, Instagram, Twitter och liknande?	53
25. Har någon annan är du lösenordet till något av dina sociala mediekonton?	54
26. Vilka sajter besöker du oftast?	55
27. Har du sett porr på nätet under det senaste året?	57
28. Om du kommit i kontakt med porr på nätet, hur gick det till?	58
29. Om du har kommit in på en sajt med porr, hur upplevde du det?	59
30. Känner du någon som råkat ut för något av följande på internet eller via mobilen under det senaste året?	60
31. Har du själv råkat ut för något av följande på internet eller via mobilen under det senaste året?	61
32. Har du själv gjort något av följande på internet eller via mobilen under det senaste året?	62
33. Har du någon gång gjort en anmälan om något som inträffat på nätet?	63
34. Finns det något innehåll i tv, film, spel eller på internet som du blivit rädd, ledsen eller deppig av?	65
35. Hur ofta brukar du och dina föräldrar/andra vuxna du bor med prata om följande aktiviteter?	68
36. Brukar du och dina föräldrar bli osams om...?	69
37. Om du tänker på vardagar. Hur har ni regler i familjen för hur sent du får...?	71
38. Om du tänker på vardagar. Har ni regler i familjen för hur lång tid du får...?	73
39. Hur bra är du på att...?	75
40. Två sajter på internet beskriver samma sak. Du upptäcker att det de säger inte stämmer överens. Vad gör du då?	77
41. Tycker du att du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt...?	84
BILAGA 1. Bortfall, signifikans, åldersintervall och kalibreringsvikter	89

INLEDNING, BAKGRUND, METOD OCH LÄSANVISNING

Detta är en redovisning av resultaten från undersökningen av medievanor och attityder kring medier hos barn 9–18 år. Genomgående redovisas resultatet fördelat på tre åldersgrupper, vilka omnämns med siffror i löpande text: 9–12 (år), 13–16 (år) samt 17–18 (år). Kommittén Medierådet, som upphörde 2011 när myndigheten Statens medieråd bildades, genomförde *Ungar & medier*-undersökningar 2005, 2006, 2008 och 2010. Statens medieråd tog sedan över med *Ungar & medier 2012/13* och *Ungar & medier 2015*. Medielandskapet förändras snabbt, och nya frågeställningar tillkommer medan andra förlorar sin relevans. Detta har inneburit att vissa frågor omformulerats och svarsalternativ har ändrats, vilket gör att direkta jämförelser över tid inte alltid kan göras. Undersökningarna 2005, 2006 och 2008 skiljer sig så mycket från föreliggande studie att de endast i undantagsfall kan användas som jämförelsematerial. I de fall det finns jämförbara data från undersökningen 2010 redovisas dessa i löptext och tabeller. Parallellt med denna rapport publiceras också *Småungar & medier 2017*, där föräldrar till barn 0–8 år tillfrågats om barnens medievanor och deras egna attityder kring medier samt *Föräldrar & medier 2017* där föräldrar till barn 9–18 tillfrågats om sina attityder till barnens medianvändning. Under hösten 2017 publiceras *Ungar & medier 2017: demografi*, en analys av hur demografiska faktorer som exempelvis föräldrars utbildning och inkomst påverkar barns medieanvändning.

Underlaget för denna rapport består av två olika enkäter som sändes ut till 1 999 barn 9–12 år och 3 000 barn 13–18 år. Jämfört med närmast föregående rapport, *Ungar & medier 2015* är detta ett 25 % större urval och landets största statistiska undersökning av barns medievanor. För att kunna jämföra med tidigare studier har barnen i åldersintervallet 13–18 delats in i två åldersgrupper i analysen: 13–16 och 17–18. Statistiska centralbyrån genomförde datainsamlingen där respondenterna kunde välja på att fylla i en pappersenkät eller ett webbformulär. Urvalet av respondenterna är ett obundet slumpmässigt urval stratifierat på ålder: 9–12 år och 13–18 år. Datainsamlingen pågick mellan 18 augusti och 6 december 2016. Svarsfrekvensen är 38,5 % för 9–12 år och 38,7 % för 13–18 år. Detta är aningen lägre jämfört med närmast föregående datainsamling. Sjunkande svarsfrekvenser är inget unikt för *Ungar & medier*, eller ens för medievaneundersökningar, utan något som iakttagits under lång tid vid olika typer av enkätundersökningar med slumpvisa urval, både i Sverige och internationellt. Orsakerna till detta är inte helt klarlagda, men ett rimligt antagande är att ett generellt ökande antal undersökningar – såväl akademiska som marknadsundersökningar – lett till en obenägenhet att svara på enkäter hos allt fler. Framtiden får utvisa om det är möjligt att fortsätta med enkätundersökningar med obundna slumpmässiga urval eller om man får använda sig av alternativa metoder för datainsamling.

Föreliggande rapport heter *Ungar & medier 2017* eftersom den publiceras detta år. Data samlades däremot in under hösten 2016, varför detta årtal används i diagram och i löpande text. Det förhåller sig precis likadant med rapporten *Ungar & medier 2015*, där data samlades in 2014. *Ungar & medier 2012/13* intar en särställning. Datainsamlingen sträckte sig då över årsskiftet, därav titeln. I denna rapport har vi av utrymmesskäl valt att benämna data från denna insamling som "2012".

Mer detaljerad information om datainsamling och -bearbetning finns i bilaga 1.

SAMMANFATTNING

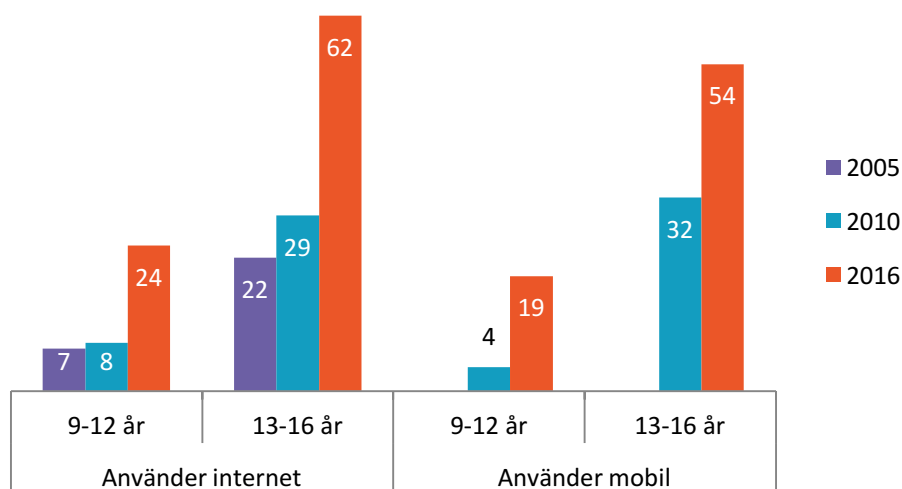
I detta avsnitt sammanfattas de resultat där skillnaderna är störst mellan olika grupper av barn och unga, eller där det skett en påtaglig förändring jämfört med tidigare studier.

Nytt i årets datainsamling är en fråga om respondenten har någon form av funktionsnedsättning. Statens medieråd genomförde 2015 en enkätundersökning på ett begränsat antal unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, NPF, i samarbete med riksförbundet Attention och det arvsfondsfinansierade projektet *Nätkoll*.¹ Studien visade bl.a. att dessa barn och unga i många avseenden både använde medier i högre utsträckning och oftare har negativa upplevelser av medier än genomsnittsanvändaren. Ambitionen var att i ett obundet slumpmässigt urval försöka klarlägga hur olika typer av funktionsnedsättningar är relaterade till olika medieanvändning. Dessvärre visade det sig att antalet respondenter med funktionsnedsättningar var för litet för att kunna redovisas på olika diagnoser. I åldersgrupperna 9–12 och 17–18 var de för få över huvud taget. I föreliggande rapport redovisas således endast data om funktionsnedsattas medieanvändning utan åtskillnad på olika diagnoser, endast för åldersintervallet 13–16 och endast när skillnader föreligger gentemot genomsnittet.

Redan i den allra första undersökningen i denna rapportserie, *Ungar & medier 2005*, användes begreppet "högkonsumenter" för att beteckna de individer som använder ett givet medium mer än tre timmar per dag. Då påpekades också att begreppet skulle betraktas som en praktisk avgränsning och inte ses som en värderande definition som markerar ett riskfyllt eller negativt beteende. Detta förbehåll gäller än idag. Vad som däremot förändrats är att då "högkonsument" i denna bemärkelse tidigare betecknade en liten grupp som skiljde ut sig från majoriteten, så är det idag i flera avseenden uttryck för det genomsnittliga.

1) Arvsfondsprojektet Nätkoll/Attention Hisingen-Kungälv och Statens medieråd (2016) Mer, oftare och längre tid. Så gör barn och unga med NPF på nätet. <https://statensmedierad.se/download/18.1538432c15418d3a4f0776a3/1461327764419/Mer-oftare-och-%C3%A4ngre-tid.pdf>

Använder internet och mobiltelefon mer än tre timmar/dag, 2005–2016 (%)

Andelen unga som använder internet mer än tre timmar om dagen har mer än fördubblats på ett drygt decennium (nästan fyrdubblats bland 9–12) och på bara sex år har högkonsumenterna av mobil femfaldigats bland de yngre. Nedbrutet på årskullar och kön kan andelen högkonsumenter bli ännu större, t.ex. använder 76 % av 15-åriga flickor mobiltelefonen mer än 3 timmar/dag och 79 % av 18-åriga pojkar använder internet mer än 3 timmar/dag. Begreppet högkonsument så som det traditionellt definierats i Ungar & medier har sedan några år tappat relevans. När andelen högkonsumenter närmar sig eller överstiger 50 % förlorar avgränsningen sin betydelse som markör mot genomsnittet. Eftersom uttrycket ändå fungerar som analytiskt verktyg – och i brist på bättre begrepp – används det även i denna rapport. Läsaren bör dock hålla i minne att gårdagens högkonsumenter i många avseenden är dagens genomsnittskonsumenter.

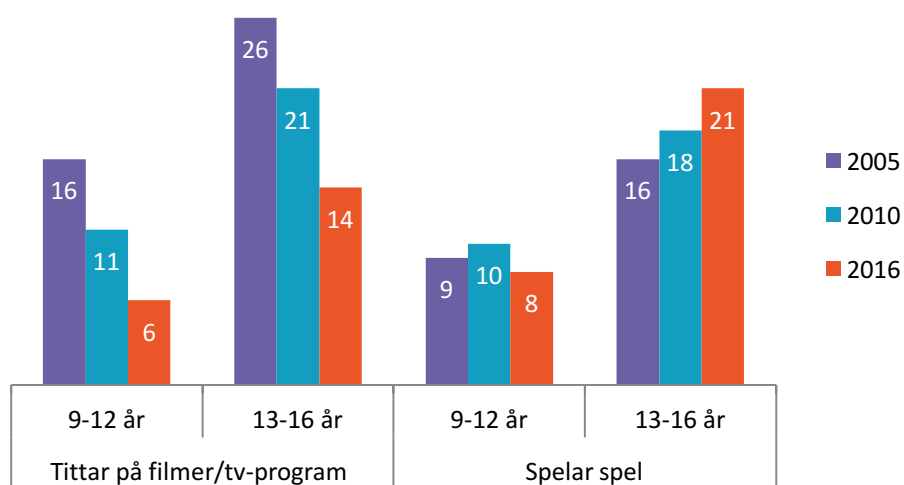
Med den smarta mobilens och den mobila internetåtkomstens publika genombrott har villkoren för medieanvändning förändrats i grunden. I tidigare undersökningar kunde man mer tydligt se medieanvändningen som en avgränsad del av fritiden, medan den idag är en integrerad del av barnens vardag. Idag har man inte bara en telefon i fickan. Nu bär man ständigt med sig en dator, en tv, en radio, en spelkonsol, en grammfon med stora delar av världens samlade musikutgivning och stora delar av all information som någonsin producerats. Det har också medfört att gränserna mellan vad som tidigare ganska enkelt gick att definiera som medieanvändning – t.ex. att se en film – och vad som är kommunikation blivit allt oklarare. När man ser en videosnutt som en bekant lagt ut på Facebook och sedan kommenterar den – handlar det då om medieanvändning eller kommunikativt handlande? Eller båda delarna? Den nederländske medieforskaren Mark Deuze menar att med vi med internets och den digitala kommunikationens publika genombrott gått från ett liv *med medier* till ett liv *i medier*.² Medieanvändning handlade tidigare för de flesta om envägskommunikation – att konsumera medieinnehåll vanligtvis distribuerat via massmedier. Denna process var också relativt avgränsad från andra aktiviteter – för att titta på tv behövde vi befinna oss i ett rum framför en tv-apparat, för att se film fick vi gå på bio etc. Idag är vi inte bara konsumenter, utan också producenter av medieinnehåll, och dessa medier är också allestädes närvarande via mobila enheter. Vi lever (stora delar

2) Deuze, Mark (2012). *Media life*. Cambridge: Polity.

av) våra liv i medier när vi ständigt uppdaterar våra vänner om vad vi gör via sociala medier och ständigt kan ta del av medieutbudet nästan oberoende av tid och rum. Om man ser till den radikala ökningen av ungas användning av internet, mobiler och sociala medier som kunnat iaktas i *Ungar & medier* under det senaste decenniet, är det svårt att argumentera mot Deuzes lägesbeskrivning.

Det är dock inte alla medier som genomgått samma dramatiska ökning som internet- och mobilanvändning.

Tittar på filmer/tv-program och spelar dator- eller konsolspel mer än tre timmar/dag, 2005–2016 (%)

Andelen unga som tittar på tv mer än 3 timmar/dag har ungefär halverats på ett decennium och det digitala spelandet uppvisar ingen dramatisk ökning, till och med en liten minskning bland 9–12 under samma period. Sedan *Ungar & medier 2012/13* formuleras frågan just att titta på ”filmer eller tv-program”, inte att ”titta på tv”. Formuleringen tar alltså sikte på att mäta konsumtionen av en innehållstyp, inte en teknik. Hade frågan gällt den numera svårdefinierade sysselsättningen ”titta på tv” – vilket ju kan göras på dator, surfplatta, mobil m.m. – hade nedgången i tittande troligen varit ännu större. Att titta på filmer och tv-program har sannolikt till viss del ersatts av YouTube-tittande och videobloggare/Youtubers. Flera s.k. vloggare samlar betydligt större publik bland de unga än vad tv-program gör. När barnen tillfrågas vilka tv-program respektive videobloggar de oftast tittar på, utgörs tre av de fem populäraste av videobloggar bland både 9–12 och 13–16.³

3) Notera att siffrorna som jämför tv-program och videobloggare här skiljer sig från dem som redovisas i tabellerna 11b–d och 22 b–d. Det beror på att de andelar som redovisas här är andelar av det totala antalet respondenter, medan siffrorna i 11b–d och 22 b–d är andelar av dem som angett att de ser på tv respektive följer videobloggare.

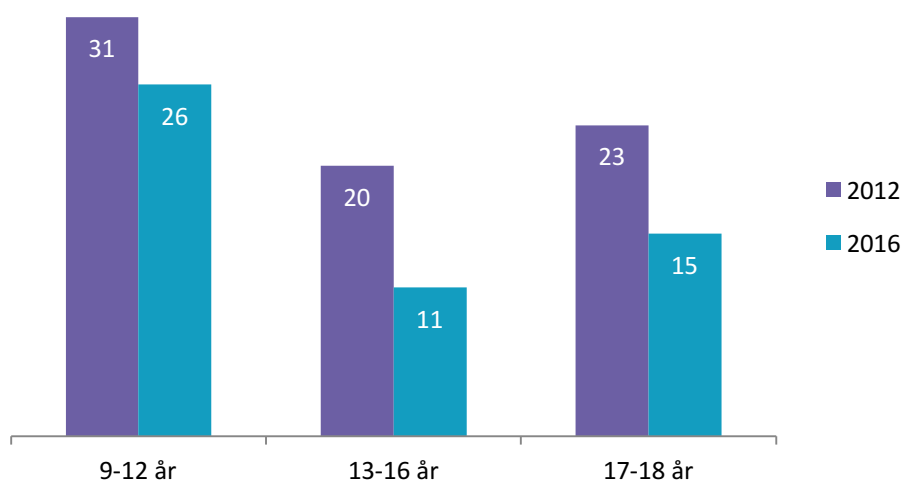
Populäraste tv-program och videobloggar 9–12 år (%)

Jocke & Jonna 15 % (YouTube)
Therese Lindgren 14 % (YouTube)
Idol 10 % (TV4)
Jockiboi Tv 10 % (YouTube)
Pepparkornen 7 % (Svt)

Bland 17–18-åriga flickor följer 35 % videobloggaren *Therese Lindgren*. Det populäraste tv-programmet bland dem är *Pretty Little Liars*, som lockar 12 %. Den enskilt populäraste videobloggaren hos pojkarna är *Pewdiepie*, som lockar 12 % bland 13–16. Endast bland pojkar 17–18 har ett tv-program, *Game of Thrones*, större publik än den populäraste videobloggaren, *Pewdiepie*, i reella tal. Videobloggarna konkurrerar således starkt med tv inom barn- och ungdomskulturen. Att populärkulturella företeelser som musik, tv och film kan ha gemenskapande potential och fungera som identitetsmarkörer är väl utforskat. Olika kulturella uttryck har olika status och betydelse i olika sammanhang och i Sverige 2016 förefaller videobloggaren, i synnerhet bland flickor, vara en central gestalt.

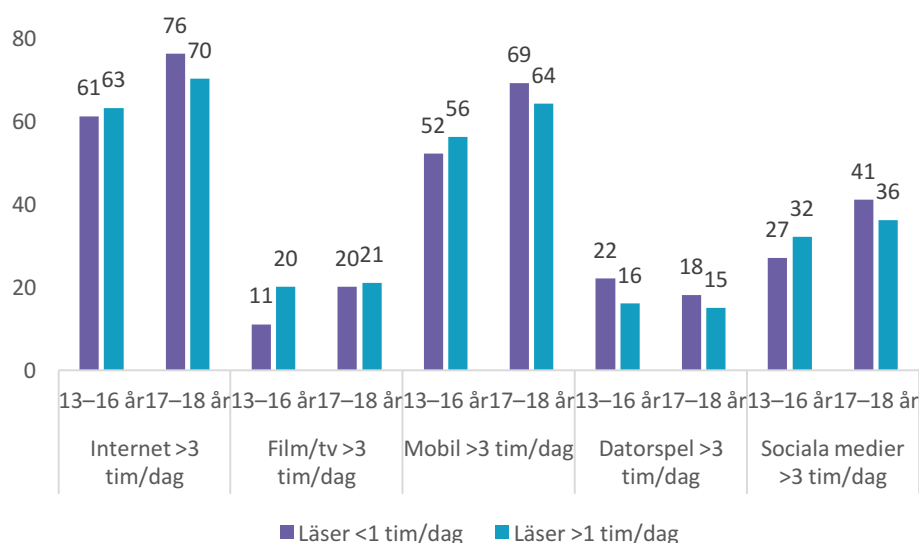
Den dagliga läsningen av böcker eller tidningar har sedan måttet infördes i *Ungar & medier 2012/13* sjunkit i samtliga åldersgrupper.

Läser böcker och tidningar dagligen 2012 och 2016 (%)

Däremot har inte lästiden bland dem som läser minskat. Vid en jämförelse av data från 2012 och 2016 är andelen unga som läser mer än en timme per dag oförändrad bland 9–12 (25 %). Andelen läsare har däremot ökat bland både 13–16 (från 19 % till 25 %) och 17–18 (från 25 % till 29 %). Det har alltså skett en polarisering av läsandet. Allt färre läser dagligen, men bland dem som gör det, läser man mer. I den allmänna debatten framförs alltsomoftast **tanken att de digitala medierna tränger undan den traditionella läsningen av böcker och tidningar**. I diagrammet nedan jämförs medieanvändningen hos de unga som angett att de läser mer än en timme/dag (25 % av 13–16 och 29 % av 17–18) med dem som läser mindre än en timme eller inte alls.

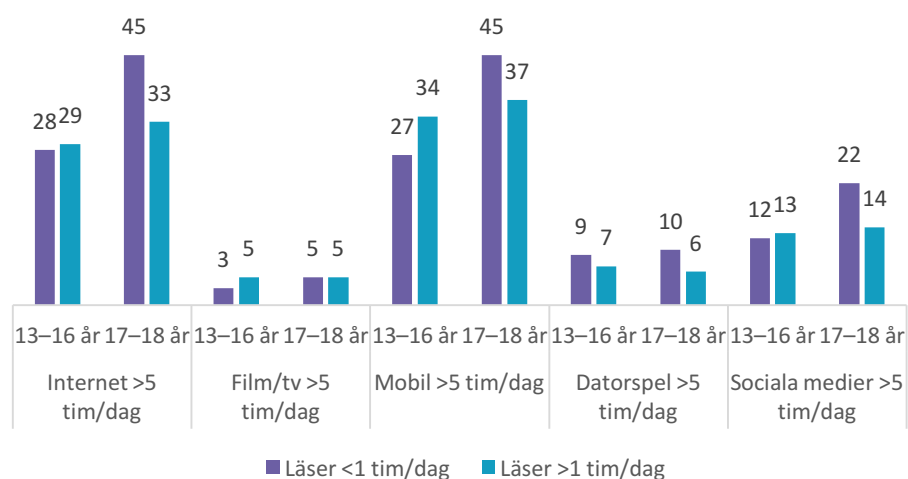
Läsning (mer än 1 timme/dag) och annan medieanvändning (mer än 3 timmar/dag), 13–16 och 17–18 år (%)

Det visar sig att fler läsare i det lägre åldersintervallet använder samtliga medier utom datorspel mer än 3 timmar/dag. Bland de yngre tycks alltså inte hypotesen att läsningen konkurreras ut av andra medier hålla streck. Däremot är förhållandet det omvända bland 17–18-åringarna.

Jämförs de som läser mer respektive mindre än 1 timme/dag med andelen som använder ett medium mer än 5 timmar/dag framträder samma mönster.

Läsning (mer än 1 timme/dag) och annan medieanvändning (mer än 5 timmar/dag), 13–16 och 17–18 år (%)

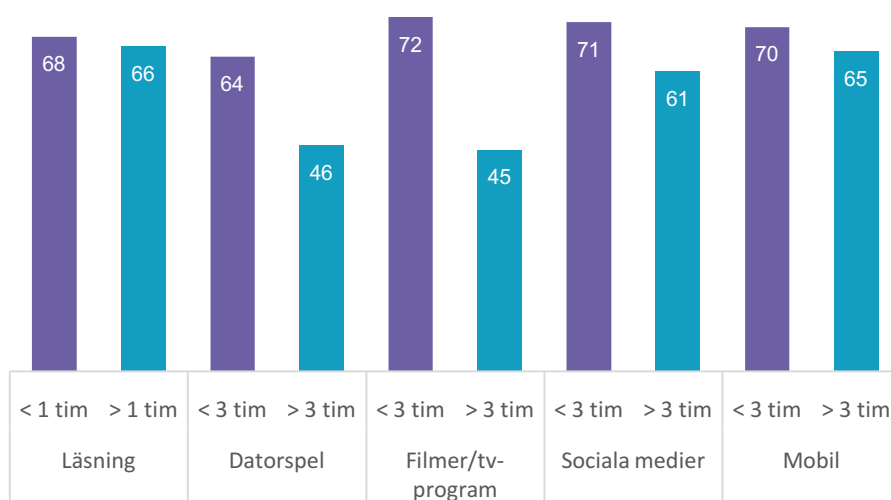

Bland 13–16 är det fler som använder medier mer än 5 timmar/dag bland läsarna än bland dem som läser lite eller inte alls, undantaget datorspel. Bland 17–18 är förhållandet det omvända. Det tycks alltså vara så att det bland unga i de lägre tonåren finns en grupp som konsumerar mycket av alla medier, medan det bland de äldre finns en konflikt mellan läsande och annan medieanvändning (undantaget filmer/tv-program där det inte är någon skillnad mellan grupperna). Ibland brukar man prata om att det bland barn finns en "bokslukarålder", syftande på en period i livet då de läser allt de kommer över. Exakt när bokslukaråldern pågår råder det delade

meningar om men det är åren strax innan tonåren, det vill säga åren som föregår 13–16. Efter-
som barnen 13–16 verkar ”sluka” alla slags medier kan man kanske tala om en ”**medieslukar-
ålder**”, som tar vid efter ”bokslukaråldern”. En enda enkätundersökning räcker inte för att
belägga förekomsten av en ”medieslukarålder”, men resultaten stämmer ändå till eftertanke.

Hur förhåller sig då ungas medieanvändning till fysisk aktivitet? Om man jämför med 2012, den
första gången då det ställdes frågor om sport och träning, framträder en liten skillnad avseende
att träna några gånger i veckan eller oftare bland 17–18 (2012: 63 %, 2016: 57 %). I de båda äldsta
åldersgrupperna ser man också hur allt fler tränar sällan eller aldrig, bland 13–16 har denna andel
ökat från 18 % till 23 % och bland 17–18 från 20 % till 30 %. Frågan är då om detta går att koppla
till medieanvändning? Det går inte med utgångspunkt i föreliggande datainsamling att visa på
några kausalsamband, alltså exempelvis att datorspelade orsakar att unga tränar mindre. Det
kan likaväl handla om att andra faktorer leder till ett minskande tränande vilket i sin tur innebär
att fler unga får mer tid över, vilket sedan leder till att de ägnar denna tid åt datorspelade. Det
går dock att jämföra i vilken utsträckning unga tränar med hur mycket tid de lägger på medie-
användning, utan att hävda att vare sig det ena eller det andra är orsak respektive verkan.

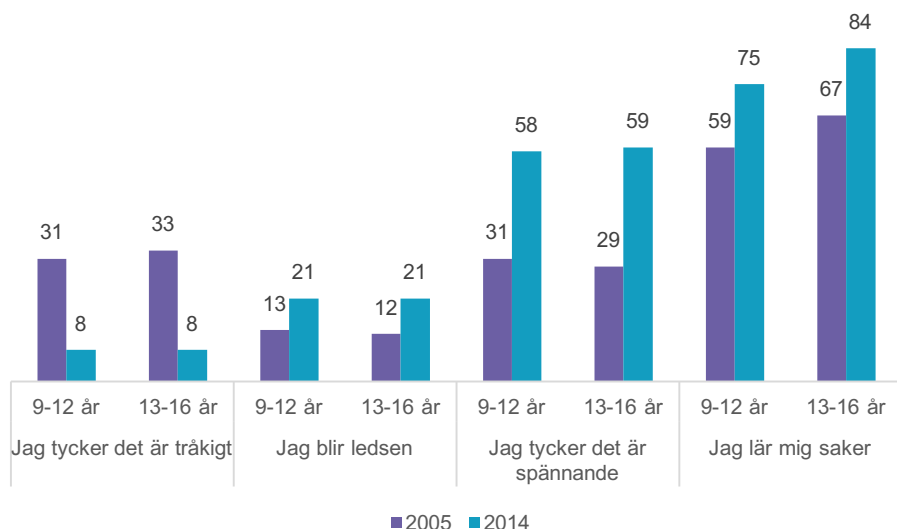
Sportar/tränar några gånger i veckan eller oftare och medieanvändning (13–16, %)

När det gäller hur ofta man tränar och sportar är det inga större skillnader på unga som lägger
mycket eller lite tid på läsning eller mobilen. Det är till och med så att bland dem som läser mer
än 1 timme/dag, är det en mindre andel som tränar sällan eller aldrig. Däremot är det omfat-
tande skillnader avseende datorspel, filmer/tv-program och sociala medier. Bland 13–16-åringar
som spelar mer än 5 timmar om dagen, är det 56 % som tränar sällan eller aldrig. Bland dem
som spelar mindre än 5 timmar dagligen är det ungefär en tredjedel så många (19 %) som
aldrig eller sällan tränar. Givet att i princip samtliga i detta åldersintervall går i skolan förväntar
det knappast att en så omfattande medieanvändning som mer än 5 timmar per dag gör det
svårt att hinna med även andra aktiviteter.

Barns och ungas konsumtion av nyheter ökade kraftigt 2010–2014. I föreliggande rapport har
frågorna om nyheter fått en ny utformning, varför de inte går att jämföra med tidigare *Ungar &
medier*-rapporter. Om man tittar tillbaka på tidigare resultat och jämför 2005 med 2014 (som är
metodologiskt jämförbara) framgår att de positiva upplevelserna av nyheter har ökat kraftigt.

Upplevelser av nyheter 2005 och 2014 (9–12 och 13–16, %)

År 2005 ansåg ungefär lika stora andelar av barnen att nyheter är spännande och tråkiga. År 2014 skiljer det 50 procentenheter mellan "tråkigt" och "spännande": samtidigt som andelen som svarar att nyheter är tråkiga har minskat, så har andelen som svarar att nyheter är spännande ökat. Det förefaller därför som det finns en tendens till ökat engagemang i nyheter bland barn och unga. Några förklaringar till detta finns inte i undersökningen, eftersom inga sådana frågor ställts till barnen, men en möjlighet är att delandet av nyhetsstoff i sociala medier genererar ett ökat intresse. När t.ex. en nyhetsartikel länkas och kommenteras av vänner på Facebook blir den en del av den sociala interaktionen och får på så sätt ett mervärde. Nyheten blir ett samtalsämne och en del av gemenskapens referensramar. Det finns dock inget stöd i materialet för att ett visst nyhetsmedium skulle generera en viss typ av upplevelser, eller att t.ex. nyheter via mobilen skulle upplevas som roligare, mer spännande eller liknande. Årets datainsamling är alltså inte jämförbar med tidigare, men svarsmönstren är desamma – positiva upplevelser dominerar.

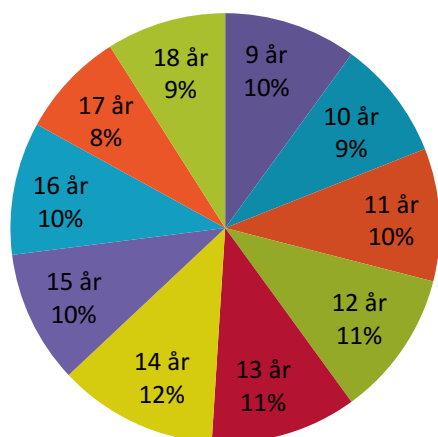
RESULTATREDOVISNING

1. Är du pojke eller flicka? (%)

	Pojkar	Flickor
9–12	50 %	50 %
13–16	47 %	53 %
17–18	40 %	60 %

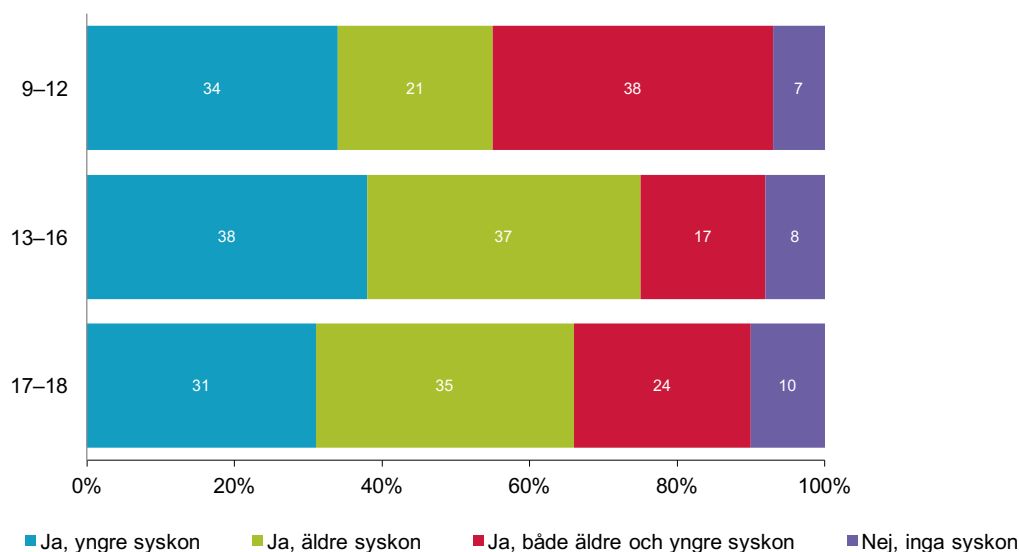
Könsfördelningen är i det närmaste jämn i de två lägre åldersgrupperna. Bland de äldsta är andelen pojkar som svarat lägre trots att urvalet bestod av lika många pojkar som flickor. Pojkar är ofta mindre svarsbenägna än flickor när det gäller den här typen av enkätundersökningar.

2. Hur mycket fyller du i år? (%)

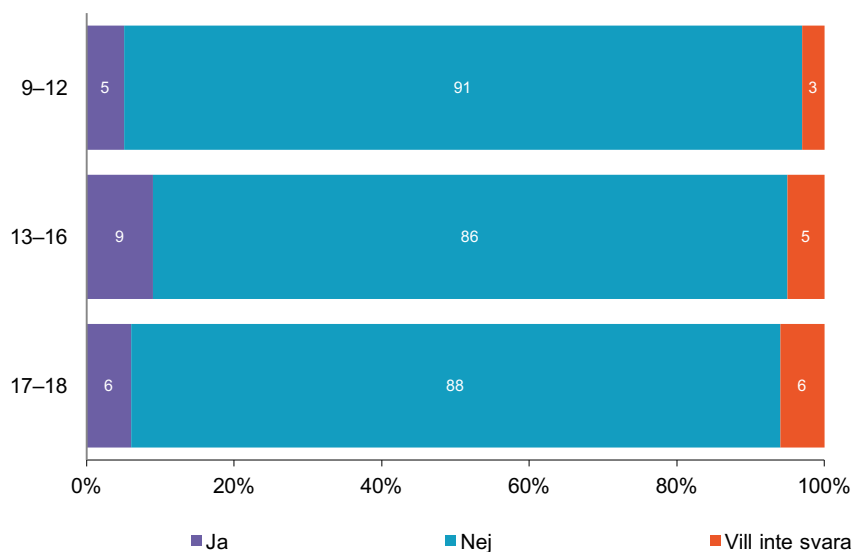
Även åldersfördelningen är relativt jämn.

3. Har du syskon? (%)

Förekomst av äldre syskon har betydelse för medieanvändningen, särskilt bland yngre barn. Äldre syskon introducerar de yngre till medier och gemensam medieanvändning utgör också en umgängesform mellan syskon. Andelarna som har syskon är i princip desamma i alla åldersgrupper, dock finns skillnader huruvida dessa syskon är äldre eller yngre, eller om man har både och. Syskonvariabeln har använts i samtliga analyser i föreliggande rapport. Det är dock relativt ovanligt att syskonstatus har något större inflytande på medieanvändningen bland barn och unga i de åldersintervall som behandlas i denna rapport. Syskonstatusen påverkar i betydligt högre grad barn 2–8 år, vilket avhandlas i *Småungar & medier 2017*. Fortsättningsvis nämns endast syskonstatus om det föreligger några skillnader med avseende på detta i de olika analyserna. Om syskonstatus inte nämns, finns inga skillnader. I fortsättningen används begreppet ensam barn för att beteckna de barn som inte har några syskon. Innebörden av begreppet ensam barn är således detsamma som begreppet "endabarn".

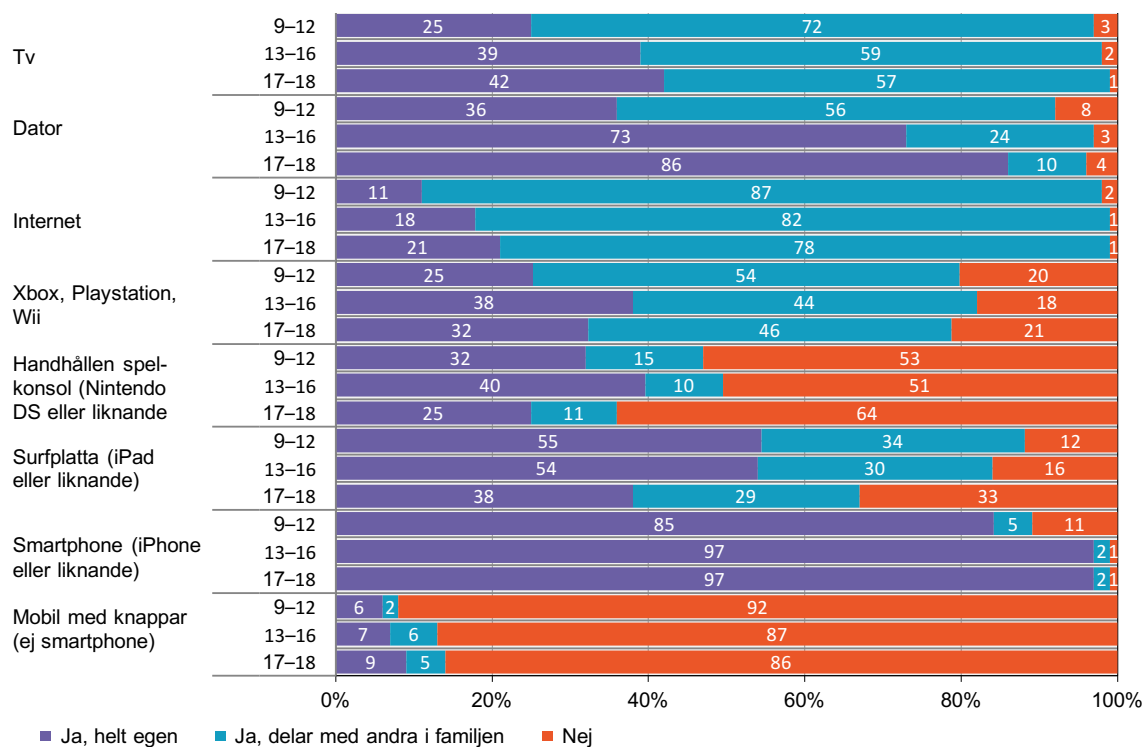
4. Har du en funktionsnedsättning? (%)

5 % av 9–12, 9 % av 13–16 och 6 % av 17–18 har angett att de har en funktionsnedsättning. Detta är betydligt lägre andelar än vad som framkommit i andra undersökningar. Exempelvis konstaterade dåvarande Folkhälsoinstitutet i en totalundersökning av svenska barn att 12 % av barnen i årskurs 6 och 17 % i årskurs 9 angav att de hade någon form av funktionsnedsättning.⁴ Det finns därför anledning att anta att ett antal av dem som svarat "Vill inte svara" också har funktionsnedsättningar. Funktionsnedsättningar är vanligare bland pojkar än bland flickor, vilket är i linje med tidigare forskning. De vanligaste typerna av funktionsnedsättning är (i procentandelar av hela populationen) ADHD (9–12: 3 %, 13–16: 3 %, 17–18: 1 %) autismspektrum (9–12: <1 %, 13–16: 2 %, 17–18: 1 %) samt dyslexi (9–12: <1 %, 13–16: 2 %, 17–18: 2 %). Det är för få individer i respektive grupp för att det ska gå att analysera varje diagnos för sig. Faktum är att det endast är i åldersintervallet 13–16 där det är tillräckligt många för att genomföra en meningsfull analys. I det följande lämnas således funktionsnedsättningsvariabeln bland 9–12 och 17–18 därhän. I den vidare texten används begreppet för samtliga former av funktionsnedsättningar, men avser alltså endast individer i åldersintervallet 13–16.

4) Statens folkhälsoinstitut (2011) *Hälsan hos barn och unga med Funktionsnedsättning*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/12662/A-2011-08-Halsan-hos-barn-o-unga-m-funktionsnedsattning-1-2.pdf>

5. Har du tillgång till något av följande...? (%)

Generellt ligger 9–12 lägre än de äldre åldersgrupperna när det gäller att ha helt egen medieteknik. För surfplattor är förhållandet dock det omvända. Diagrammet visar att tillgången till medieteknik är hög överlag: för tv, dator och internet närmar den sig 100 % i samtliga åldersgrupper liksom tillgången till smarta mobiler i de två äldsta åldersintervallen – förutsatt att man räknar in dem som delar medieteknik med andra i familjen. Även innehavet av stationära spelkonsoler (Xbox, Playstation, Wii) är stort. Eftersom innehavet av smarta mobiler redan för två år sedan närmade sig 100 % bland tonåringarna är det knappast förvånande att det inte ökat nämnvärt sedan dess (2 procentenheter bland 13–16 och 3 bland 17–18). Bland de yngsta är ökningen något större, från 78 % till 85 %. Smarta mobiler dominerar helt jämfört med äldre varianter av mobiltelefoner, också bland 9–12. Det är ovanligt att man delar mobiltelefon med andra i familjen, endast enstaka procent av respondenterna uppger att de gör detta. Frågan rörande mobilinnehav har formulerats om sedan 2014. Tidigare kunde respondenterna bara svara om de hade en smart mobil eller en knappmobil, men nu kan de ange om de innehar båda. Det visade sig att 3 % av 9–12, 7 % av 13–16 och 9 % av 17–18 har bådadera.

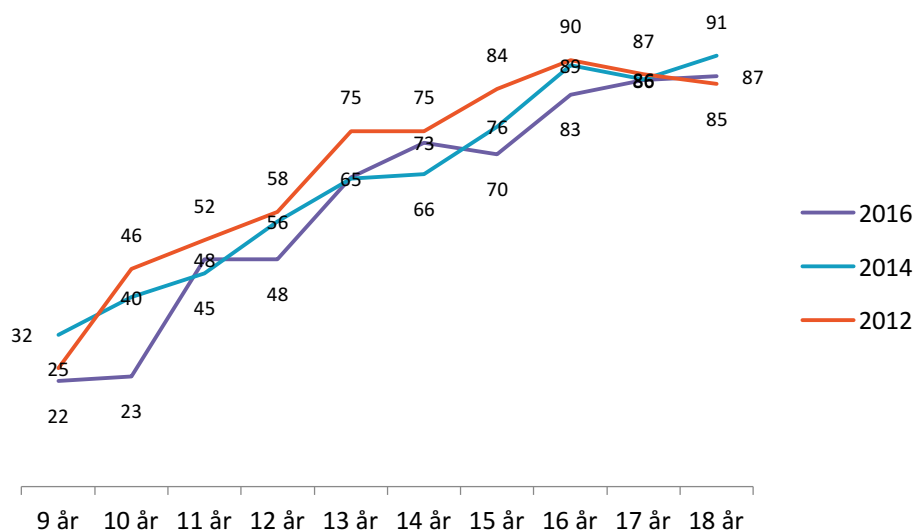
Jämfört med flickor är det i samtliga åldersgrupper mer än dubbelt så vanligt att pojkar har egna stationära spelkonsoler. Det är också vanligare att pojkar har egna tv-apparater, vilket möjligen kan förklaras med att man behöver en sådan för att kunna använda sin stationära spelkonsol. När det gäller handhållna spelkonsoler är könsskillnaderna mindre, men det är vanligare att pojkar har även sådana. Tidigare har datorinnehavet varit i stort sett jämnt fördelat mellan könen. Nu är det något vanligare att pojkar har en egen dator, vilket motsvaras av att flickor oftare har surfplattor. Även här kan spelandet antas vara anledningen. När det gäller tillgång till datorer – alltså att det finns en i hushållet som man får använda – finns dock inga könsskillnader. Flickor 9–12 har i något högre utsträckning en smart mobil (86 %) jämfört med pojkar (83 %). Den totala tillgången till mobiltelefoner – smarta mobiler och traditionella sam-

manlagt – skiljer sig dock inte åt mellan könen. Ensambarn i åldersintervallet 9–12 har oftare egna tv-apparater och spelkonsoler än barn med syskon. Egna spelkonsoler är också vanligare bland ensambarn 13–16, medan 17–18 åringar utan syskon mindre ofta har en surfplatta.

Barn med funktionsnedsättningar innehar i större utsträckning en egen dator, konsol samt handhållen spelkonsol jämfört med genomsnittet.

Jämfört med tidigare datainsamlingar föreligger en minskning av tv-innehavet bland 9–12, från 30 % 2014 till 25 % 2016. Detta kan möjligen förklaras med att tv-tittandet bland yngre blir allt mindre tablåbundet och sker i högre grad via olika streamingtjänster. Såväl innehavet av stationära som handhållna spelkonsoler minskar också bland de yngsta, innehavet av handhållna spelkonsoler har minskat med hela 21 procentenheter från 53 % till 32 %. Möjligen kan detta förklaras med att de smarta mobilerna har blivit alltmer avancerade spelmaskiner. Slutligen fortsätter datorinnehavet att minska, samtidigt som allt fler har en egen surfplatta.

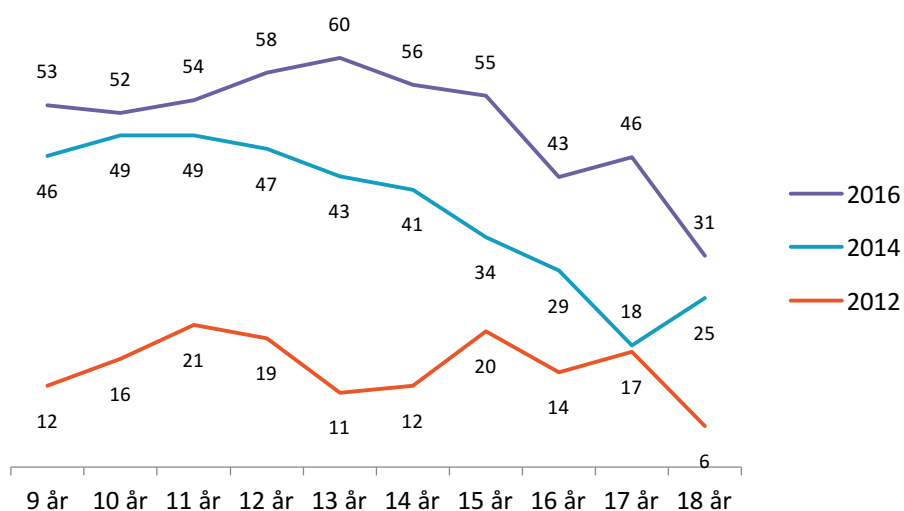
5 b. Har du tillgång till något av följande hemma: en helt egen dator, 2012, 2014 och 2016 (%)

I *Ungar & medier 2015* konstaterades att barns och ungas datorinnehav för första gången minskade sedan undersökningarna startade 2006. Denna utveckling fortsätter. Bland 10-åringarna är det idag bara hälften så många (23 %) som har en egen dator jämfört med 2012 (46 %). Generellt är minskningen av datorinnehav större bland de yngre och mycket liten bland de äldsta.

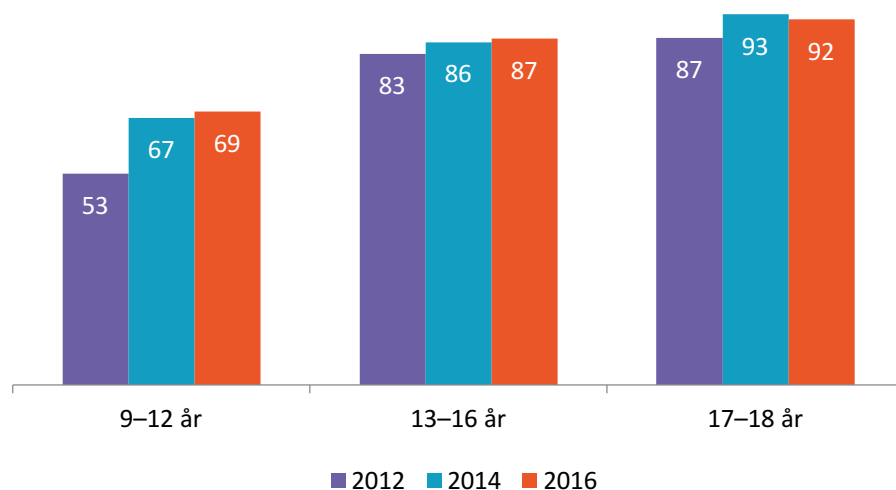
Den totala tillgången till datorer – alltså inkluderat svarsalternativet ”delar med andra” har dock inte förändrats sedan 2012, utan ligger alltså jämnt mellan 95 % till 100 %. Nedgången i datorinnehav kan förklaras med den kraftiga ökningen av innehavet av surfplattor som i många avseenden fyller precis samma funktioner som traditionella datorer, fast med ett annat gränssnitt (se diagram 5 d).

5 c. Har du tillgång till något av följande hemma: en helt egen surfplatta, 2012, 2014 och 2016 (%)

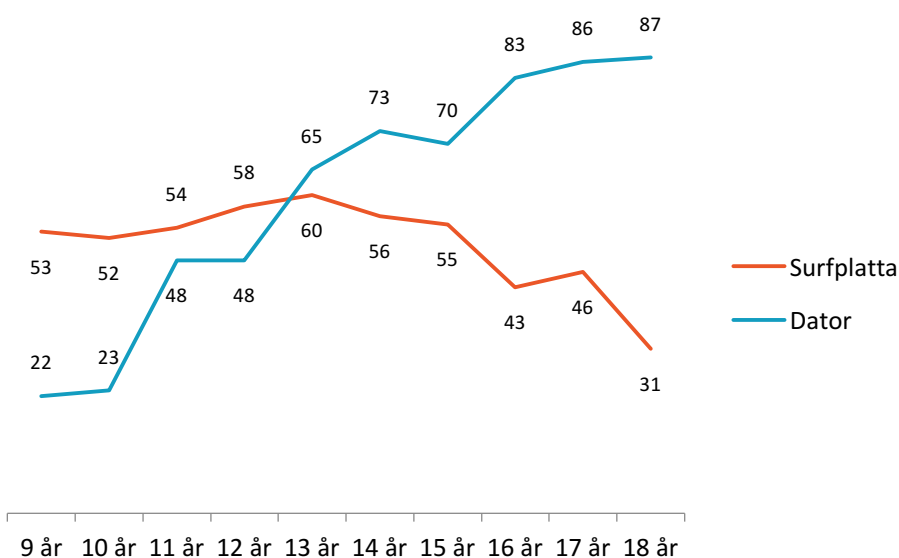
Innehavet av surfplattor har ökat kraftigt sedan 2012. Innehavet minskar med stigande ålder, vilket även kunde noteras i den förra undersökningen. 2014 minskade innehavet av surfplattor redan från 11 års ålder, idag först vid 13 år. Det är emellertid fortfarande den medieapparat som är minst vanlig bland de äldsta.

5 d. Har du tillgång till något av följande hemma: en helt egen surfplatta och/eller helt egen dator, 2012, 2014 och 2016 (%)

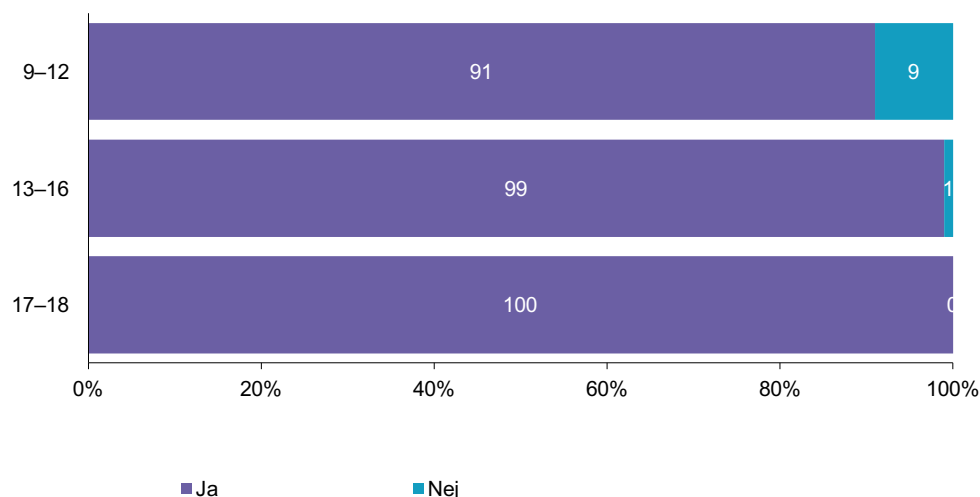
Om man slår samman innehav av egen surfplatta och egen dator framträder att det digitala teknikinnehavet fortfarande ökar svagt i alla åldersintervall utom 17–18, trots att datorinnehavet har sjunkit hos alla utom 18-åringar sedan 2012. Uppenbarligen har allt fler unga kommit att uteslutande förlita sig på en surfplatta, där man tidigare använde en dator.

5 e. Har du tillgång till något av följande hemma: en helt egen surfplatta, en helt egen dator, 2016 (%)

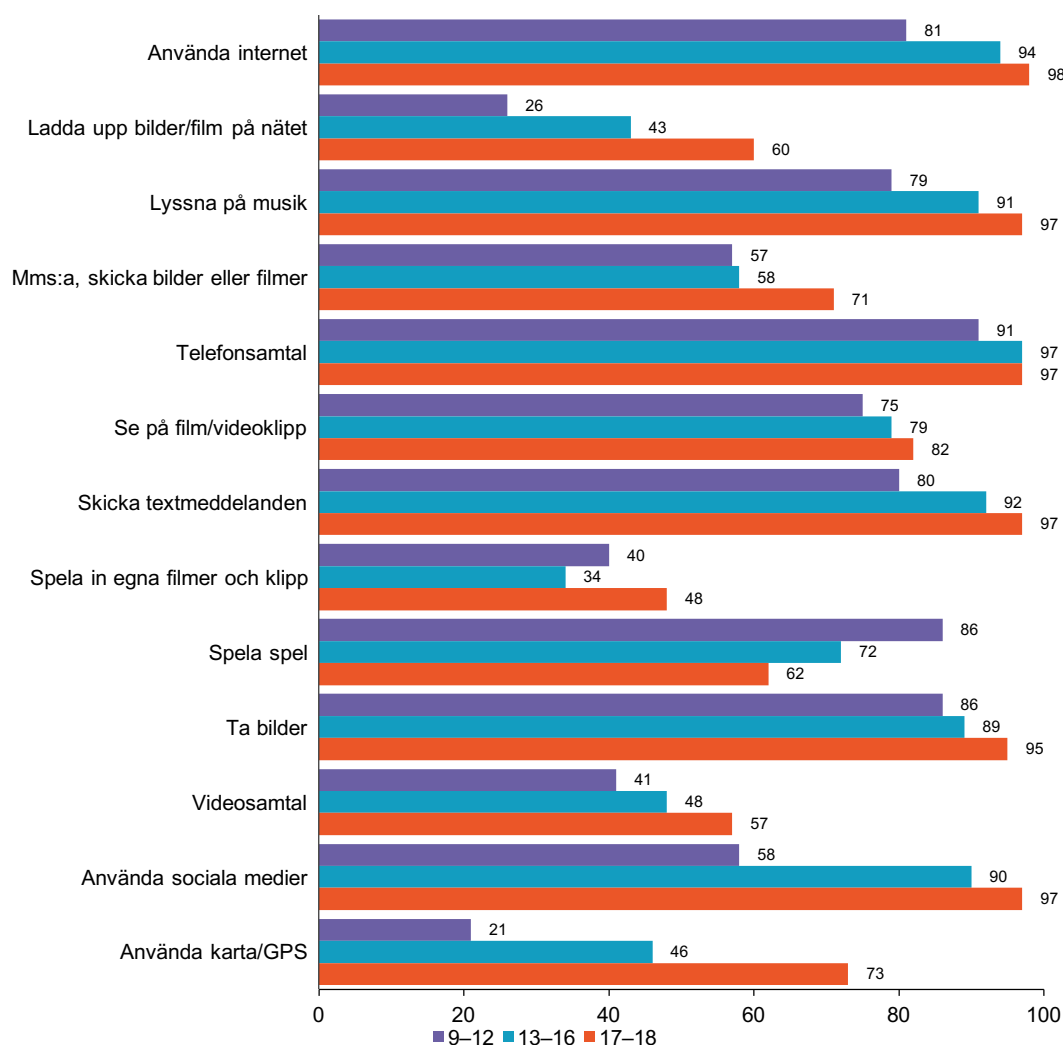
Det är idag vanligare att barn har en egen surfplatta upp till 13 års ålder, då datorerna blir vanligare. För två år sedan låg detta skifte vid 12 års ålder och 2012 vid 5 års ålder. Man kan alltså hävda att surfplattan idag är ett vanligare primärt digitalt verktyg längre upp i åldrarna än tidigare. Spekulativt kan den åldersbetingade övergången från platta till dator förklaras med att skolarbete ställer allt större krav på textproduktion ju äldre barnen blir. En annan tänkbar förklaring är att digitala spel riktade till en tonårspublik generellt har högre prestandakrav på hårdvaran än spel för yngre.

6. Använder du mobiltelefon? (%)

Det är inte särskilt förvånande att mobilanvändningen ligger på samma nivåer som innehavet. Användningen är i det närmaste hundra procentig i de äldre åldersintervallen.

7. Vad brukar du använda mobiltelefonen till? (%)

Att samtala och skicka textmeddelanden har alltid varit de vanligaste användningsområdena i samtliga åldersgrupper. I årets datainsamling är dock att använda internet, ta bilder, lyssna på musik och använda sociala medier nästan lika vanligt. Mobilen kan alltså numera betraktas lika mycket som fickdator som telefon. Generellt ligger 13–16 och 17–18 högre än 9–12 för samtliga användningsområden utom att spela spel. Det gäller i synnerhet att använda sociala medier och ladda upp bilder/film på nätet, aktiviteter som påfallande ofta sammanfaller. Även användningen av GPS är betydligt högre bland de äldsta, vilket torde ha sin förklaring i att de sannolikt rör sig utanför sitt geografiska närområde i högre utsträckning än de yngre.

I den yngsta åldersgruppen använder flickor mobilen mer än pojkar avseende samtliga aktiviteter utom spelande och GPS, där förhållandet är det omvända.

I samtliga åldersgrupper filmar och fotograferar flickor i betydligt högre utsträckning än pojkar (t.ex. ta bilder 13–16, flickor: 93 %, pojkar: 80 %), vilket även varit fallet i tidigare undersökningar. De skickar även bilder och filmer och laddar upp dem på nätet i högre utsträckning. Bland 13–16 och 17–18 använder flickor också sociala medier i mobilen i högre utsträckning än vad pojkar gör (13–16 år pojkar: 83 %, flickor: 93 %, 17–18 år pojkar: 91 %, flickor: 97 %). Gene-

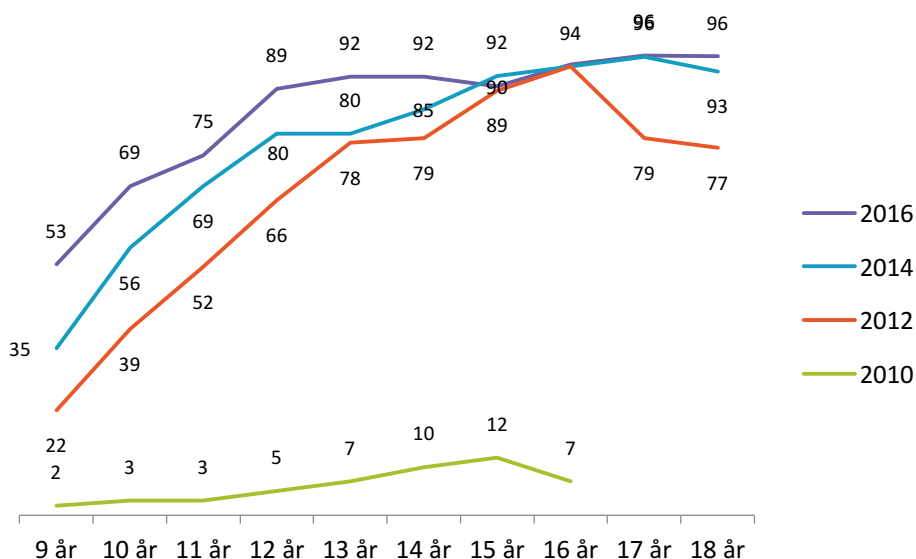
rellt använder flickor mobilen mer i kommunikativa syften, medan pojkar spelar mer, oavsett vilken åldersgrupp det handlar om.

I de båda äldre åldersgrupperna är det vanligare att barn utan syskon spelar spel på mobilen.

Barn med funktionsnedsättningar använder i lägre grad mobilen till sociala medier jämfört med genomsnittet.

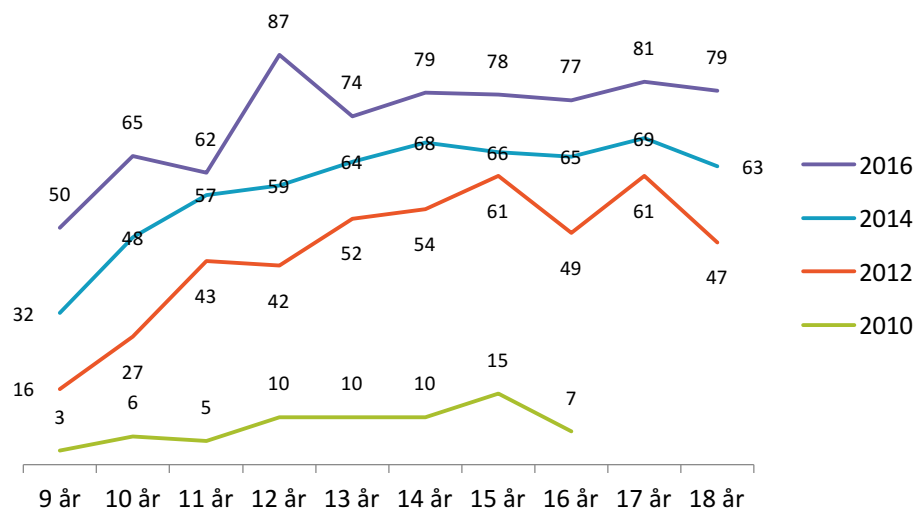
Jämfört med tidigare undersökningar ökar snart sagt samtliga områden. Andelarna som anger videosamtal har fördubblats i samtliga åldersintervall.

7 b. Vad brukar du använda mobilen till? Internet 9–18. 2010, 2012, 2014 och 2016 (%)

Den explosionsartade utvecklingen av internetanvändning i mobilen som ägde rum mellan 2010 och 2012 har saktat av, men användningen ökar om än i minskad takt. Som framgår av diagrammet ovan har internetanvändningen i mobilen bland de äldsta respondenterna inte förändrats nämnvärt sedan 2012. Däremot ökar den fortfarande bland barn under 15 år, mest påtagligt bland de yngsta. Det kan också noteras att andelen användare av internet i mobilen idag är ungefär densamma mellan 12 och 18 års ålder. I tidigare insamlingar låg de yngre barnen betydligt lägre än de äldre. Användningen av internet i mobilen är med all sannolikhet kraftigt länkad till det ökade innehavet av smarta mobiler och allt billigare datatrafik i mobilabonnemangen.

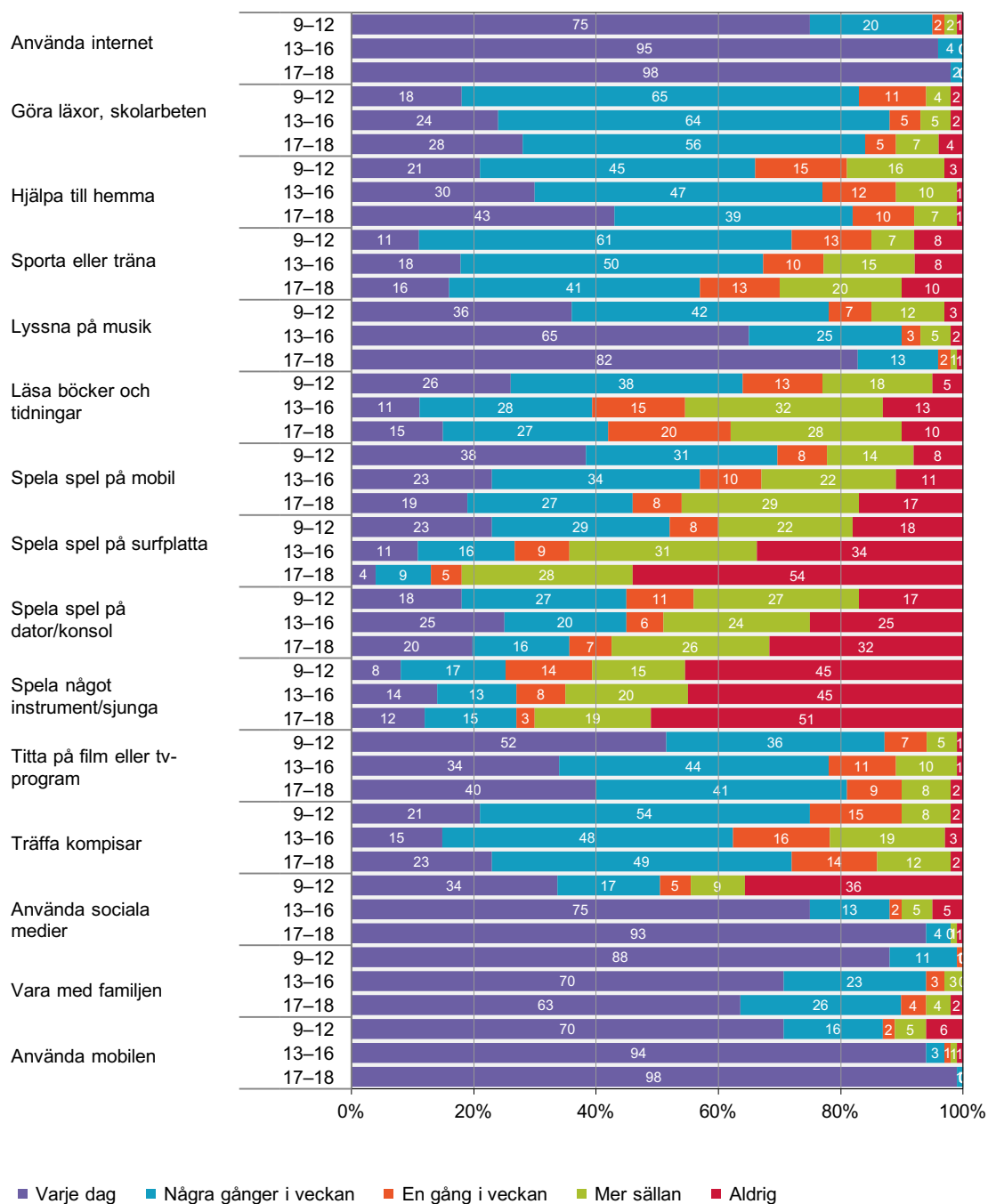
7 c. Vad brukar du använda mobilen till? Titta på film/videoklipp 9–18. 2010, 2012, 2014 och 2016 (%)

Även att titta på film/videoklipp i mobilen är en aktivitet som ökar med respondenternas ålder, och har ökat kraftigt sedan 2010. Också denna utveckling beror i hög utsträckning på den ökade tillgången till smarta mobiler samt mobilt internet och följer också en snarlik utvecklingskurva: en kraftfull ökning 2010–2012 och en fortsatt, men mindre ökning 2012–2016.

Som tidigare nämnts är en smart mobil betydligt mer lämpad för dessa aktiviteter än traditionella mobiler. Det gäller även mobilaktiviteter som spelande, fotografering och filmande. Även dessa aktiviteter fortsätter att öka, om än i mindre utsträckning.

8. Om du tänker på din fritid, ungefär hur ofta brukar du...? (%)

Frågan är tänkt att ge en bild av medieanvändningens frekvens i förhållande till andra aktiviteter utanför skoltid. Internetanvändning är en av de vanligaste dagliga aktiviteterna, liksom att lyssna på musik, vara med familjen och att använda mobilen. 9–12 ligger generellt lägre än de äldre åldersgrupperna – utom när det gäller att läsa böcker och tidningar, spela olika sorters spel, titta på film eller tv-program, träffa kompisar samt att vara med familjen. Medan spelande på dator och konsol är någorlunda jämnt fördelat mellan åldersgrupperna, spelar de yngsta oftare spel på mobil och surfplatta. Den största skillnaden gäller användningen av sociala

medier där 75 % (13–16) respektive 93 % (17–18) uppger att de gör detta varje dag jämfört med 34 % bland 9–12. Att använda internet (75 %) och mobilen (70 %) samt att titta på film eller tv-program (59 %) är, näst att vara med familjen (85 %), de vanligaste dagliga sysselsättningarna bland 9–12. Film/tv-tittandet avtar med stigande ålder i motsats till internetanvändningen som ökar.

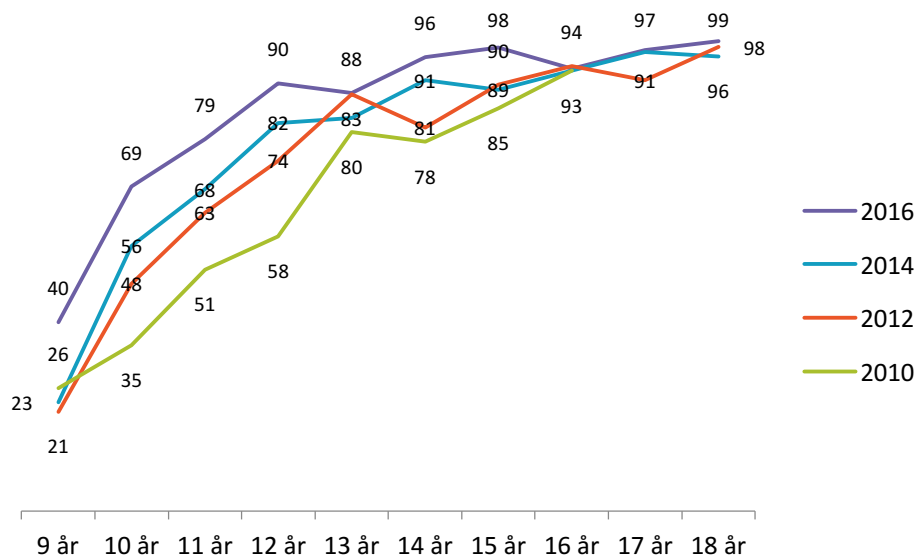
Flickor hjälper oftare till hemma (endast 13–16), gör oftare läxor (endast 13–16), lyssnar oftare på musik, spelar oftare instrument eller sjunger, använder sociala medier betydligt oftare samt använder mobilen något oftare än vad pojkar gör. Könsskillnaderna minskar i regel med stigande ålder. Pojkar sportar och tränar något oftare och spelar oftare spel i samtliga åldersgrupper. Skillnaden i spelande är störst bland 13–16 där 47 % av pojkarna spelar varje dag jämfört med 4 % av flickorna. Pojkar spelar också generellt oftare spel på surfplatta, men könsskillnaderna är betydligt mindre än avseende datorspel/tv-spel. Bland 9–12 finns det dock inga skillnader mellan pojkar och flickor avseende hur stor andel som spelar, 99 % av pojkarna och 98 % av flickorna spelar någon form av digitala spel. Detta är i linje med iakttagelserna i *Ungar & medier 2015*, en allt större andel flickor som spelar spel på surfplatta utjämnar könsskillnaderna i spelande bland 9–12 och minskar dem något bland 13–16 och 17–18.

Bland de yngsta är det vanligare att ensam barn tittar på film och tv-program och spelar spel på surfplatta än barn med syskon. Ensam barn bland både 9–12 och 13–16 använder sociala medier i mindre utsträckning än andra. I de båda äldsta åldersintervallen spelar ensam barnen oftare mobilspel än genomsnittet och 17–18-åringarna läser oftare böcker och tidningar.

Användningen av sociala medier har ökat något bland 9–12: från 30 % daglig användning 2014 till 34 % 2016 och ökat relativt kraftigt bland 17–18: från 80 % 2014 till 93 % 2016. Jämfört med tidigare undersökningar kan man bland annat se att andelen som använder mobilen varje dag fortfarande ökar. Ökningen handlar om enstaka procentenheter i de båda äldre åldersgrupperna, men är mer påtaglig bland 9–12-åringar, från 57 % 2014 till 70 % 2016. Om man jämför med 2012, första gången det ställdes frågor om sport och träning framträder en liten skillnad avseende att träna några gånger i veckan eller oftare bland 17–18 (2012: 63 %, 2016: 57 %). I de båda äldsta åldersgrupperna ser man också hur allt fler tränar sällan eller aldrig, bland 13–16 har denna andel ökat från 18 % till 23 % och bland 17–18 från 20 % till 30 %.

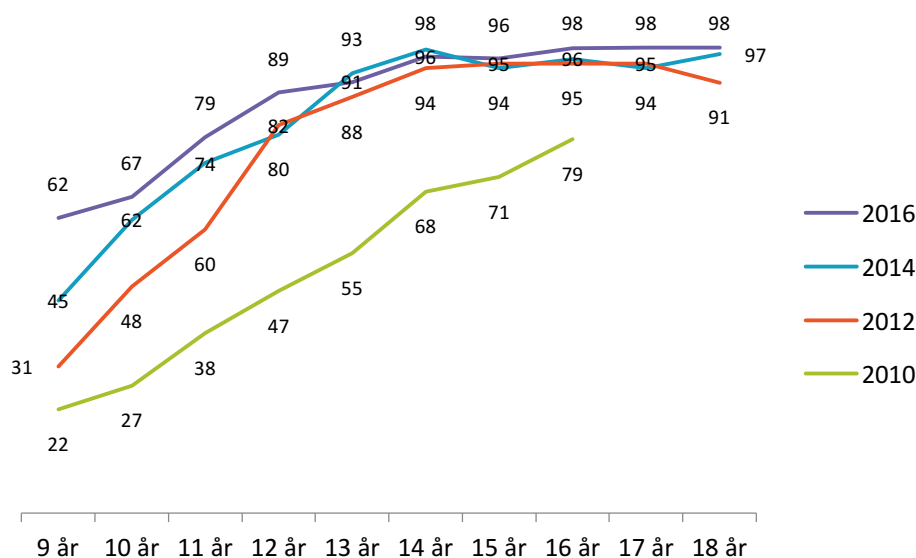
Det är betydligt lägre andelar som sportar/tränar varje dag bland dem med funktionsnedsättning jämfört med genomsnittet. De spelar i högre grad spel på mobil och dator/konsol varje dag jämfört med genomsnittet. De ligger dock betydligt under genomsnittet när det gäller att använda sociala medier varje dag, 53 % jämfört med genomsnittets 79 %.

8 b. Använder mobiltelefon varje dag 2010, 2012, 2014 och 2016 (%)

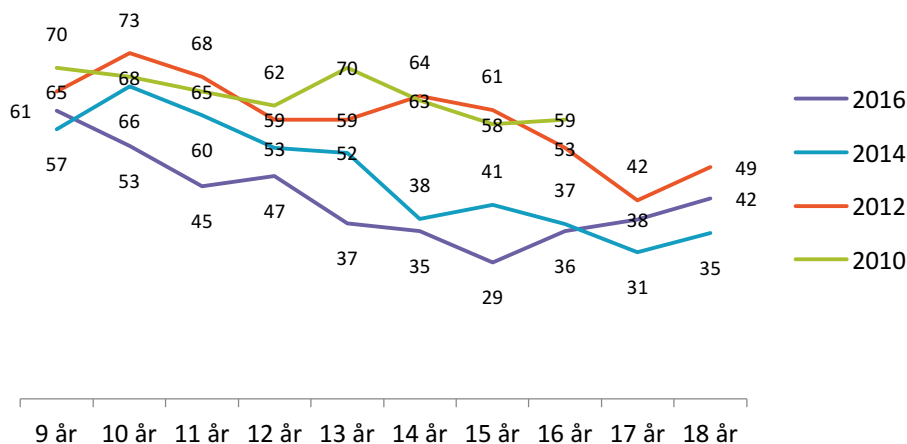
Bland de äldsta har inte den dagliga mobilanvändningen ökat nämnvärt de sista åren – det är helt enkelt svårt att få någon större ökning när användandet sedan tidigare ligger runt 95 %. Återigen är det bland de yngre som mobilanvändningen fortfarande ökar. Som illustration kan nämnas att den dagliga mobilanvändningen numera ligger på samma nivå för 12-åringar som den gjorde för 15-åringar för bara två år sedan.

8 c. Använder internet varje dag 2010, 2012, 2014 och 2016 (%)

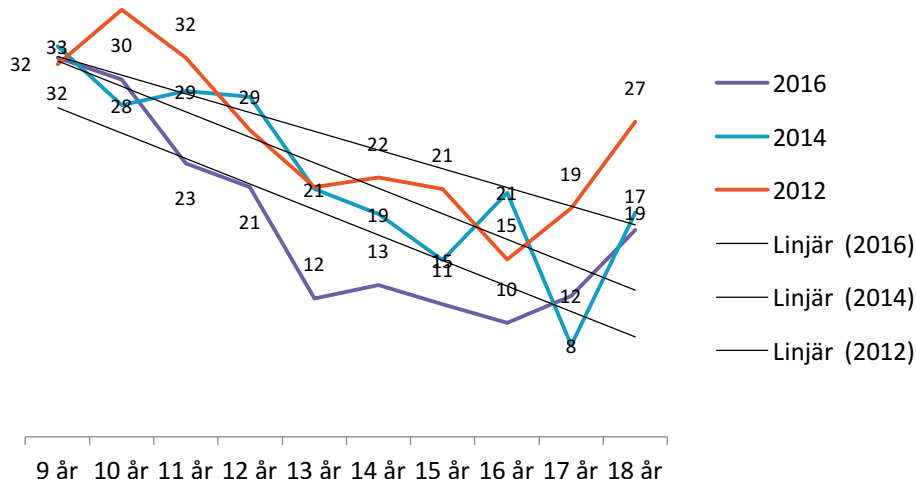
Eftersom den dagliga internetanvändningen redan 2012 låg över 90 % från 14 års ålder och uppåt, har den inte heller ökat med mer än enstaka procentenheter i denna ålder. Liksom med de flesta digitala medier sker det dock fortfarande en ökning bland de yngre: bland 9-åringar ökade den dagliga internetanvändningen med 17 procentenheter mellan 2014 och 2016. Ökningen kan sannolikt förklaras med den ökade tillgången till mobilt internet – idag kan man koppla upp sig i stort sett var som helst.

**8 d. Tittar på film och/eller tv-program varje dag
2010, 2012, 2014 och 2016 (%)**

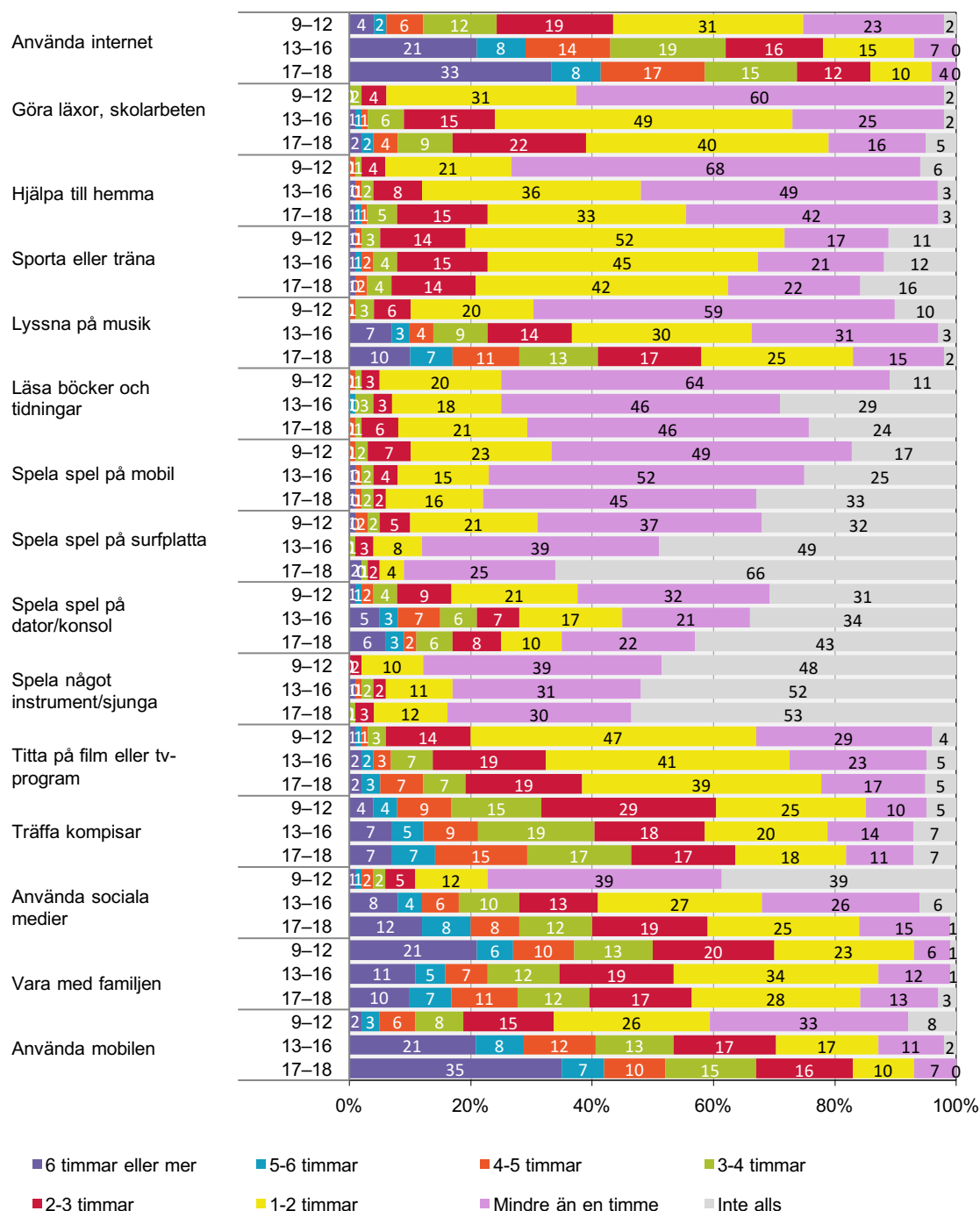
Medan tittandet på filmer och tv-program i stort sett var oförändrat mellan undersökningarna 2010 och 2012, har det sedan dess minskat i samtliga åldersgrupper. Mest påtaglig är minskningen i de lägre tonåren, medan tittandet ökat något bland 17–18 jämfört med 2014. Även i detta åldersintervall har dock det dagliga tittandet minskat sedan 2012. Observera att frågan inte gäller aktiviteten att titta på tv, vilket givet dagens medietekniska situation med ett allt mer omfattande tittande på olika streaming- och on-demand-tjänster är både svårtolkat och svårdefinierat. Frågan gäller innehåll, inte vilken teknisk plattform man konsumerar detta innehåll på.

**8 e. Läser böcker och/eller tidningar varje dag
2010, 2012, 2014 och 2016 (%)**

Det går också att urskilja en tydlig minskning i den dagliga läsningen av tidningar och böcker i de tre datainsamlingar som frågat om detta: Generellt minskar det dagliga läsandet ju äldre barnen är, med undantag för 18-åringarna då läsandet åter ökar. I diagrammet ovan framgår att läsandet minskar från år till år, tydligt illustrerat av trendlinjerna. Även andelen barn som anger att de aldrig läser har ökat under perioden, dock inte i samma utsträckning.

9. Om du tänker på en vanlig dag, ungefär hur länge brukar du på din fritid...? (%)

Detta diagram beskriver omfattningen av barnens medieanvändning. Här ingår också icke medie-relaterade aktiviteter som svarsalternativ, i syfte att ge en samlad bild av vad man ägnar tid åt under sin fritid. Det bör påpekas att flera av dessa aktiviteter kan äga rum samtidigt och att man därför inte bara kan addera siffrorna för att få en bild av hur lång tid den totala mediekonsumtionen tar i anspråk. T.ex. kan spelande, musikyssning och användning av sociala medier ske samtidigt. Vidare inbegriper några av medieaktiviteterna varandra – att använda sociala

medier förutsätter att man använder internet. På samma sätt kan musiklyssnande och film- eller tv-tittande ske över internet, men likaväl genom eterburna medier eller cd/dvd. Digitaliseringen av allt fler medieformer har fört med sig att det blir allt mer komplicerat att mäta medieanvändning på ett rättvisande sätt.

Det ovanstående diagrammet visar att begreppet högkonsument så som det traditionellt definierats i *Ungar & medier* – de som använder ett medium mer än 3 timmar/dag – sedan några år tappat relevans. Tittar man t.ex. på 17–18 och internetanvändning är andelen högkonsumenter enligt denna definition 73 %, och sett till mobilanvändning är andelen 67 %. När andelen högkonsumenter närmar sig eller överstiger 50 % förlorar avgränsningen sin betydelse som markör mot genomsnittet. Nedbrutet på årskullar och kön kan andelen högkonsumenter bli ännu större, t.ex. använder 76 % av 15-åriga flickor mobiltelefonen mer än 3 timmar/dag och 79 % av de 18-åriga pojkarna använder internet mer än 3 timmar/dag.

Avseende de allra flesta aktiviteterna är förändringarna sedan 2014 små. Den utveckling av medieanvändningen som kunde skönjas i den förra datainsamlingen fortsätter emellertid. Den tid man ägnar åt internet ökar något i samtliga åldersgrupper. Samma tendens gäller tid ägnad åt mobilanvändning. Den tydligaste skillnaden över tid gäller tittande på filmer och/eller tv-program där den ägnade tiden minskar. Även läsandet av tidningar och böcker minskar.

Ensambarn bland 9–12 använder mobilen längre tid än andra, medan barn utan syskon i de båda äldre intervallen använder sociala medier kortare tid.

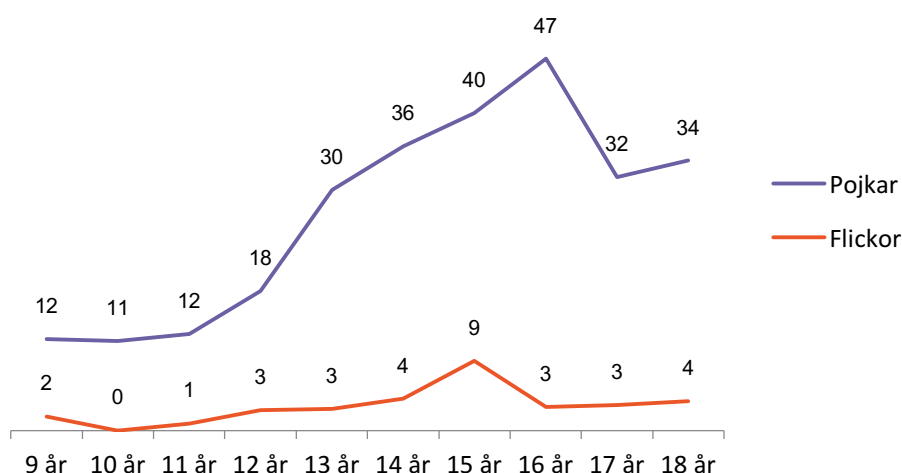
De största könsskillnaderna gäller, liksom tidigare år, dator- och tv-spelande där pojkar spelar betydligt mer än flickor.

Barn med funktionsnedsättning är överrepresenterade när det gäller att använda internet 6 timmar eller mer en vanlig dag, 30 % jämfört med genomsnittets 19 %. Detsamma gäller att spela spel på dator/konsol 6 timmar eller mer en vanlig dag, 17 % jämfört med genomsnittets 4 %. De är också överrepresenterade när det gäller att inte alls läsa böcker/tidningar, 42 % jämfört med genomsnittets 28 %. Dessa resultat bekräftar resultaten i den enkätundersökning som 2015 genomfördes av Statens medieråd i samarbete med det Arvsfondsfinansierade projektet *Nätkoll*.⁵ Undersökningen omfattade barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, NPF, och visade att dessa brukade använda dator, internet och datorspel betydligt mer än andra ungdomar på sin fritid.

Vidare är barn med funktionsnedsättning överlag överrepresenterade när det gäller tidsåtgång för spel, bland gruppen som anger 5 timmar eller mer en vanlig dag för mobilspel anger 5 % detta jämfört med 0 % bland genomsnittet. För datorspel mer än 5 timmar är motsvarande andelar 20 % jämfört med genomsnittets 8 %. Gruppen är också överrepresenterad när det gäller tidsåtgång för filmer och tv-program, spel på dator och mobil samt surfplattospel (samtliga kategorier avser 3 timmar eller mer en vanlig dag). Överrepresentationen när det gäller internet avser också gruppen som anger 5 timmar eller mer en vanlig dag, 41 % jämfört med genomsnittets 27 %.

5) Arvsfondsprojektet *Nätkoll/Attention Hisingen-Kungälv* och Statens medieråd (2016) *Mer, oftare och längre tid. Så gör barn och unga med NPF på nätet*. <https://statensmedierad.se/download/18.1538432c15418d3a4f0776a3/1461327764419/Mer-oftare-och-l%C3%A4ngre-tid.pdf>

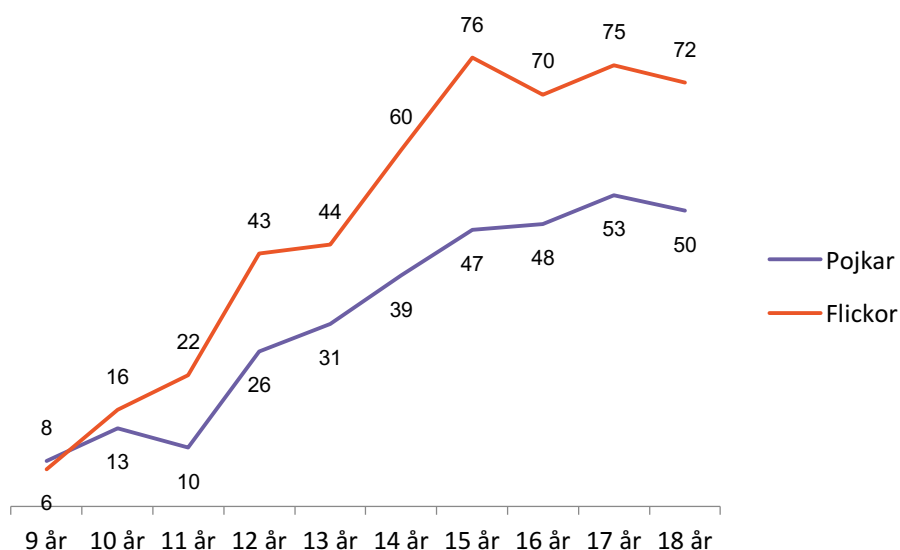
9 b. Högkonsumenter (mer än 3 timmar/dag) datorspel/tv-spel fördelat på kön, 2016 (%)

Andelen högkonsumenter av dator/tv-spel är konsekvent större bland pojkar än bland flickor. Upp till 11-årsåldern skiljer endast ett tiotal procentenheter mellan pojkar och flickor, men denna skillnad ökar sedan snabbt. Nästan varannan pojke spelar mer än 3 timmar/dag vid 16 års ålder, medan andelen flickor som spelar så mycket inte varierar i någon särskild utsträckning med ålder – den ligger under 5 % med undantag för 15-åringarna som kommer upp i 9 %. Jämfört med tidigare studier har andelen högkonsumenter minskat något i samtliga åldrar (utom 16-åriga pojkar och 15-åriga flickor, i båda fallen är ökningen 1 procentenhet). Samma könsuppdelning av spelandet återfinns i tidigare undersökningar.

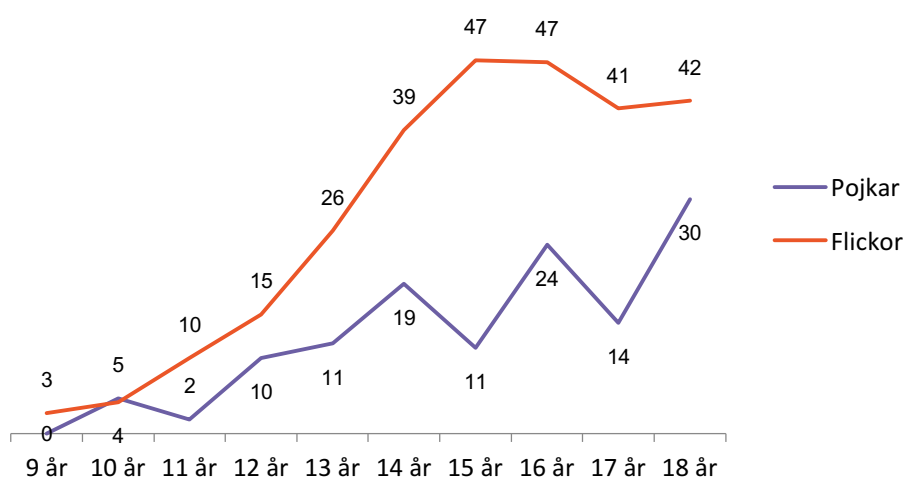
2012 kunde man se en tydlig könsskillnad i åldersgruppen 9–12 avseende internetanvändning: pojkar ägnade betydligt mer tid åt internet (22 % mer än 3 timmar/dag) jämfört med vad flickor gjorde (8 %). Denna skillnad återfinns varken i undersökningarna 2014 eller 2016.

9 c. Högkonsumenter (mer än 3 timmar/dag) mobil fördelat på kön, 2016 (%)

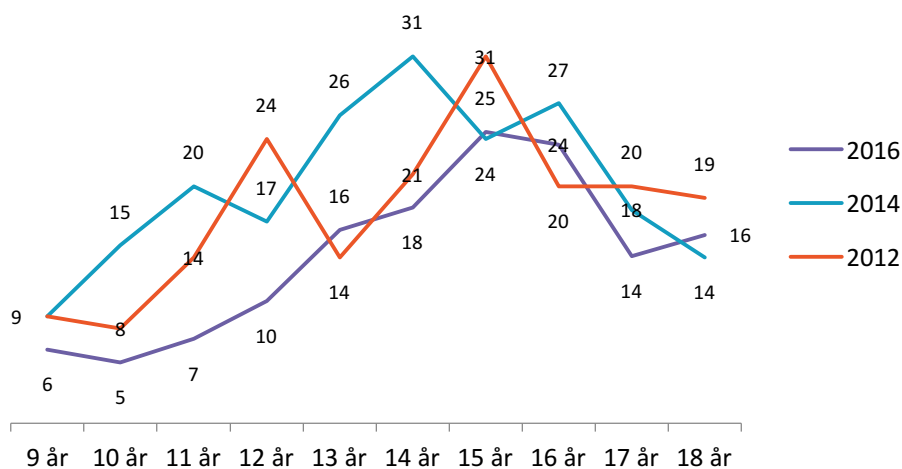
En liknande utveckling – att könsskillnaderna ökar med stigande ålder – kan skönjas avseende mobilanvändning, där flickor, från 10 års ålder, konsekvent ägnar mer tid åt mobilen, jämfört med vad pojkar gör. Könsskillnaderna ökade 2012–2014 främst beroende på att flickors mobilanvändning då ökade mer än pojkars. Förändringarna 2014–2016 är mycket små och pekar inte i någon entydig riktning.

9 d. Högkonsumenter (mer än 3 timmar/dag) sociala medier fördelat på kön, 2016 (%)

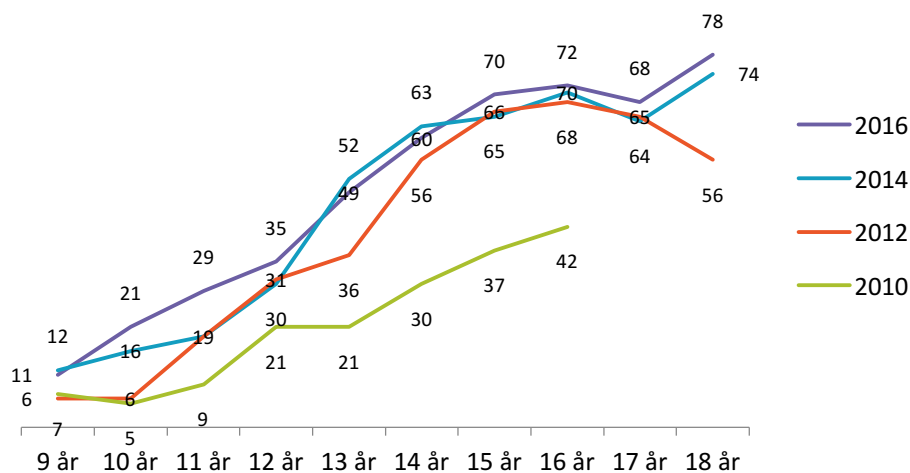
Flickor använder också sociala medier längre tid än vad pojkar gör. Skillnaderna är inte så stora i åldersintervallet 9–12, men ökar sedan snabbt, för att åter minska bland 18-åringarna. Generellt har andelarna högkonsumenter ökat, mer bland flickor än bland pojkar.

9 e. Högkonsumenter (mer än 3 timmar/dag) datorspel/tv-spel, 2012, 2014 och 2016 (%)

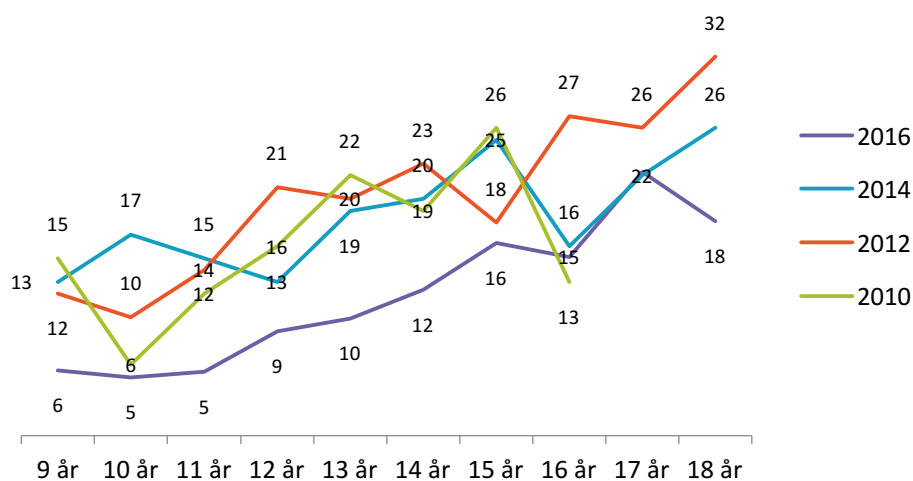
Utvecklingen av spelandet är svårtolkad. Medan det kunde iaktas en svag ökning av andelen högkonsumenter mellan 2012 och 2014 har andelen sjunkit påtagligt till 2016. När det gäller hur andelen högkonsumenter utvecklas med barnens ålder återfinns dock samma tendens som iakttagits tidigare, att spelandet ökar till 14–16-årsåldern för att sedan avta.

9 f. Högkonsumenter (mer än 3 timmar/dag) internet, 2010, 2012, 2014 och 2016 (%)

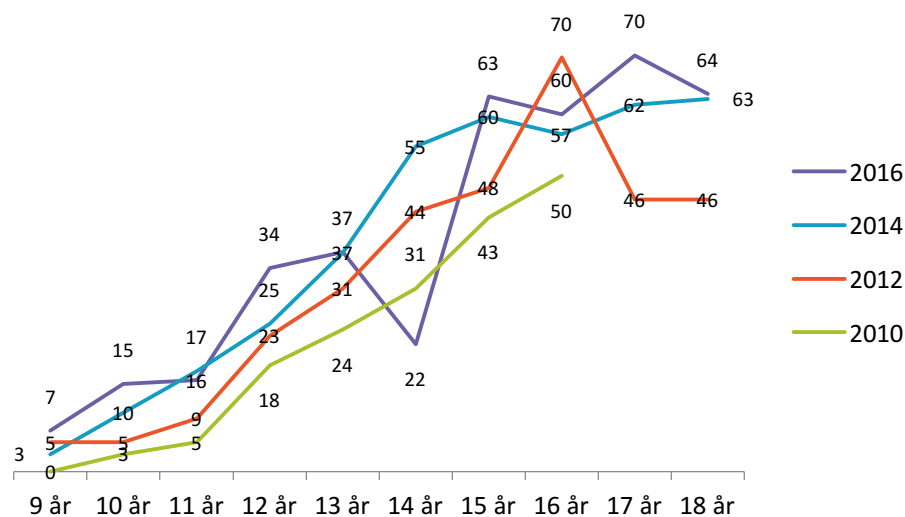
Andelen barn och unga som använder internet mer än 3 timmar/dag fortsätter att öka, dock i betydligt långsammare takt än tidigare. Störst är ökningen bland yngre, 10- och 11-åringarna. Bland 18-åringarna använder nästan fyra av fem internet mer än 3 timmar/dag, ett tydligt tecken på att det som för ett decennium sedan var ovanligt nu är det genomsnittliga (i den första Ungar & medier-undersökningen 2005 använde 7 % av 9–12-åringarna och 22 % av 13–16-åringarna internet mer än 3 timmar/dag).

9 g. Tittar på film/tv mer än 3 timmar/dag, 2010, 2012, 2014 och 2016 (%)

Det har redan konstaterats att tittandet på film och tv-program minskat avseende hur ofta man tittar (se diagram 8 d). Även när det gäller hur lång tid man tittar går det att iaktta en tydlig minskning, i några åldrar har andelen barn som tittar mer än 3 timmar/dag mer än halverats sedan 2014.

9 h. Använder mobilen mer än 3 timmar/dag 2010, 2012, 2014 och 2016 (%)

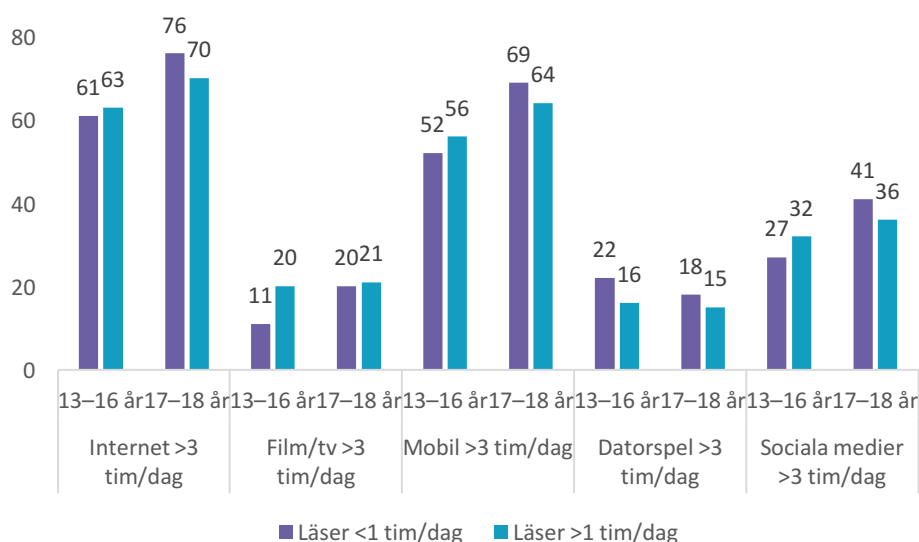
I tidigare undersökningar har andelen unga som använder mobilen mer än 3 timmar/dag ökat stadigt. Även i årets undersökning kan en sådan utveckling iakttas, om än inte fullt så tydligt som tidigare. Det är än en gång bland de yngre som ökningen är tydligast.

Som nämnts ovan är begreppet högkonsumenter, så som det definierats i tidigare *Ungar & medier*-studier, inaktuellt eftersom andelen högkonsumenter avseende internet och mobiltelefoner överstiger respektive närmar sig hälften av den undersökta åldersgruppen. Detta är ett

resultat i sig och ger en bild av hur medieanvändningen förändrats. I tidigare undersökningar kunde man mer tydligt se medieanvändningen som en avgränsad del av fritiden, medan den idag är en integrerad del av barnens vardag. Det visar också att begreppet medier blir alltmer svårdefinierat.

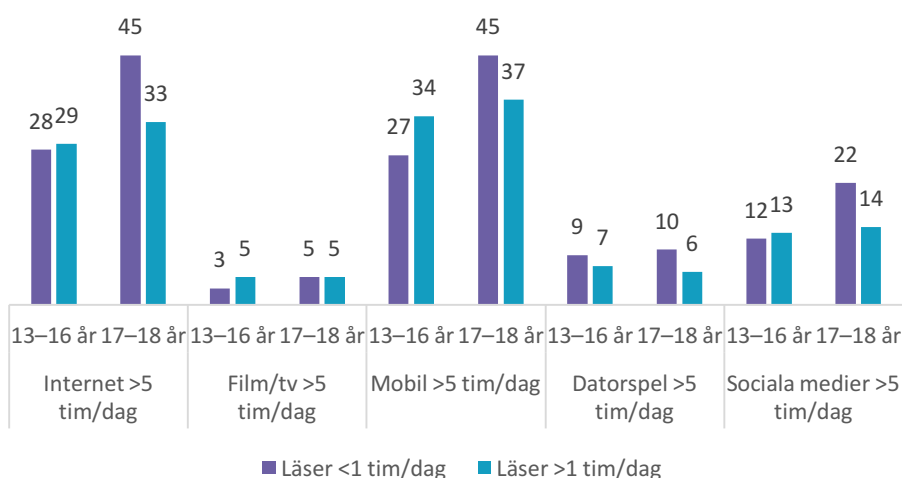
En stor del av barnens internetanvändning – där mobiltelefonanvändningen i och med utvecklingen av smarta mobiler och billigare och snabbare mobilt internet också ingår – utgörs av inslag av vad man kan kalla för traditionella medier. Det gäller exempelvis video/filmtittande på YouTube och play-tjänster från tv-kanaler. Samtidigt innefattar internet en mängd andra användningsområden som inte liknar det man tidigare kallade medier: telefoni, e-post, diskussionsforum och inte minst sociala medier.

9 i. Läsning och annan medieanvändning (mer än 3 timmar/dag), 13–16 och 17–18 år (%)

I den allmänna debatten framförs alltsomoftast tanken att de digitala medierna tränger undan den traditionella läsningen av böcker och tidningar. I diagrammet ovan jämförs medieanvändningen hos de unga som angett att de läser mer än 1 timme/dag (25 % av 13–16 och 29 % av 17–18) med dem som läser mindre än 1 timme eller inte alls. Det visar sig att fler läsare i det lägre åldersspannet använder samtliga medier utom datorspel mer än 3 timmar/dag. Bland de yngre tycks alltså inte hypotesen att läsningen konkurreras ut av andra medier hålla streck. Däremot är förhållandet det omvända bland 17–18-åringarna.

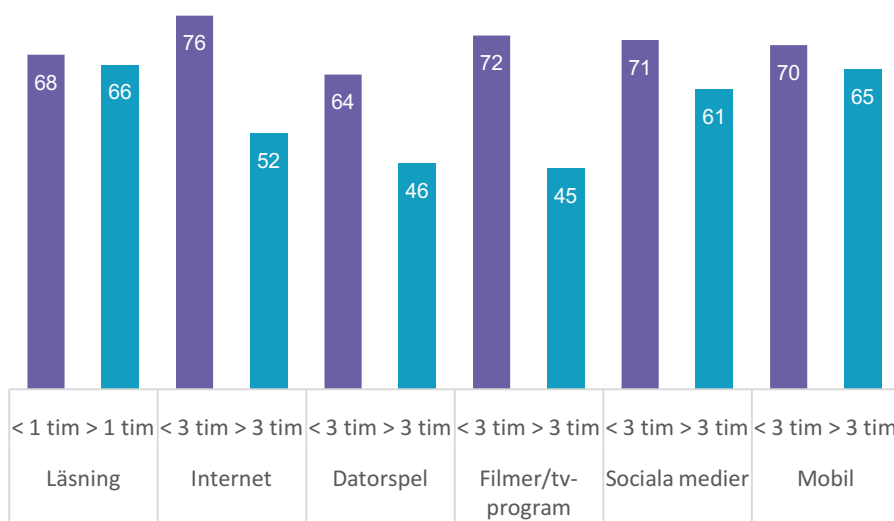
9 j. Läsning och annan medieanvändning (mer än 5 timmar/dag), 13–16 och 17–18 år (%)

Som tidigare påpekats är 3 timmars daglig användning av ett medium numera inte något ovanligt. I diagrammet ovan jämförs därför de som läser mer respektive mindre än 1 timme/dag i relation till andelen som använder ett medium mer än 5 timmar/dag. Här framträder samma mönster som i diagram 9 i: bland 13–16 är det fler som använder medier mer än 5 timmar/dag bland läsarna än bland dem som läser lite eller inte alls, undantaget datorspel. Bland 17–18 är förhållandet det omvända. Det tycks alltså vara så att det bland unga i de lägre tonåren finns en grupp som konsumerar mycket av alla medier, medan det bland de äldre finns en konflikt mellan läsande och annan medieanvändning (undantaget filmer/tv-program där det inte är någon skillnad mellan grupperna). Ibland brukar man prata om att det bland barn finns en "bokslukarålder", syftande på en period i livet då de läser allt de kommer över. Exakt när bokslukaråldern pågår råder det delade meningar om men det är åren strax innan tonåren, det vill säga åren som föregår 13–16. Eftersom barnen 13–16 verkar "sluka" alla slags medier kan man kanske tala om en "medieslukarålder", som tar vid efter "bokslukaråldern". En enda enkätundersökning räcker inte för att belägga förekomsten av en "medieslukarålder", men resultaten stämmer ändå till eftertanke.

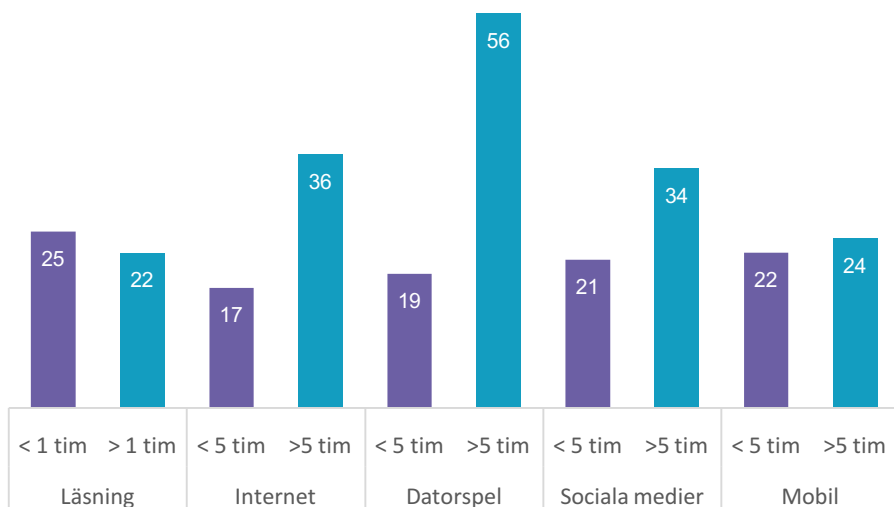
I anslutning till diagram 8 konstaterades att ungas sportande och tränande minskat något i de äldre åldersintervallen sedan 2012. Hur förhåller sig då fysisk aktivitet till medieanvändning? I det följande är det viktigt att hålla i minne att det med utgångspunkt i dessa data inte går att uttala sig om orsakssamband. Det går alltså inte att belägga att datorspel tränger ut idrottandet. Det går emellertid att jämföra relationen mellan medieanvändning och sportande eller träning.

9 k. Sportar/tränar några gånger i veckan eller mer och medieanvändning (13–16, %)

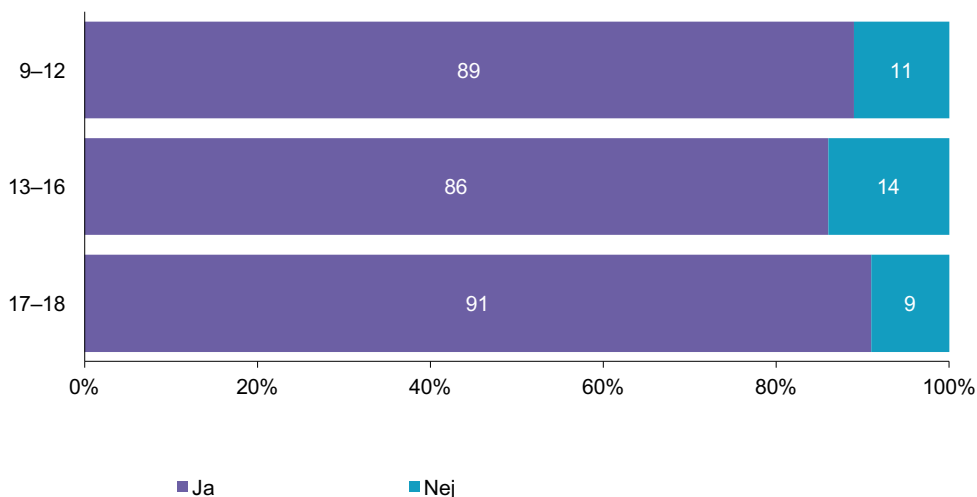
I diagrammet ovan jämförs sportande/tränande bland personer som använder olika medier mindre än 3 timmar/dag (lila staplar) och dem som använder medier mer än 3 timmar/dag. Avseende läsning jämförs de som angett att de läser mer eller mindre än 1 timme/dag, eftersom det är alltför få som läser mer än 3 timmar för att det ska gå att göra en meningsfull analys. Diagrammet avser åldersintervallet 13–16, men resultaten är snarlika bland de äldre, även om skillnaderna mellan de som använder medier mer eller mindre inte är lika stora. Bland de yngsta är det alltför få som använder medier mer än 3 timmar/dag för det ska gå att genomföra meningsfulla analyser. Avseende läsning och mobilanvändning ser man ingen större skillnad när det gäller hur ofta man tränar. Läsningen gäller ju endast minst 1 timme/dag, så den rena tidsåtgången behöver knappast ligga i konflikt med träningen. Avseende de små skillnaderna när det gäller mobilanvändning kan man konstatera att mobiler är just mobila, vilket innebär att de också kan användas under tiden man tränar t.ex. för att lyssna på musik. Skillnaderna är något större (10 procentenheter) avseende sociala medier och omfattande när det gäller datorspel (18 %) och filmer/tv-program (27 %). De två senare aktiviteterna är sådana att de i regel kräver stillasittande, vilket omöjliggör de flesta former av fysisk aktivitet. Mönstren är likartade bland 17–18.

9 I. Sportar/tränar sällan eller aldrig och medieanvändning (13–16, %)

I ovanstående diagram presenteras hur medieanvändning mer än 5 timmar/dag (för läsning mer än 1 timma/dag) hänger samman med att träna sällan eller aldrig. Alltför få ägnar mer än fem timmar dagligen åt att titta på filmer eller tv-program för meningsfulla analyser. Denna kategori har således uteslutits. Även här framträder små skillnader avseende läsning och mobilanvändning. Faktum är att tränande är vanligare bland dem som tillbringar minst 1 timme om dagen med läsning än hos dem som läser mindre. Skillnaderna är desto större när det gäller sociala medier (13 procentenheter) samt datorspel (37 procentenheter). Givet att i princip samtliga i detta åldersintervall går i skolan förvånar det knappast att en så omfattande medieanvändning som mer än 5 timmar per dag gör det svårt att hinna med även andra aktiviteter.

10. Tittar du på filmer, tv-program eller tv-serier? (%)

Sedan 2014 har tv-tittandet minskat med 2–3 procentenheter i de båda yngsta åldersintervallen, men ökat från 82 % till 89 % bland de äldsta.

11. Vilka tv-program eller tv-serier brukar du titta på?

Skriv tre stycken.

11 b. Populäraste tv-programmen 9–12 år fördelat på kön

89 % av 9–12 har angett att de tittar på tv-program/tv-serier, 86 % av pojkarna och 92 % av flickorna. Frågan har endast besvarats av dessa.

9–12, samtliga	Pojkar	Flickor
Idol 14 %	Idol 11 %	Idol 17 %
Pepparkornen 8 %	Pokémon 11 %	Pepparkornen 12 %
Pokémon 7 %	The Simpsons 11 %	Fångarna på fortet 8 %
Lilla Aktuellt 7 %	Lilla Aktuellt 7 %	Barnkanalen 7 %
Barnkanalen 6 %	Gumballs fantastiska värld 6 %	Lilla Aktuellt 6 %

I valet av program skiljer sig könen åt, förutom när det gäller *Idol* och *Lilla Aktuellt*. Pojkar tittar oftare på tecknat som *Pokémon* och *The Simpsons*. Hos yngre barn är könsskillnaderna betydligt mindre än bland de äldre. *The Simpsons* har, sedan den första *Ungar & medier*-undersökningen legat bland de populäraste tv-programmen hos pojkar. Det finns också en tendens till att barnens val av tv-program blir allt mer fragmenterat. T.ex. sågs det populäraste programmet bland pojkarna, *The Simpsons*, 2012 av 32 % av pojkarna. 2016 är det endast 11 % av pojkarna som tittar på det mest populära programmet, *Idol*. Topplistorna är givetvis i någon utsträckning resultatet av vad som sändes under den period då enkäterna besvarades. Program som *Idol* eller *Fångarna på fortet* sänds under specifika perioder, medan t.ex. *The Simpsons* pågår i princip året runt. I årets insamling är det första gången ett nyhetsprogram, *Lilla Aktuellt*, hamnar bland de mest populära programmen.

11 c. Populäraste tv-programmen 13–16 år fördelat på kön

86 % av 13–16 har angett att de tittar på tv-program/tv-serier, 79 % av pojkarna och 91 % av flickorna. Frågan har endast besvarats av dessa.

13–16, samtliga	Pojkar	Flickor
Pretty Little Liars 10 %	The Simpsons 15 %	Pretty Little Liars 18 %
Idol 9 %	Family Guy 13 %	The Vampire Diaries 12 %
Game of Thrones 8 %	Game of Thrones 10 %	Idol 11 %
The Simpsons 8 %	The Walking Dead 9 %	Gossip Girl 9 %
The Vampire Diaries 7 %	The Flash 9 %	Orange is the New Black 9 %

Könsskillnaderna är större bland 13–16-åringarna. Inget program återfinns på såväl flickornas som pojkarnas topp-5-listor. Pojkarna tittar, liksom i tidigare undersökningar, främst på *Family Guy* och *The Simpsons*. Bland flickorna återfinns tre titlar från insamlingen 2014, *Pretty Little Liars*, *The Vampire Diaries* samt *Idol*. Även i detta åldersintervall tittar allt färre på samma titlar. De populäraste serierna har i årets studie hälften så många tittare som 2014.

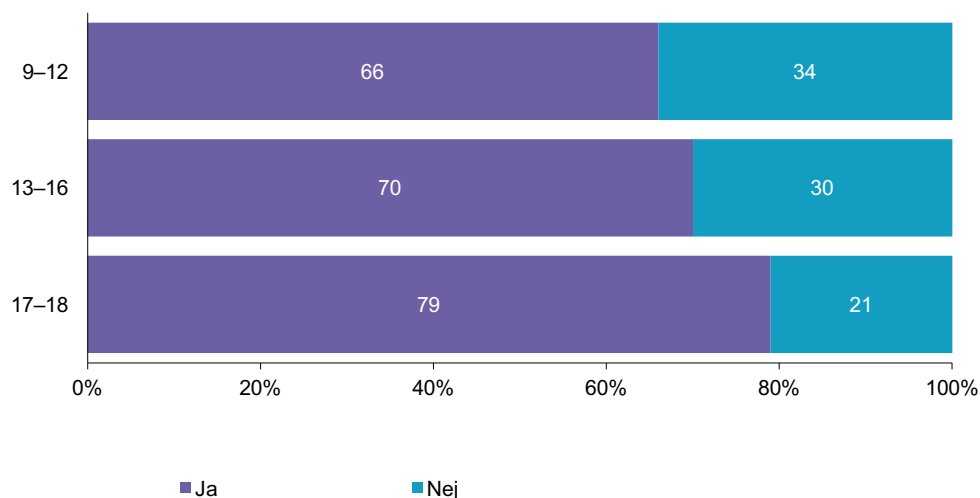
11 d. Populäraste tv-programmen 17–18 år fördelat på kön

91 % av 17–18 har angett att de tittar på tv-program/tv-serier, 82 % av pojkarna och 97 % av flickorna. Frågan har endast besvarats av dessa.

17–18, samtliga	Pojkar	Flickor
Game of Thrones 14 %	Game of Thrones 23 %	Pretty Little Liars 12 %
Paradise Hotel 9 %	The Walking Dead 12 %	Paradise Hotel 11 %
Orange is the New Black 9 %	Family Guy 11 %	Orange is the New Black 10 %
Pretty Little Liars 8 %	The Simpsons 7 %	Game of Thrones 10 %
The Walking Dead 8 %	Suits 7 %	Gossip Girl 9 %

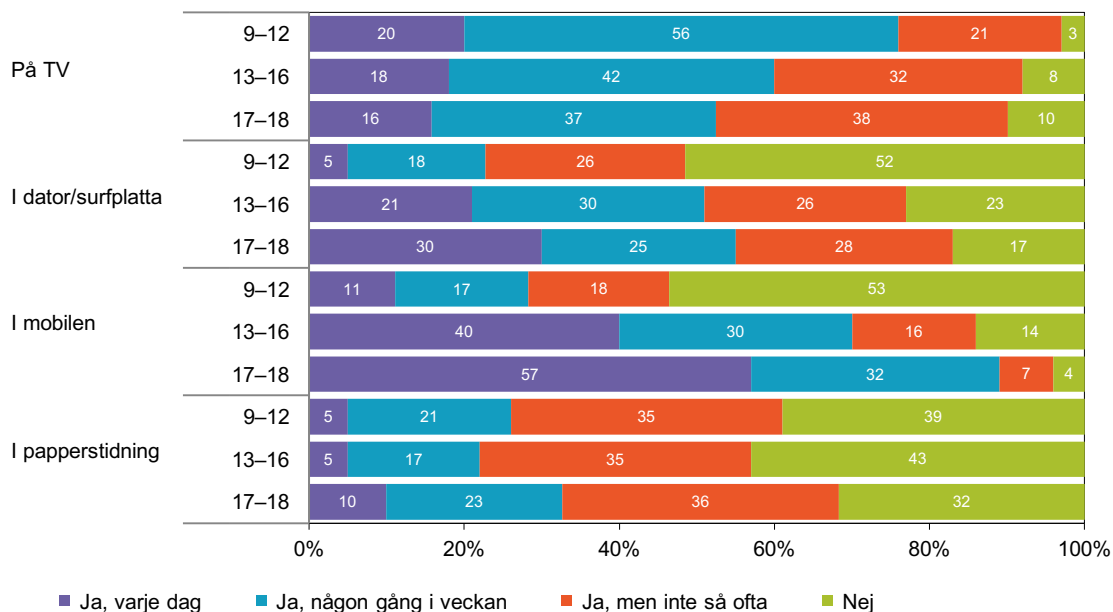
Även bland 17–18 är könsskillnaderna stora, och endast *Game of Thrones* är bland de populäraste programmen hos både pojkar och flickor. Det är svårt att jämföra tv-preferenserna över tid, då programtitlar kommer och går. Man kan dock notera att *The Simpsons* och *Family Guy* tillhört de populäraste programmen bland pojkar i samtliga åldersgrupper sedan 2010. Hos flickorna kvarstår *The Vampire Diaries* på topplistan sedan 2012 samt *Pretty Little Liars* och *Paradise Hotel* sedan 2014.

12. Brukar du ta del av nyheter? (%)

Andelen som tar del av nyheter ökar med stigande ålder. Det är något vanligare (cirka 5 procentenheter) att flickor tar del av nyheter än pojkar i de båda lägre åldersintervallen. Bland 17–18 är förhållandet det omvända, med samma procentuella skillnad. Denna fråga finns inte med i tidigare undersökningar, vilket omöjliggör jämförelser över tid. Det är vanligare att barn med yngre syskon konsumerar nyheter än både barn med äldre och barn utan syskon.

13. I vilka medier brukar du ta del av nyheter? (%)

Med införandet av fråga 10 i frågeformuläret försvann möjligheten att göra rättvisande jämförelser med tidigare studier. Den som ändå dristar sig att göra sådana kommer att märka att det ser ut som om barns nyhetskonsumtion har minskat kraftigt i samtliga åldersgrupper. Detta är sannolikt åtminstone till del en effekt av att frågeformuleringen ändrats. I tidigare datainsamlingar fanns endast ovanstående fråga. I årets insamling låg denna efter fråga 12 "Brukar du ta del av nyheter? (Ja/Nej)". På så sätt skulle de respondenter som inte konsumerar nyheter slippa besvara ytterligare nyhetsrelaterade frågor och precisionen i mätningen förbättras. Det finns dock en risk för att den nya frågan – "brukar du ta del av nyheter" – associeras med nyhetsprogram och nyhetstidningar i traditionell bemärkelse och att de som tar del av andra nyheter i andra medier svarat "nej" för att sedan hoppa över den följande frågan om i vilka medier de tar del av nyheter. I de föregående undersökningarna har inte denna möjlighet, och uppmaning till, att hoppa över frågan funnits och därför blir jämförelser mycket problematiska. I *Ungar & medier 2015* framträdde, jämfört med data från 2010, en minskning av papperstidningsläsningen, ungefärligen oförändrad konsumtion av tv-nyheter, en tydlig ökning av nyheter över internet och en synnerligen kraftig ökning av användningen av mobilen som nyhetskälla.

Oavsett problematiken med exakta jämförelser visar figuren ovan på mönster som förekom även 2014. I åldern 9-12 är tv det vanligaste nyhetsmediet medan de äldre barnens främsta nyhetsmedium är mobilen. Det utesluter dock inte att även äldre barn tittar på tv-nyheter, såväl 2016 som föregående år, medan andelen som läser papperstidningar är fortsatt låg i samtliga åldersgrupper.

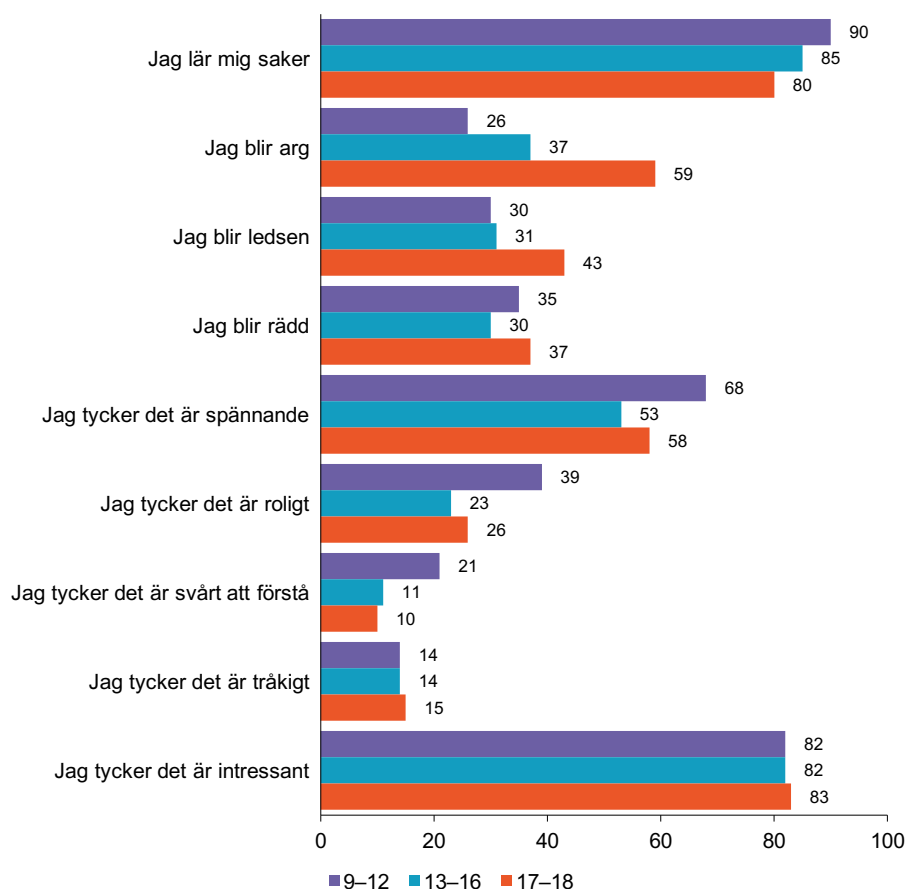
En större andel av pojkarna än flickorna i samtliga åldrar tittar dagligen på tv-nyheter och i tonåren tar en större andel av pojkarna också del av nyheter i datorn/surfplattan dagligen.

Barn med yngre syskon i åldersintervallet 9-12 använder oftare mobilen som nyhetskälla.

Barn med funktionsnedsättning tar i betydligt lägre utsträckning del av nyheter i mobilen (nej: 31 %) jämfört med genomsnittet (nej: 12 %).

14. Hur upplever du nyheterna du ser? (%)

Kryssa för det som du tycker stämmer för dig. Du kan kryssa för flera svar.

Inte heller på denna fråga går det att göra detaljerade jämförelser med tidigare insamlingar. Man kan dock konstatera att svarsmodellerna påminner om dem i tidigare studier: Det vanligaste svaret är att man lär sig saker av nyheterna, vilket är vanligare bland de yngre, samt att alla åldersgrupperna anser att nyheterna är intressanta och spännande. De positiva upplevelserna av nyheter dominerar således.

Diagrammet visar också att det generellt är små skillnader mellan åldersgruppernas upplevelser av nyheter. De största skillnaderna är att 9–12 i högre grad upplever att nyheterna är roliga respektive svåra att förstå samt att de äldre i högre grad uppger att de blir arga och ledsna (17–18) av nyheterna.

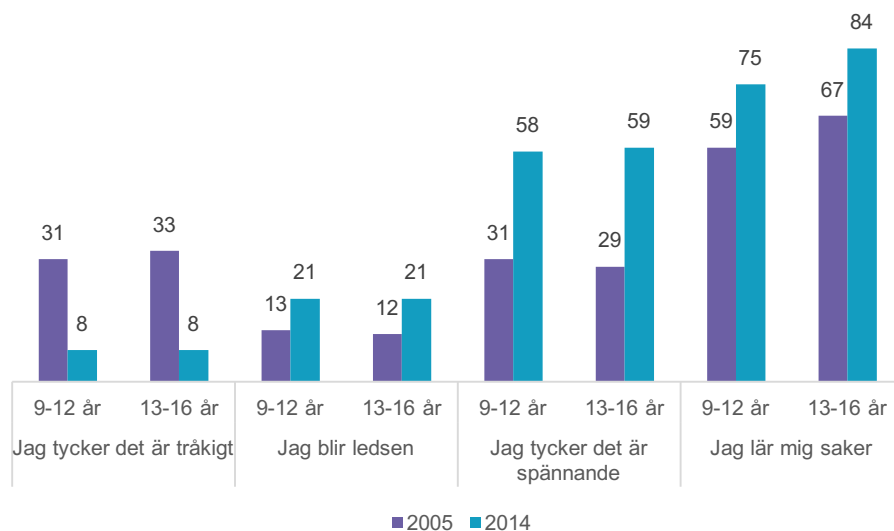
Flickor reagerar regelmässigt i högre utsträckning än pojkar på nyheterna. Detta gäller samtliga åldersintervall och såväl "positiva" som "negativa" upplevelser. Störst skillnad är det avseende upplevelserna att de blir ledsna, rädda och arga av nyheterna.

Bland 9–12 reagerar ensam barn starkare på nyheterna i samtliga avseenden.

Barn med funktionsnedsättning upplever i betydligt högre grad än genomsnittet att nyheter är svåra att förstå, 20 % jämfört med genomsnittets 6 %. De tycker också att det är tråkigt i högre utsträckning. På samma sätt upplever de i lägre grad att nyheterna är spännande, intressanta och lärorika.

Som nämndes ovan påminner svarsmönstren i diagram 14 om dem från tidigare studier. Om man tittar tillbaka på tidigare resultat och jämför 2005 med 2014 (som är metodologiskt jämförbara) framgår att de ”positiva” upplevelserna dominerar, men mer 2014 än 2005.

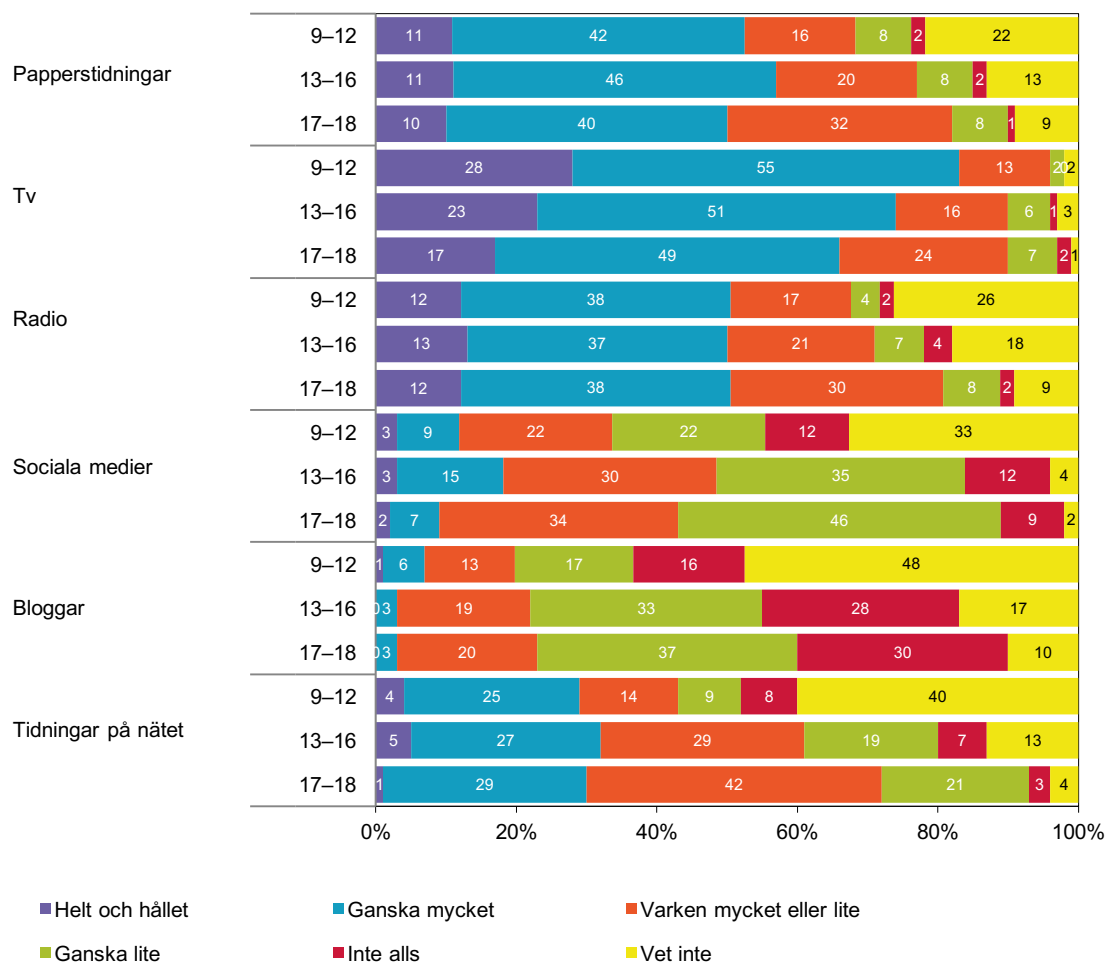
14 b. Upplevelse av nyheter 2005 och 2014 (9–12 och 13–16, %)

År 2005 ansåg ungefär lika stora andelar av barnen att nyheter är spännande och tråkiga. År 2014 skiljer det 50 procentenheter mellan ”tråkigt” och ”spännande”: samtidigt som andelen som svarar att nyheter är tråkiga har minskat, så har andelen som svarar att nyheter är spännande ökat. Det förefaller därför som att unga engagerar sig mer i nyheter idag, än vad de gjorde 2005. Några förklaringar till detta finns inte i undersökningen, eftersom inga sådana frågor ställts till barnen, men en möjlighet är att delandet av nyhetsstoff i sociala medier genererar ett ökat intresse. När t.ex. en nyhetsartikel länkas och kommenteras av vänner på Facebook blir den en del av den sociala interaktionen och får på så sätt ett mervärde. Nyheten blir ett samtalsämne och en del av gemenskapens referensramar. Det finns dock inget stöd i materialet för att ett visst nyhetsmedium skulle generera en viss typ av upplevelser, eller att t.ex. nyheter via mobilen skulle upplevas som roligare, mer spännande eller liknande. Av de som i åldersgruppen 13–18 tar del av nyheter i tv varje dag anser 46 % att nyheter är spännande, 28 % att det är roligt, 85 % att det är intressant och 40 % säger sig bli arga. Av de som tar del av nyheter i mobilen varje dag anser 59 % att det är spännande, 30 % att det är roligt, 83 % att det är intressant och 50 % säger sig bli arga. Det är alltså något fler av de som tar del av mobilnyheter som anser att nyheter är spännande och att de blir arga, men det är ungefär lika många av papperstidnings-konsumenterna som tycker att nyheter är spännande (55 %), roliga (35 %) och som blir arga (35 %). Att det inte finns någon tydlig skillnad mellan de olika nyhetsmedierna pekar i sin tur på att de som tar del av nyheter gör det genom flera kanaler – den som tycker att nyheter är intressant, spännande eller på annat sätt engagerande tar del av mer nyheter. Övriga undviker helst nyheter helt och dessa återfinns bland de 21 %–34 % som svarat ”nej” i diagram 12.

15. Hur mycket litar du på nyheter i: (%)

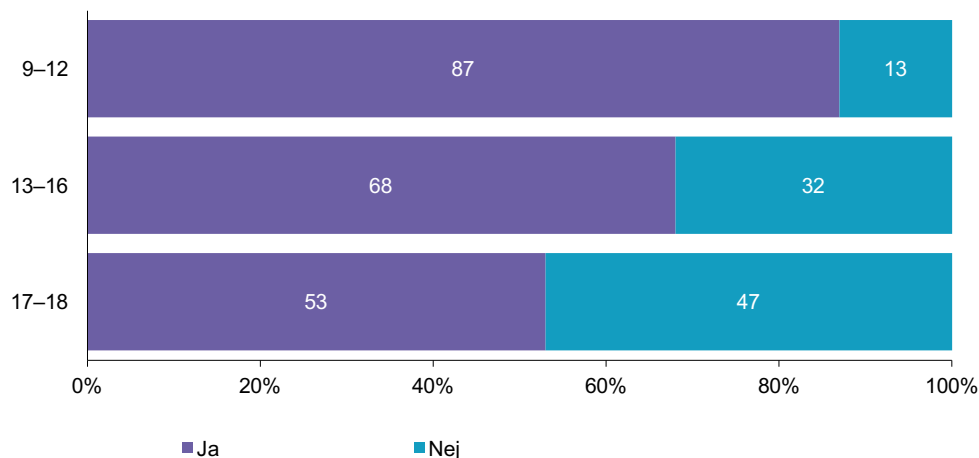
Svara med ett kryss på varje rad.

Inte heller på denna fråga går det att göra detaljerade jämförelser med tidigare insamlingar. Svarmönstren är emellertid likartade resultatet från 2014. Tv är det medium man litar mest på, följt av radio och papperstidningar. Lägst är förtroendet för sociala medier och bloggar. Generellt minskar förtroendet för samtliga nyhetskanaler med stigande ålder. Notervärt är att andelen som svarat "vet inte" i några avseenden är mycket hög bland de yngsta, nästan varannan vet inte hur mycket de litar på bloggar och 40 % vet inte hur mycket de litar på tidningar på nätet. Bland de yngre finns inga tydliga könsskillnader, men i de båda äldre åldersgrupperna finns en svag tendens till att flickor i högre utsträckning litar på traditionella medier, medan pojkarna litar något mer på internetmedier.

Barn med funktionsnedsättning litar i högre grad än genomsnittet på de "traditionella" nyhetsförmedlarna tv och radio, medan de är mer skeptiska än genomsnittet till nyheter i sociala medier och bloggar.

16. Spelar du datorspel/tv-spel/mobilspel/spel för surfplatta?⁶(%)

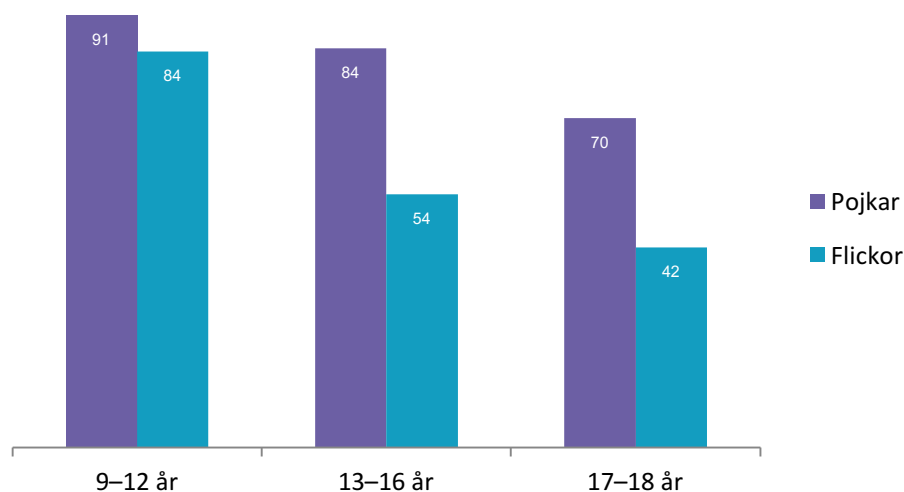

Liksom tidigare frågor visat, är det betydligt vanligare att 9–12-åringar spelar datorspel/tv-spel än barn i de äldre åldersgrupperna. Att andelen spelare minskar med stigande ålder efter 12 år kan ha en mängd olika förklaringar, en tänkbar orsak är att spelandet uppfattas som en lek som man drar ned på när det blir viktigt att inte uppfattas som barnslig. En annan tänkbar orsak är att spelandet får konkurrens av andra aktiviteter, såväl medierelaterade som andra sysselsättningar.

Jämfört med 2014 har andelen spelare minskat något i samtliga åldersgrupper.

Spelandet är ett av de områden där könsskillnaderna är mest påtagliga.

16 b. Spelar du datorspel/tv-spel/mobilspel/spel för surfplatta, kön (%)

Pojkar spelar i högre utsträckning än flickor oavsett åldersgrupp, men allra tydligast är skillnaden bland de äldsta. Det innebär att det framförallt är flickornas minskade spelande (i relation till ålder) som påverkar skillnaderna mellan åldersgrupperna.

Jämfört med 2014 har spelandet minskat något hos båda könen i samtliga åldersintervall med

6) Denna fråga kan jämföras med fråga 8: "Om du tänker på din fritid, ungefär hur ofta brukar du spela datorspel/tv-spel?" Där anger betydligt färre att de "aldrig" spelar (9–12: 6 %, 13–16: 9 %, 17–18: 15 %). Förklaringen till detta kan ligga i att individer som egentligen inte ser sig som spelare, men som ändå spelar någon enstaka gång där valt svarsalternativet "mer sällan", medan de på denna fråga endast kan svara ja eller nej.

undantag för flickor 17–18 där spelandet ökat svagt (från 40 % 2014 till 42 % 2016). Minskningen av spelandet jämfört med 2014 är större bland pojkar än bland flickor och mest påtaglig bland de äldsta pojkarna där det sjunkit från 82 % till 70 %.

17. Vilka datorspel/tv-spel/mobilspel/spel på surfplatta spelar du oftast?

Skriv tre spel.

Denna fråga besvarades endast av dem som uppgett att de brukar spela datorspel. Detta innebär att de procenttal som syns under totalen endast avser andelen av dem som spelar. Exempelvis spelar 17 % av de 13–16-åriga flickor som spelar spel *Pokémon Go*. Om man istället skulle kalkylera andelen av alla flickor i åldersgruppen (alltså även de som inte spelar spel) är det blott 9 % som spelar detta spel.

Eftersom svarsalternativen på denna fråga var öppna innebär det att det kan vara svårt att veta vilken exakt titel som åsyftats när respondenterna nämnt spel som finns i en mängd olika versioner. I dessa fall har samtliga versioner slagits samman till en kategori (t.ex. FIFA).

17 b. Populäraste datorspel/tv-spel/mobilspel/spel på surfplatta 9–12 fördelat på kön

87 % av 9–12 har angett att de spelar spel. 91 % av pojkarna och 84 % av flickorna.

9–12, samtliga	Pojkar	Flickor
Minecraft 32 %	Minecraft 34 %	Minecraft 29 %
Pokémon Go 22 %	Pokémon Go 28 %	Pokémon Go 16 %
Roblox 7 %	Roblox 11 %	Hay Day 11 %
Subway Surfers 6 %	FIFA 11 %	Slither.io 9 %
Hay Day 6 %	Clash of Clans 8 %	Moviestar Planet 9 %

Det är svårt att i text ge rättvisande beskrivningar av dessa spel. Ett sätt att kategorisera dem är att utgå från de åldersrekommendationer som ges med PEGI-systemet. Dessa rekommendationer specificerar inte till vilken ålder de är särskilt lämpade, utan vilken ålder man bör ha uppnått för att spela dem utifrån innehåll som våld, sex, grovt språk etc. De mest populära spelen i denna åldersgrupp rör sig mellan PEGI 3 och 12 i den mån de har PEGI-märkning.

Pokémon Go, Hay Day, Clash of Clans och Subway Surfers är alla speltitlar som uteslutande finns som appar för mobiltelefoner eller surfplattor och saknar PEGI-märkning.

Grundversionen av *Minecraft* har liksom *Roblox* åldersrekommendationen PEGI 7.

I den förra undersökningen återfanns både *Call of Duty* (PEGI 16/18) och *Grand Theft Auto* (PEGI 18) bland de populäraste spelen bland pojkar i denna åldersgrupp. I den senaste undersökningen återfinns dessa först bland pojkar 13–18. Istället är nu *Minecraft* det populäraste spelet bland både flickor och pojkar, följt av *Pokémon Go*. Därefter skiljer sig preferenserna åt mellan könen.

**17 c. Populäraste datorspel/tv-spel/mobilspel/spel på surfplatta
13–16 fördelat på kön**

68 % av 13–16 har angett att de spelar spel, 84 % av pojkarna och 54 % av flickorna.

13–16, samtliga	Pojkar	Flickor
Counter-Strike: Global Offensive 14 %	Counter-Strike: Global Offensive 24 %	Pokémon Go 17 %
Pokémon Go 14 %	League of Legends 16 %	The Sims 14 %
Minecraft 11 %	Grand Theft Auto 14 %	Minecraft 14 %
League of Legends 10 %	Pokémon Go 11 %	Hay Day 10 %
Grand Theft Auto 9 %	Call of Duty 10 %	Candy Crush Saga 8 %

Det mest populära spelet bland pojkar i denna åldersgrupp – *Counter-Strike: Global Offensive* (ofta förkortat CS: GO) – är ett förstapersonsskjutare spel med PEGI 18-märkning på grund av våldsinnehåll. Spelet når även förstaplats totalt sett, men marginellt över *Pokémon Go* – det mest populära spelet bland flickor i denna åldersgrupp. Bland pojkarnas favoritspel finns också *Grand Theft Auto*-spelen, vilka har en PEGI 18-märkning samt serien krigsspel *Call of Duty* (PEGI 16/18). Flickornas preferenser är mindre inriktade på våldsskildringar, med bl.a. *The Sims*-serien av spel (PEGI 12 som högst) och app-spelen *Hay Day* (som går ut på att ta hand om en bondgård) och *Candy Crush Saga* (pusselspel) som exempel.

I denna åldersgrupp förefaller pojkarna ha ersatt *Minecraft* med andra favoriter. Och spelet återfinns inte heller bland 17–18.

**17 d. Populäraste datorspel/tv-spel/mobilspel/spel på surfplatta
17–18 fördelat på kön**

53 % av 17–18 har angett att de spelar spel, 70 % av pojkarna och 42 % av flickorna.

17–18, samtliga	Pojkar	Flickor
Pokémon Go 15 %	Counter-Strike: Global Offensive 18 %	The Sims 22 %
League of Legends 12 %	League of Legends 16 %	Pokémon Go 20 %
Counter-Strike: Global Offensive 9 %	Grand Theft Auto 14 %	Candy Crush Saga 18 %
Candy Crush Saga 9 %	Overwatch 11 %	Hay Day 10 %
Grand Theft Auto 8 %	Pokémon Go 10 %	League of Legends 7 %

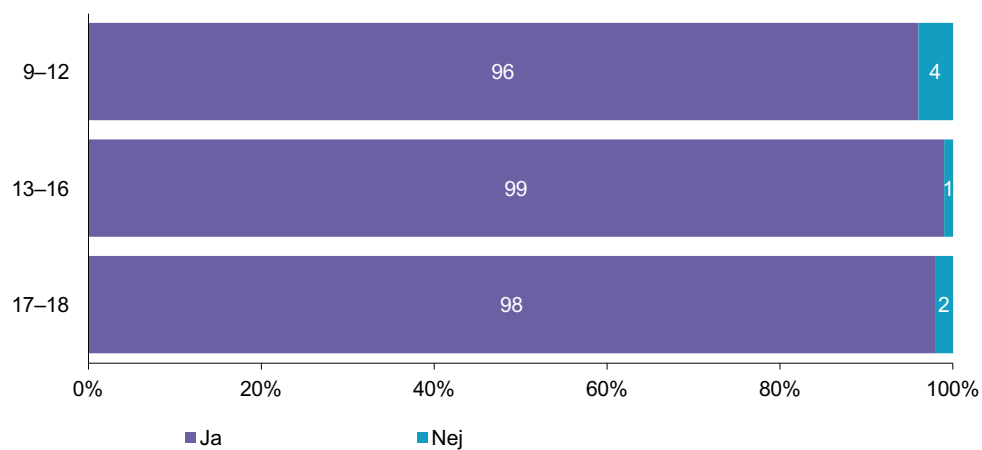
I denna åldersgrupp har *Pokémon Go* övertagit topplatsen från *Counter-Strike: Global Offensive*. Bland flickornas spel finns också för första gången *League of Legends* – ett s.k. MOBA-spel (*Multiplayer Online Battle Arena*).

Överlag, sett till samtliga åldersgrupper är det påfallande få nytillskott av speltitlar jämfört med förra undersökningen. Det är endast tre spel som inte förekom i 2014 års studie: *Pokémon Go*, *Roblox* och *Overwatch*. Detta är en indikation på att de mest populära spelen också har en kvarvarande dragningskraft och att spelen inte är dagsländor som byts ut så fort det kommer ett nytt spel. Däremot tycks *World of Warcraft*, som tidigare varit populärt helt ha tappat sin drag-

ningskraft i dessa åldersgrupper. Det är också den enda titel som fallit bort sedan den förra undersökningen.

Spelvalen är fortsatt könssegregerade och pojkarna föredrar i högre utsträckning spel av actionkaraktär än vad flickorna gör – detta är dock inte lika tydligt som i föregående undersökning då endast *Minecraft* förekom på både flickors och pojkars topplistor. Nu kan också *Pokémon Go* och *League of Legends* adderas till sådana spel som tycks locka såväl flickor som pojkar.

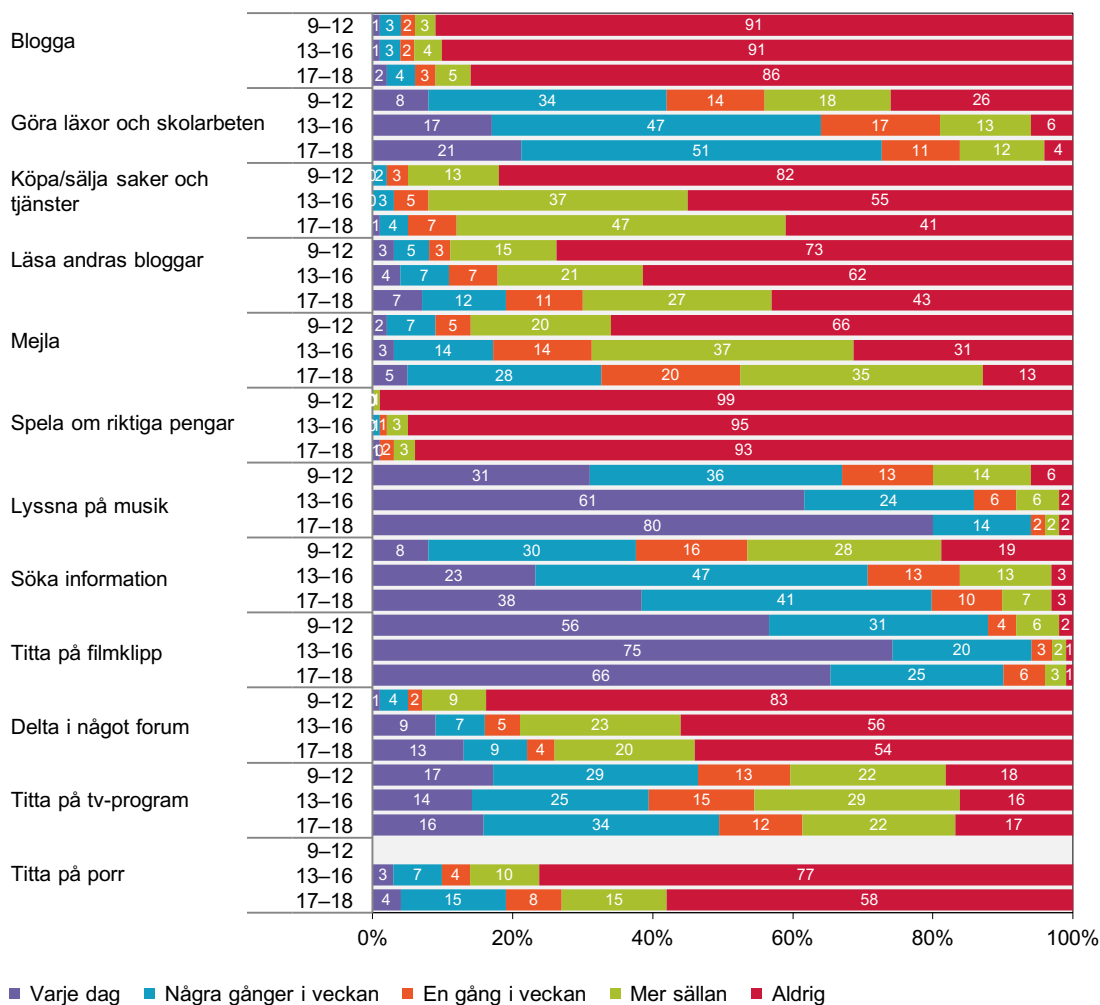
18. Använder du internet på din fritid? (%)

Som framgår av diagrammet ovan är internetanvändningen idag nära nog hundra procentig i samtliga åldersintervall.

19. Hur ofta brukar du göra följande på internet på din fritid? (%)

96 % av 9–12 och 99% av 13–16 och 98 % av 17–18 har angett att de använder internet på sin fritid och besvarar denna fråga.

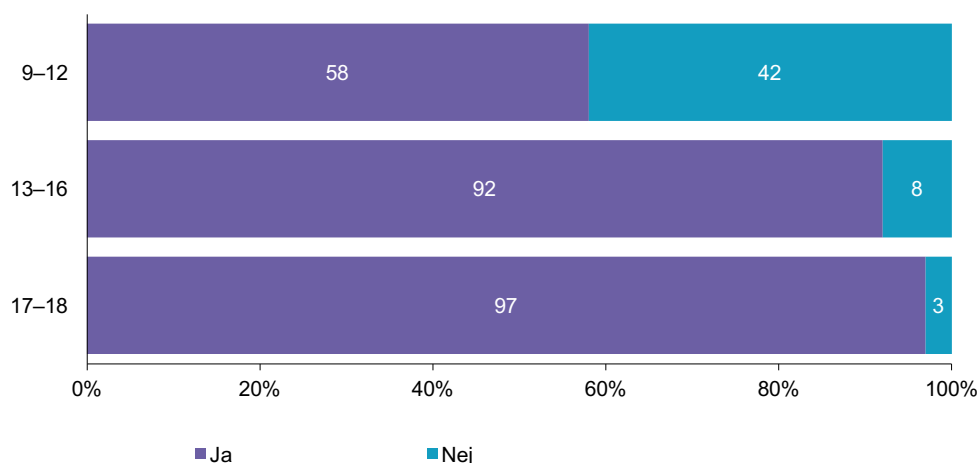

I samtliga åldersintervall är de vanligaste aktiviteterna att lyssna på musik, titta på filmklipp samt söka information (notera att sociala medier och spel inte ingår i denna fråga). Den minst vanliga aktiviteten för alla åldersgrupper är att spela om riktiga pengar, men inte heller bloggande är särskilt vanligt. Flera påtagliga könsskillnader avseende internetbruk har redan konstaterats och de framträder även tydligt i denna fråga.

Oavsett åldersgrupp tittar pojkar oftare på filmklipp och deltar i forum. I de båda äldre åldersgrupperna tittar pojkarna också betydligt oftare på porr. Det är en betydligt större andel flickor som aldrig konsumerar porr (28 % av pojkar 17–18 anger att de aldrig tittar på porr jämfört med 77 % av flickorna i samma åldersgrupp). I samtliga åldersgrupper gör flickor oftare läxor och tittar oftare på tv än vad pojkar gör. I de båda äldsta åldersintervallen läser flickorna också oftare bloggar medan betydligt fler pojkar aldrig läser bloggar (i åldersintervallet 17–18 läser 65 % av pojkarna aldrig bloggar jämfört med 29 % av flickorna).

Att titta på filmklipp är den aktivitet som ökat mest över tid (t.ex. bland 9–12 gjorde 23 % det dagligen 2012 jämfört med 34 % 2014 och 56 % 2016). Ökningen återfinns i samtliga åldersintervall.

20. Använder du sociala medier (t.ex. Instagram, Facebook, Twitter, Snapchat)? (%)

Användningen av sociala medier har ökat stadigt i samtliga åldersintervall under hela den tid *Ungar & medier*-studierna genomförts. I årets insamling är ökningen dock liten eller obefintlig. Bland 9–12 använder 58 % sociala medier, samma andel som 2014. Bland 13–16 och 17–18 är ökningen sedan 2014 en procentenhet till 92 % respektive 2 procentenheter till 97 %. I samtliga åldersgrupper är det vanligare att flickor använder sociala medier (9–12 flickor: 62 %, pojkar: 54 %; 13–16 flickor: 96 %, pojkar: 87 %; 17–18 flickor: 98 %, pojkar: 95 %).

Bland de yngsta är det något färre som använder sociala medier bland ensam barnen. Det är något färre bland unga med funktionsnedsättning som använder sociala medier.

21. Vilka sociala medier (t.ex. Instagram, Facebook, Twitter, Snapchat) använder du oftast?

Skriv tre stycken.

21 b. Populäraste sociala medier 9–12 fördelat på kön

58 % av de tillfrågade 9–12 använder sociala medier, 54 % av pojkarna och 62 % av flickorna. Av de som angivit vilka sociala medier de använder fördelar sig de fem vanligaste svaren enligt nedan.

9–12, samtliga	Pojkar	Flickor
Snapchat 78 %	Snapchat 76 %	Snapchat 79 %
Instagram 74 %	Instagram 71 %	Instagram 76 %
Musical.ly 21 %	Facebook 24 %	Musical.ly 32 %
Facebook 16 %	Twitter 8 %	Facebook 9 %
YouTube 5 %	Kik 7 %	YouTube 7 %

Tidigare var *Instagram* det mest populära av de sociala medierna i denna åldersgrupp, men har nu tappat förstaplatsen till förmån för *Snapchat*. *Facebooks* popularitet sjunker alltjämt bland 9–12-åringarna. Videoappen *Musical.ly* är ett nyttillskott sedan den förra undersökningen och är

nu det tredje mest använda i denna åldersgrupp. I den förra undersökningen var *Kik* det näst mest använda men har nu fallit bort från topp fem totalt sett. I denna åldersgrupp syns inga förändringar vad gäller andelarna som använder sociala medier.

21 c. Populäraste sociala medier 13–16 fördelat på kön

92 % av de tillfrågade 13–16 använder sociala medier, 87 % av pojkarna och 96 % av flickorna. Av de som angivit vilka sociala medier de använder fördelar sig de fem vanligaste svaren enligt nedan.

13–16, samtliga	Pojkar	Flickor
Snapchat 84 %	Snapchat 79 %	Instagram 90 %
Instagram 80 %	Instagram 70 %	Snapchat 90 %
Facebook 49 %	Facebook 57 %	Facebook 42 %
Twitter 14 %	Twitter 14 %	Twitter 14 %
Kik 8 %	YouTube 6 %	Kik 9 %

Även i denna åldersgrupp har *Snapchat* ökat kraftigt och gått om *Instagram* i popularitet totalt sett. Trots detta har även *Instagram* ökat i popularitet jämfört med den förra undersökningen. Detta kan till viss del förklaras av att användningen av *Facebook* har sjunkit jämfört med förra undersökningen, liksom användningen av *Kik*.

Inte heller i denna åldersgrupp har andelarna som använder sociala medier förändrats sedan förra undersökningen.

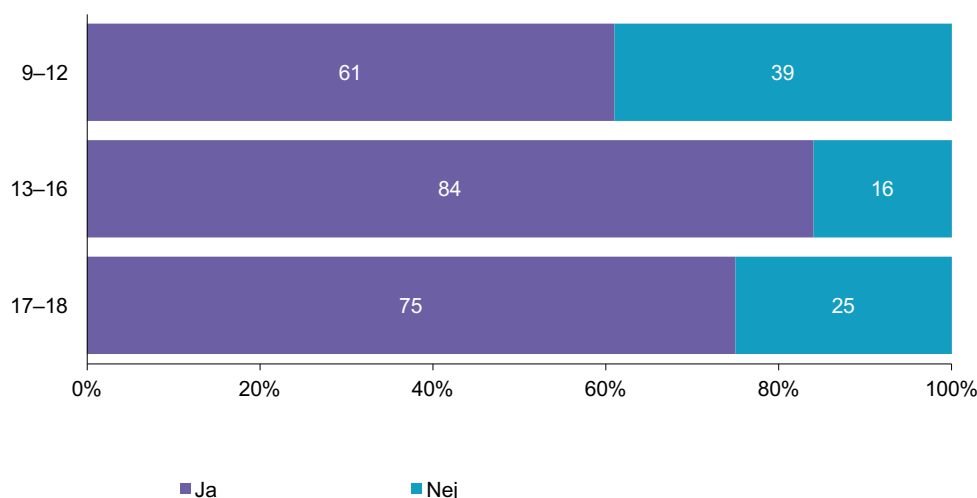
21 d. Populäraste sociala medier 17–18 fördelat på kön

97 % av de tillfrågade 17–18 använder sociala medier, 95 % av pojkarna och 98 % av flickorna. Av de som angivit vilka sociala medier de använder fördelar sig de fem vanligaste svaren enligt nedan.

17–18, samtliga	Pojkar	Flickor
Snapchat 90 %	Snapchat 87 %	Snapchat 92 %
Instagram 82 %	Facebook 78 %	Instagram 89 %
Facebook 74 %	Instagram 70 %	Facebook 71 %
Twitter 16 %	Twitter 16 %	Twitter 15 %
Kik 5 %	Kik 8 %	Tumblr 8 %

Endast *Tumblr* (flickor 8 %) har inte tidigare figurerat bland de yngre åldersgrupperna, i övrigt är det samma sociala medier med samma inbördes ordning i topp fem som bland 13–16. Den stora förändringen jämfört med förra undersökningen är *Snapchats* påtagliga ökning från 19 % 2014 till 90 % i årets undersökning. Även *Instagram* har ökat i denna åldersgrupp, medan *Facebook* har tappat. Andelen flickor i denna åldersgrupp som använder sociala medier har ökat med tre procentenheter sedan 2014 års undersökning och är nu uppe i 98 %.

22. Följer du några kanaler/användare/videobloggare på YouTube, Twitch eller liknande? (%)

I årets undersökning ombads respondenterna att ange vilka kanaler/användare/videobloggare på YouTube, Twitch eller liknande som de följer. De fick ange tre stycken. Dessa är av varierande karaktär och innehåll, allt ifrån s.k. *Let's play*-videor, dvs. filmer där en person spelar spel och samtidigt kommenterar det som sker (t.ex. *Pewdiepie*, *Jacksepticeye* och *Ksiolajidebt*) till mode- och livsstilsvloggare (t.ex. *Misslissibell*, *Therese Lindgren*) till humorklipp (t.ex. *Ijustwanttobecool*) etc. Det är dock svårt att fastställa vad den ena eller andra är eftersom innehållet kan variera kraftigt över tid hos de olika vloggarna och kan innefatta allt det ovan angivna men också annat – t.ex. politik, musik, film – i olika utformning. Det är därmed också svårt att beskriva skillnader mellan de olika åldersgruppernas preferenser, eftersom det handlar om personligheterna bakom dessa kanaler i kanske högre utsträckning än det faktiska innehållet. Det finns inga entydiga skillnader mellan pojkar och flickor angående i vilken utsträckning de följer kanaler eller videobloggare. Däremot förefaller det som att de spelinriktade kanalerna är mest populära bland pojkar, medan mode/livsstil i högre grad anges av flickor.

22 b. Populäraste kanaler/användare/videobloggare 9–12 fördelat på kön

9–12, samtliga	Pojkar	Flickor
Jocke & Jonna 24 %	Jockiboi Tv 15 %	Therese Lindgren 42 %
Therese Lindgren 23 %	Jocke & Jonna 13 %	Jocke & Jonna 35 %
Jockiboi Tv 17 %	Ijustwanttobecool 13 %	Jockiboi Tv 20 %
Ijustwanttobecool 9 %	Chris Whippit 11 %	Keyyo 10 %
Keyyo 6 %	Softis FFS 7 %	Misslissibell 10 %

22 c. Populäraste kanaler/användare/videobloggare 13–16 fördelat på kön

13–16, samtliga	Pojkar	Flickor
Therese Lindgren 26 %	Pewdiepie 16 %	Therese Lindgren 49 %
Pewdiepie 11 %	Jockiboi Tv 9 %	Jocke & Jonna 13 %
Jocke & Jonna 8 %	Jacksepticeye 7 %	Linn Ahlborg 12 %
Linn Ahlborg 6 %	Miniminter 5 %	Clara Henry 9 %
Jockiboi Tv 6 %	Ksiolajidebt 5 %	Thomas Sekelius 8 %

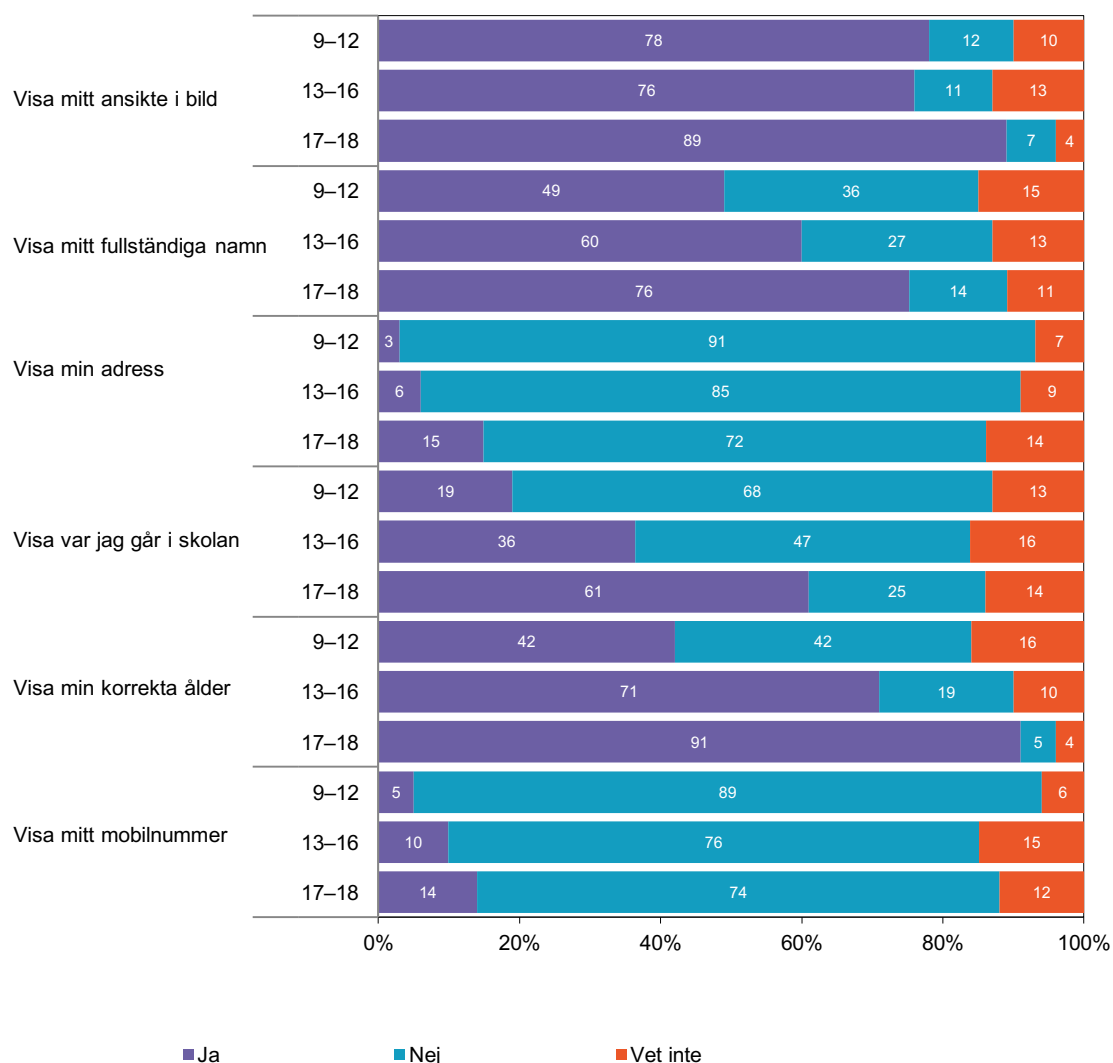
22 d. Populäraste kanaler/användare/videobloggare 17–18 fördelat på kön

17–18, samtliga	Pojkar	Flickor
Therese Lindgren 28 %	Pewdiepie 15 %	Therese Lindgren 46 %
Pewdiepie 11 %	Caseyneistat 10 %	Linn Ahlborg 11 %
Linn Ahlborg 7 %	H3H3productions 8 %	Jocke & Jonna 11 %
Jocke & Jonna 6 %	Randommakingmovies 5 %	Pewdiepie 8 %
Kammi Husum Rosenskjäöld 4 %	Ksiolajidebt 4 %	Kammi Husum Rosenskjäöld 7 %

Av tabellerna ovan framgår att vissa videobloggare lockar stora publiker. Att svenska *Pewdiepie* är en av de populäraste på YouTube och lockar en internationell mångmiljonpublik är välkänt. När denna undersökning genomfördes var det främst pojkar från 13 år och uppåt som nämnde *Pewdiepie*. Bland flickorna i samtliga åldersgrupper är den populäraste videobloggaren istället *Therese Lindgren*. Mellan 42 % och 49 % av de flickor som följer någon vloggare har nämnt just Therese, vilket innebär att hon är den mest omnämnda i denna undersökning. Man kan också notera att inget tv-program kommer i närheten av hennes dominans. Endast bland pojkar 17–18 har ett tv-program (*Game of Thrones*) större publik än den populäraste videobloggaren (*Pewdiepie*) i reella tal. Bland pojkar 9–12 har det populäraste tv-programmet (*Idol*) och videobloggaren (*Jockiboi*) ungefär lika stor publik. För pojkar 13–16 och för flickor i alla åldersgrupper drar den populäraste vloggaren större publik än det populäraste tv-programmet i reella tal. Videobloggarna konkurrerar således starkt med tv och film inom barn- och ungdomskulturen. Att populärkulturella företeelser som musik, tv och film kan ha gemenskapande potential och fungera som identitetsmarkörer är väl utforskat. Olika kulturella uttryck har olika status och betydelse i olika sammanhang och i Sverige 2016 förefaller vloggaren, i synnerhet bland flickor, vara en central gestalt.

23. När jag använder sociala medier kan jag tänka mig att... (%)

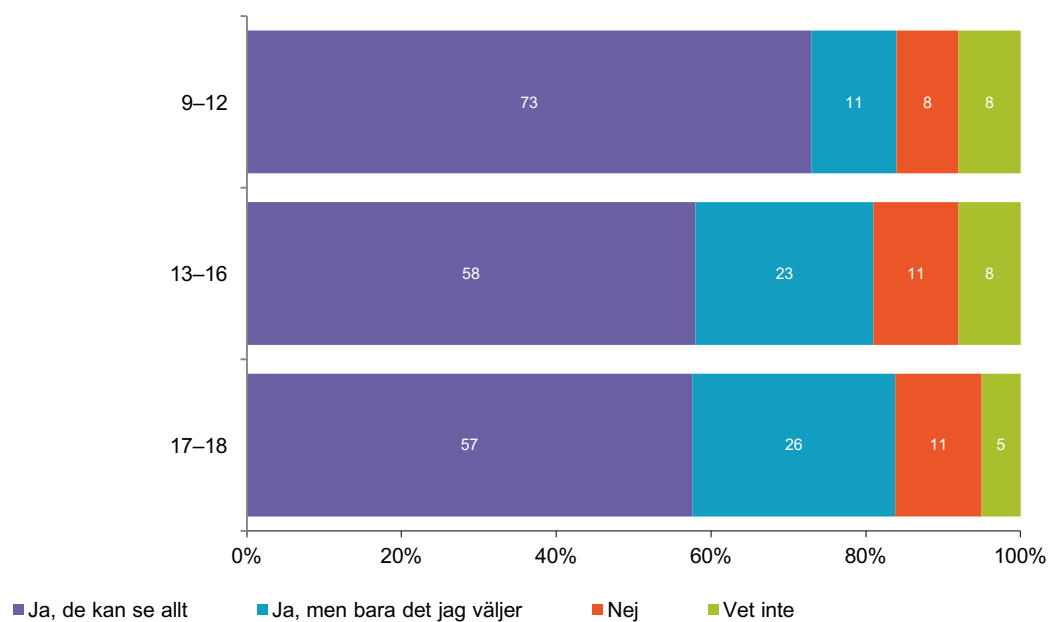
Svara med ett kryss på varje rad.

Diagrammet visar att det man i högst utsträckning kan tänka sig göra vid användning av sociala medier är att visa sitt ansikte på bild och att visa sin korrekta ålder (dock i betydligt lägre grad bland 9-12). Det man är mest återhållsam med är sitt mobilnummer och sin adress. Överlag minskar återhållsamheten något ju äldre man blir. Att en stor majoritet inte ser något hinder för att visa sitt ansikte på bild online är ganska väntat med tanke på det utrymme visuella uttryck idag har på internet. Den textbaserade bloggen har till stor del ersatts av vloggen och i sociala medier har bilder en central funktion i kommunikationen. Många väljer att ha anonyma profilbilder men fyller sedan ändå sitt konto med bilder från sitt dagliga liv. Inte minst självporträtt – selfies – där den personliga statusen, humöret, klädseln, platsen man befinner sig på och vilken aktivitet som pågår snabbt fångas och förmedlas genom en bild.

Frågan har inte ställts i tidigare undersökningar.

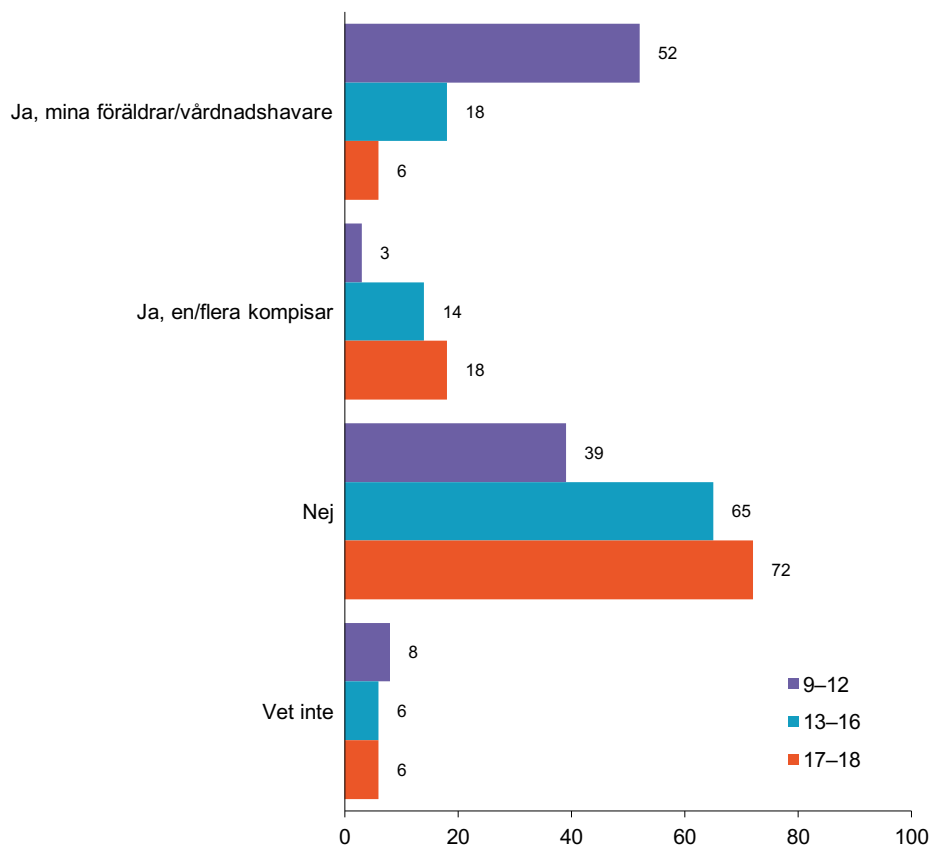
24. Kan någon av dina föräldrar/vårdnadshavare se dina inlägg på Facebook, Instagram, Twitter och liknande? (%)

En majoritet av respondenternas föräldrar kan se barnens inlägg i sociala medier. Andelen minskar ju äldre barnen blir och det blir också allt fler som begränsar vilka inlägg föräldrarna kan se. Det är vanligare i samtliga åldersgrupper att föräldrar till flickor kan se allt, däremot är det inga könsskillnader avseende andelarna vars föräldrar inte kan se något. Frågan har inte ställts i tidigare undersökningar.

25. Har någon annan än du lösenordet till något av dina sociala mediekonton? (%)

Du kan kryssa för flera svar.

Bland 9–12 är det över hälften som lämnat ut sitt lösenord till sina föräldrar/vårdnadshavare, detta sjunker dock kraftigt bland de äldre. En omvänd tendens syns när det gäller att lämna ut lösen till kompisar vilket är vanligast bland de äldre åldersgrupperna, men mycket ovanligt bland 9–12. Frånsett 9–12 är det vanligaste att man inte lämnat ut lösenordet till någon annan. Frågan har inte ställts i tidigare undersökningar.

26. Vilka sajter besöker du oftast?

Respondenterna ombads att nämna fem sajter. Sajter är ett tämligen ospecifikt begrepp och svaren innefattar såväl webbplatser med ett direkt kategoriserbart innehåll (t.ex. *Lagen.nu* om svensk lagstiftning) och sajter som snarare är att betrakta som en plattform för i princip vad som helst (t.ex. *YouTube*). Respondenternas svar har därför omkodats och kategoriserats för att ge en bild av vilken typ av sajter som används i störst utsträckning. Med spel avses här sajter som är kopplade till ett specifikt spel (t.ex. *minecraft.net*) medan spelsajter avser webbplatser som tillhandahåller en mängd olika spel.

26 b. Populäraste sajter 9–12 fördelat på kön

82 % av 9–12 angav minst en sajt på denna fråga, 82 % av pojkarna och 83 % av flickorna.

9–12, samtliga	Pojkar	Flickor
YouTube 62 %	YouTube 64 %	YouTube 60 %
Play-tv 28 %	Google 20 %	Play-tv 42 %
Google 20 %	Spel 16 %	Google 20 %
Shoppingsajter 12 %	Play-tv 15 %	Shoppingsajter 12 %
Spel 12 %	Spelsajter 11 %	Instagram.com 10 %

Liksom i de övriga åldersgrupperna är YouTube den sajt som flest har nämnt bland 9–12, både flickor och pojkar. Play-tv (t.ex. *SVT-play*, *HBO*), shoppingsajter och *Instagram* är mer populärt bland flickor, medan spel är mer populärt bland pojkar. Sett till andelarna som nämnt minst en sajt har de sjunkit med mer än tio procentenheter sedan förra undersökningen, detta fenomen gäller samtliga åldersgrupper. Det är oklart varför, möjligen uppfattas frågan mindre tydlig än de om spel och sociala medier på grund av att respondenterna idag använder appar i hög utsträckning. En annan förklaring kan vara frågans placering i själva enkäten. I den förra undersökningen ställdes frågan betydligt tidigare och det är ett välkänt fenomen att frågor som ställs i slutet av en enkät får lägre andelar svar på grund av utmattnings- eller att respondenterna är uttråkade.

26 c. Populäraste sajter 13–16 fördelat på kön

85 % av 13–16 besvarade frågan, 87 % av pojkarna och 83 % av flickorna.

13–16, samtliga	Pojkar	Flickor
YouTube 61 %	YouTube 69 %	YouTube 55 %
Google 21 %	Google 23 %	Play-tv 22 %
Shoppingsajter 18 %	Facebook 21 %	Shoppingsajter 21 %
Google 18 %	Shoppingsajter 15 %	Google 20 %
Play-tv 17 %	Twitch.tv 15 %	Wikipedia 17 %

Facebook har kraftigt minskade andelar sedan den förra undersökningen och finns nu inte kvar på topp-fem totalt sett. Även *Instagram* har fallit bort, liksom *Aftonbladet.se*. Även i denna åldersgrupp nämns Play-tv i högre utsträckning av flickor än av pojkar. Den illegala streamingssajten *Swefilmer.com* som återfanns på fjärde plats i den förra undersökningen är borta i årets. Bland flickorna angav 19 % *Swefilmer.com* 2014. I årets undersökning uppgår kategorin

illegala streamingsajter totalt till 11 % i åldersgruppen 13–16, jämfört med 16 % 2014. Fördelat på kön är det 11 % bland flickorna och 10 % bland pojkarna som angivit sådana sajter i årets undersökning, jämfört med 10 % bland pojkar och 21 % bland flickorna 2014. Det finns således anledning att anta att användningen av sådana sajter minskat i åldersgruppen 13–16, åtminstone bland flickor.

26 d. Populäraste sajter 17–18 fördelat på kön

85 % av 17–18 har angett åtminstone en sajt, 85 % av pojkarna och 84 % av flickorna.

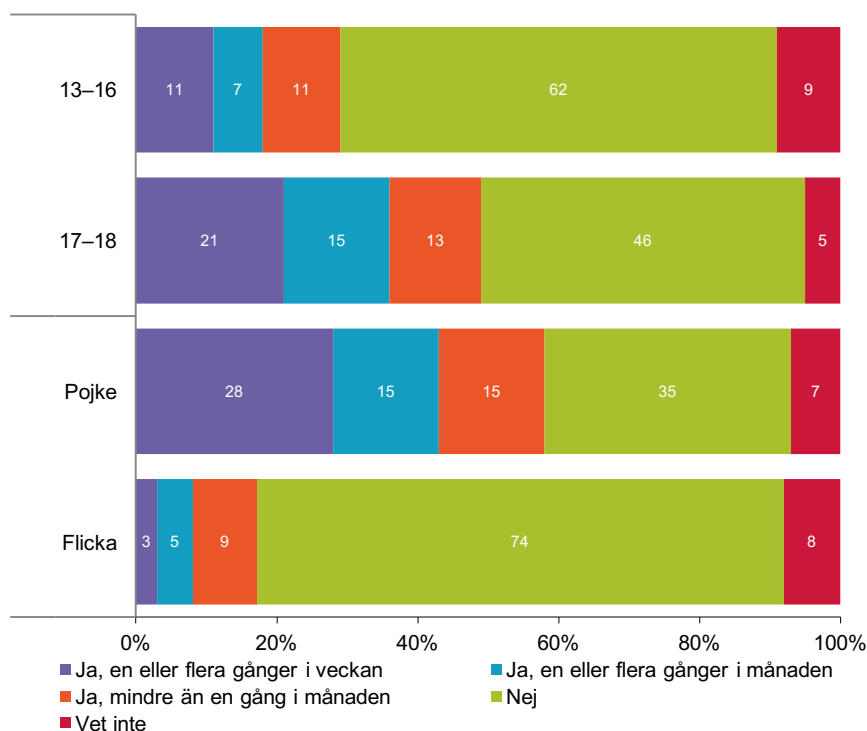
17–18, samtliga	Pojkar	Flickor
YouTube 53 %	YouTube 63 %	YouTube 47 %
Facebook 45 %	Facebook 48 %	Facebook 43 %
Google 22 %	Shoppingsajter 17 %	Play-tv 27 %
Play-tv 22 %	Play-tv 16 %	Google 27 %
Wikipedia 20 %	Google 16 %	Shoppingsajter 23 %

Förutom vissa inbördes förändringar är den enda nämnvärda skillnaden mellan 17–18 och de andra åldersgrupperna *Facebooks* framskjutna placering och att *Wikipedia* här får en femteplacering totalt sett. Vad gäller användandet av illegala sajter är resultaten i åldersgruppen 17–18 år ungefär detsamma som 2014. Då var det totalt 13 % av 17–18-åringarna som besökte illegala sajter, bland pojkar 9 % och flickor 17 %. År 2016 är det totalt 14 %, bland pojkar 8 % och flickor 18 %. Medan användandet av illegala sajter minskar i gruppen 13-16 är det således ingen förändring bland 17–18.

Sammantaget är det värt att notera att shoppingsajter tycks ha stigit i användning sedan den förra undersökningen. Den enda shoppingsajt som förekommit i tidigare undersökningar är *Blocket.se*. I det sammanhanget bör också påpekas att termen shoppingsajter innefattar ett brett spektrum av varor, t.ex. idrottsutrustning, böcker, kläder och motordelar.

27. Har du sett porr på nätet under det senaste året? (%)

(endast 13–18)

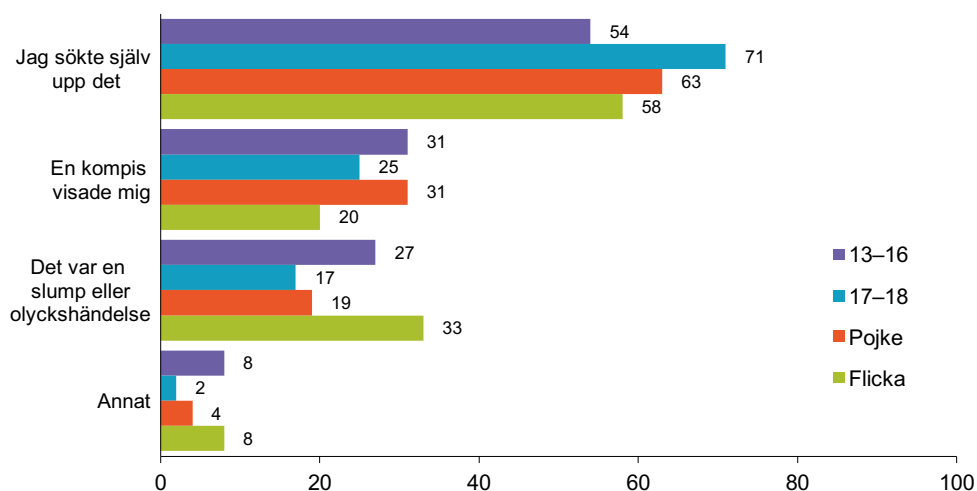
Bland 13–16 uppger en majoritet att de inte sett porr på nätet. Bland 17–18 svarar 46 % nej och 5 % att de inte vet. Könsskillnaderna är påtagliga, detta syns bl.a. när det gäller en eller flera gånger i veckan (pojkar 28 %, flickor 3 %) men också för svarsalternativet ”nej”. Betydligt fler pojkar (58 %) än flickor (17 %) uppger att de har sett porr.

Jämfört med tidigare studier fortsätter andelarna som sett porr under det senaste året att öka med ett par procentenheter bland både pojkar och flickor i båda åldersgrupperna.

Unga med funktionsnedsättning är överrepresenterade när det gäller att titta på porr varje dag (21 %) jämfört med genomsnittet (10 %).

28. Om du kommit i kontakt med porr på nätet, hur gick det till? (%)

Kryssa för det som du tycker stämmer för dig. Du kan kryssa för flera svar. (endast 13–18)

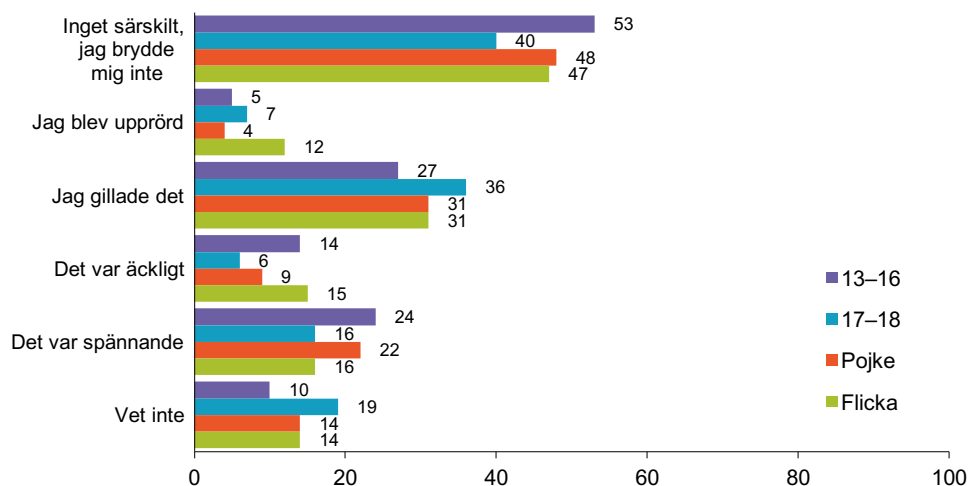
Det visar sig att kontakten med porr på nätet sällan sker av en slump eller olyckshändelse, 27 % av 13–16 och 17 % av 17–18 uppger detta. Här är dock könsskillnaden påtaglig, 33 % av flickorna uppger att det hände av en slump eller olyckshändelse jämfört med 19 % av pojkarna. Det vanligaste är att man själv sökte upp det, vilket en majoritet uppger både bland flickor och bland pojkar.

Jämfört med den förra undersökningen är det något vanligare att flickor själva söker upp porr (2014: 51 %, 2016: 58 %) och något mindre vanligt att pojkar gör detsamma (2014: 70 %, 2016: 63 %).

Unga med funktionsnedsättning svarar i högre grad att de sökt upp det själva (25 %) jämfört med genomsnittet (15 %).

29. Om du har kommit in på en sajt med porr, hur upplevde du det? (%)

Du kan kryssa för flera svar. (endast 13–18)

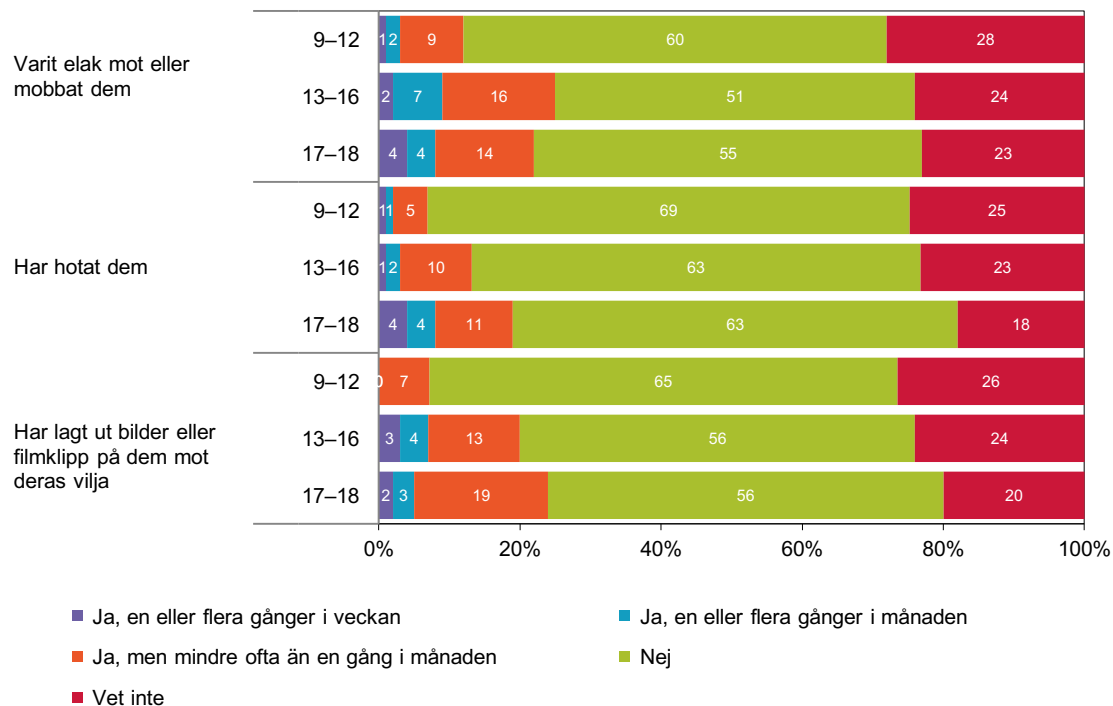

Skillnaderna mellan åldersgrupperna är inte så stora, med undantag för dem som gillade det, där 17–18 ligger högre än 13–16, samt att 13–16 bryr sig i mindre utsträckning än de äldre. Flickor uppger i högre grad att de blev upprörda eller att de tyckte det var äckligt och i lägre grad att de tyckte det var spännande. Men det är samtidigt små skillnader mellan könen avseende svarsalternativet "Inget särskilt, jag brydde mig inte" och obefintliga skillnader avseende om respondenterna gillade det. Det senare är också det näst vanligaste svaret. Andelen flickor som gillade det har ökat stadigt och kraftigt sedan *Ungar & medier 2008*. Då gillade 1 % av flickorna 13–16 att titta på porr (och 10 % av pojkarna). I årets insamling är motsvarande siffror för samma åldersgrupp 29 % för pojkarna och 22 % för flickorna. Ser man till hela åldersintervallet 13–18 är könsskillnaden i årets studie obefintlig (31 % hos både pojkar och flickor) avseende uppskattningen av pornografi. Jämfört med förra årets undersökning är det också färre pojkar som anger att de gillade upplevelsen av porr (2014: 41 %, 2016: 31 %). I årets studie verkar det alltså som att inställningen till pornografi håller på att tappa en tidigare mycket tydlig könsskillnad, åtminstone bland dem som konsumerar porr. Det ska dock inte glömmas bort att det är en dubbelt så stor andel pojkar som tittar på porr samt att de dessutom gör det betydligt oftare än flickorna.

Unga med funktionsnedsättning svarar i högre utsträckning att de gillade det (17 %) jämfört med genomsnittet (8 %), spännande (15 %) jämfört med genomsnittet (6 %) och de tycker i lägre grad att det var äckligt.

30. Känner du någon som råkat ut för något av följande på internet eller via mobilen under det senaste året? (%)

Att någon eller några...

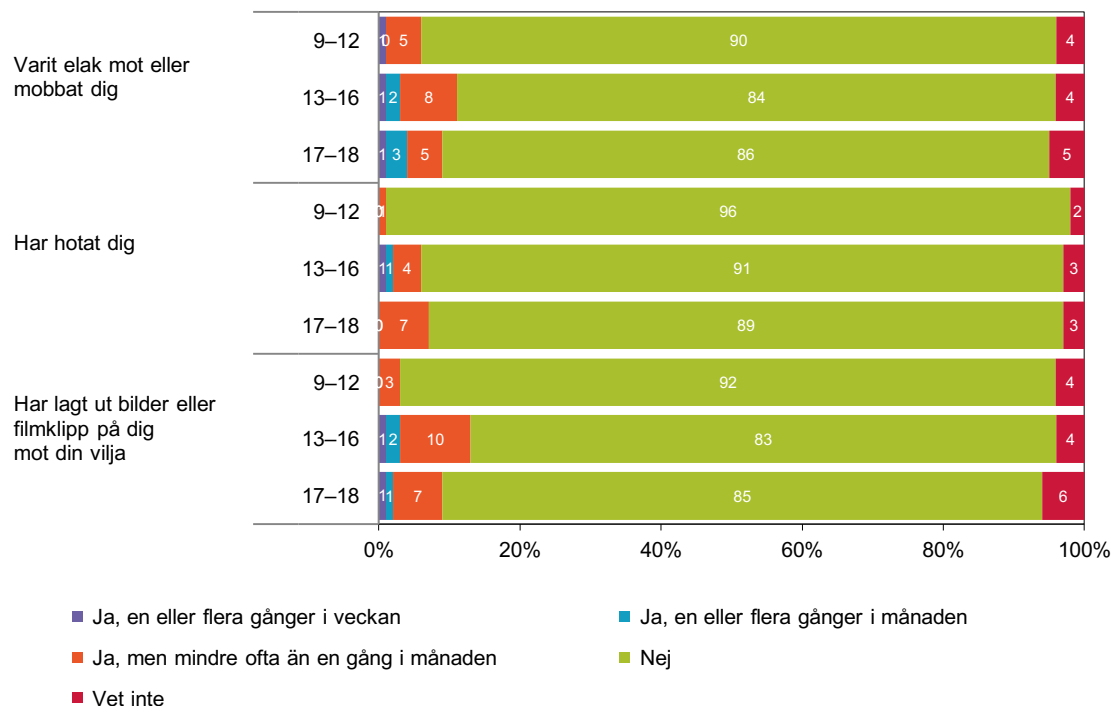
På denna fråga är det vanligaste svaret att man inte känner någon som utsatts för detta. Andelarna som svarat "vet inte" är också höga. Bland dem som känner någon som utsatts är det vanligaste att det skett mindre ofta än en gång i månaden. Det är framförallt de äldre som uppger att de känner någon som utsatts för detta flera gånger i månaden eller flera gånger i veckan. Könsskillnaderna är påtagliga i de båda äldre åldersgrupperna. Medan 21 % av pojkarna 13-16 och 22 % av pojkarna 17-18 känner någon som blivit mobbad någon gång är motsvarande siffror för flickor 45 % och 29 %. Majoriteten gäller i samtliga fall mindre ofta än en gång i månaden. Skillnaderna mellan pojkar och flickor är störst i åldersintervallet 13-16.

I undersökningen 2014 löd frågan om bilder och filmklipp "lagt ut bilder på dem som gjort dem ledsna". I årets undersökning formulerades denna om till "lagt ut bilder eller filmklipp på dem på internet mot deras vilja". Frågorna är alltså inte fullständigt jämförbara.

Jämfört med undersökningen 2014 går det att iaktta svaga öknings av "har hotat dem" bland 9-16 (från 4 % till 7 %) och 17-18 (från 13 % till 19 %).

31. Har du själv råkat ut för något av följande på internet eller via mobilen under det senaste året? (%)

Att någon eller några...

Det är få som anger att de utsatts för dessa företeelser. Det är vanligare att man känner någon som råkat ut för detta än att man råkat ut för det själv. Andelarna som svarar "nej" är stora, mellan 83 % och 96 %. Diagrammet visar också att andelen "vet inte" är betydligt lägre jämfört med förra frågan. Det är naturligt eftersom man har lättare att veta om man själv råkat ut för något än om någon annan gjort det. I den mån man uppger att något har hänt är det framförallt att någon varit elak eller mobbat, eller lagt ut bilder eller filmklipp.

Om man slår samman de tre alternativen ovan för att kalkylera hur stor andel som utsatts för något av ovanstående, visar det sig att 9 % av 9-12, 21 % av 13-16 och 19 % av 17-18 råkat ut för detta. För majoriteten av dessa har detta hänt mindre ofta än en gång i månaden.

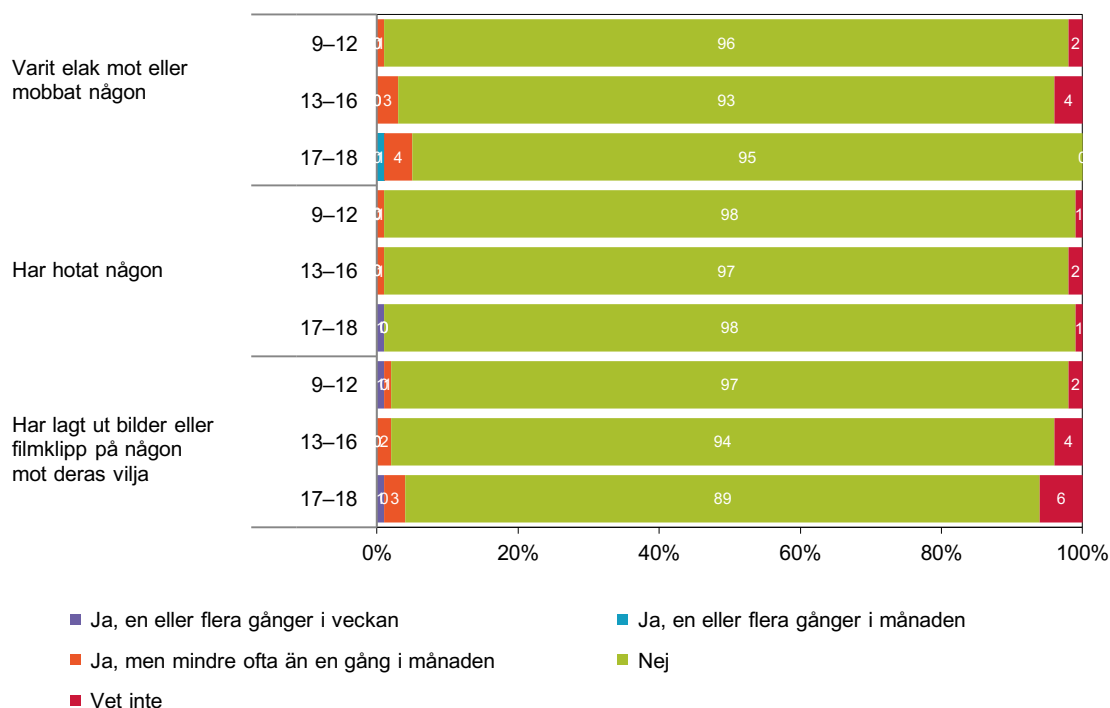
Bland de yngsta är könsskillnaderna små, men det är ett par procentenheter vanligare att pojkar utsatts på alla tre områdena. Även bland 13-16 är könsskillnaderna små, men flickor har något oftare utsatts för mobbning (13 %) än pojkar (10 %). Pojkarna har däremot oftare utsatts för hot (8 %) än flickorna (3 %). Bland 17-18-åringarna ligger pojkarna något högre än flickorna i samtliga kategorier.

Skillnaderna jämfört med tidigare undersökningar är små, men generellt är företeelserna något mindre vanliga än tidigare. Tidigare i rapporten konstaterades att en stor majoritet av barnen i alla åldersgrupper kan tänka sig att visa sitt ansikte på bild online och att detta rimligtvis hör ihop med den ökade betydelsen av visuella uttryck i den digitala kommunikationen och ungdomskulturen. Om antalet bilder i sociala medier ökar kan det, tyvärr, även innebära att bilder i ökad utsträckning används för att sära andra.

Unga med funktionsnedsättning svarar i högre utsträckning att någon har varit elak/mobbat dem (23 %) jämfört med genomsnittet (11 %). Det samma gäller hot (10 %) jämfört med genomsnittet (5 %).

32. Har du själv gjort något av följande på internet eller via mobilen under det senaste året? (%)

Har du själv...

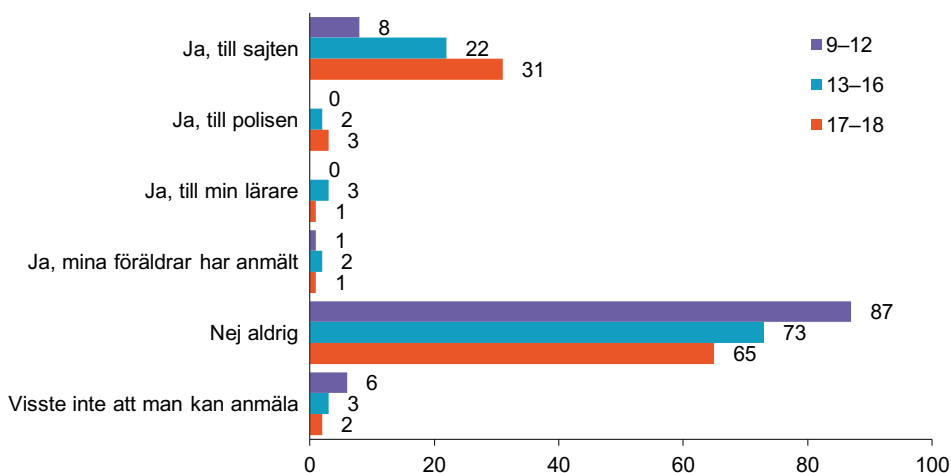
Diagrammet visar att det är ett närmast 100-procentigt nekande svar på denna fråga. Bland 13-16 och 17-18 anger ett fåtal, mellan 3 % och 5 %, att de varit elaka eller mobbat och då i regel mindre ofta än en gång i månaden. Det finns tre tänkbara förklaringar till de stora skillnaderna mellan att uppleva sig mobbad och att mobba själv. För det första kan det vara ett fåtal individer som mobbar ett stort antal. Om detta är fallet är ovanstående siffror rättvisande. För det andra är det långt ifrån säkert att den som av offret uppfattas som mobbare, själv uppfattar det egna beteendet som mobbning. Att man inte ser konsekvenserna av det egna handlandet kan dessutom antas vara vanligare när det rör sig om medierad kommunikation via internet eller mobiltelefon då man inte är öga mot öga med den man agerar mot och kan se dennes reaktioner. För det tredje finns det ofta en benägenhet att svara mindre sanningsenligt på frågor som rör beteenden man skäms för. Det är enstaka procentenheter vanligare att pojkar gjort sig skyldiga till samtliga beteenden i samtliga åldersgrupper.

Det går inte att urskilja några skillnader jämfört med tidigare undersökningar.

Sammantaget kan man konstatera att dessa former av kränkningar och trakasserier är relativt ovanliga och att det enda beteende som har ökat sedan de första jämförbara data samlades in 2010 är att oönskade bilder eller filmer lagts ut. Eftersom inslaget av bildkommunikation i sociala medier ökat kraftigt under de senaste åren är detta knappast förvånande.

33. Har du någon gång gjort en anmälan om något som inträffat på nätet? (%)

Du kan kryssa för flera svar.

En klar majoritet har aldrig anmält något som inträffat på nätet. Diagrammet visar att i den mån man anmäler något är det direkt till den aktuella sajten man vänder sig. Andelen som anmält ökar med stigande ålder.

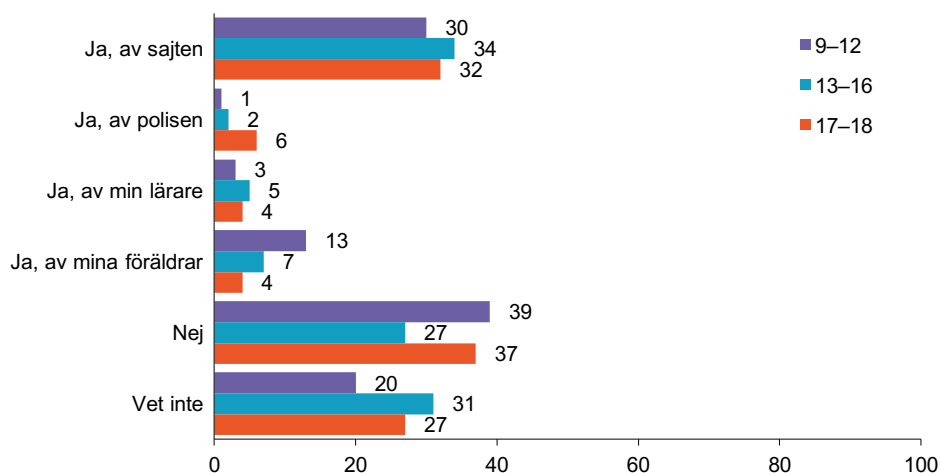
I de båda äldre åldersintervallen är det vanligare bland flickor att anmäla till sajten. I övrigt framträder inga könsskillnader.

Jämfört med tidigare undersökningar har anmälningar till sajten blivit betydligt vanligare bland 17-18: från 9 % 2012 och 22 % 2014 till årets 31 %. 2012 hade ingen anmält något till polisen. 2014 hade 1 % gjort detta bland de båda äldsta åldersgrupperna och i föreliggande undersökning 2 % respektive 3 %.

33 b. Vad gällde anmälan?

Denna fråga var öppen, dvs. informanterna fick själva beskriva vad som hänt. Endast ett fåtal har svarat (9-12: 5 %, 13-16: 15 %, 17-18: 20 %) och svaren är ofta otydliga (t.ex. "de skrev konstiga saker", eller "olämpligt innehåll") och därmed svårkategoriserade. De flesta anmälningar tycks dock gälla falska konton på sociala medier där människor utger sig för att vara någon annan, att andra personer blivit mobbade eller trakasserade i text eller bild, stötande bilder, rasism eller hets mot folkgrupp samt allmänt elaka kommentarer. Mycket få (totalt sex individer ur samtliga åldersgrupper) nämnde sexuella kontaktförsök som anledning till anmälan.

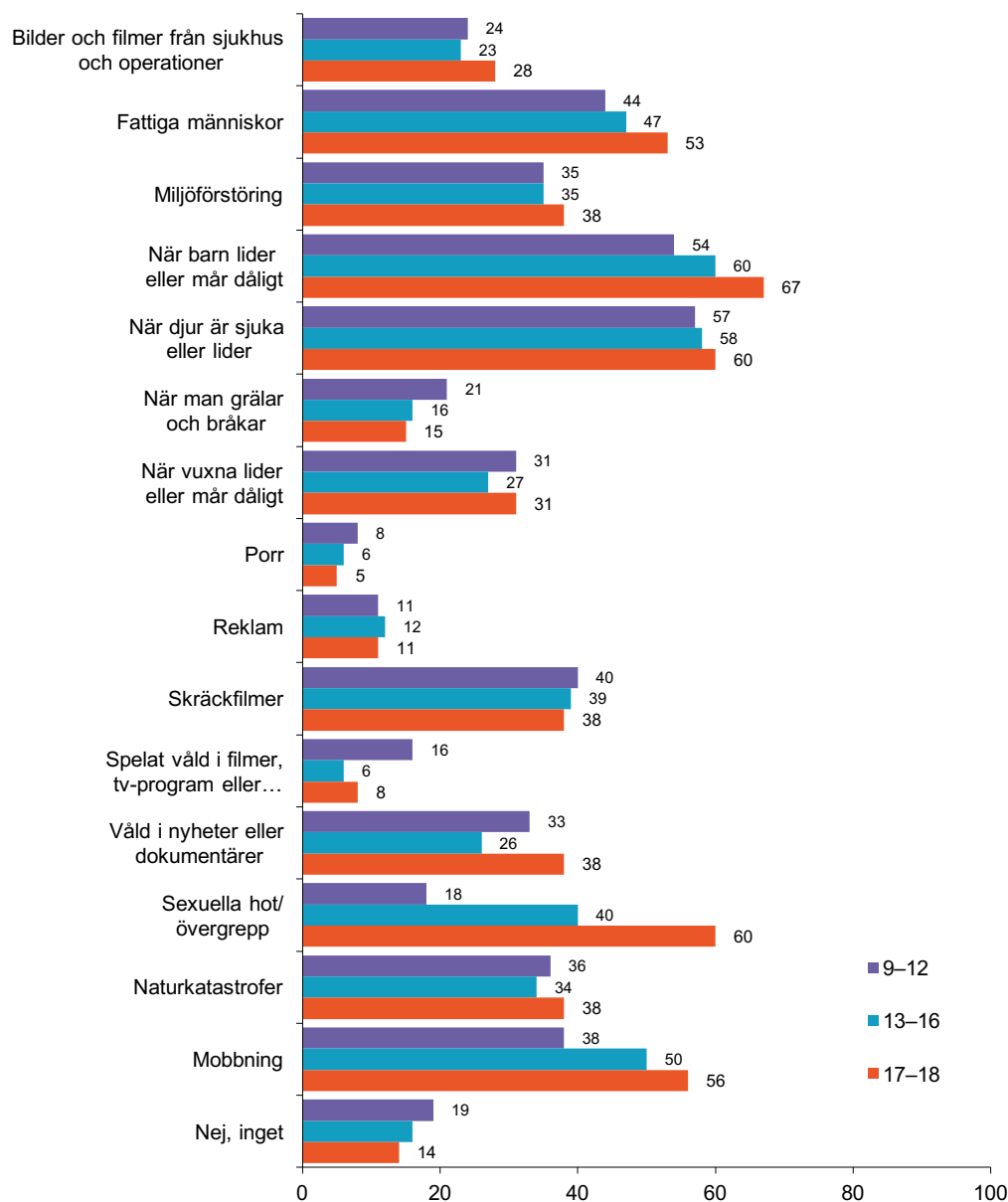
33 c. Fick du någon hjälp av den du anmälde till? (%)

Diagrammet visar på svårtolkade resultat. Bland 13–16 svarar exempelvis 34 % att de fått hjälp, samtidigt svarar nästan lika stora andelar att de inte fått någon hjälp (31 %) eller att de inte vet om de fått hjälp (27 %). I samtliga åldersgrupper är det en majoritet som antingen inte fått hjälp eller som inte vet om de fått det (59 % bland 9–12, 68 % bland 13–16 och 58 % bland 17–18). Det är svårt att göra några generella uttalanden om resultatet annat än att återkopplingen från den man anmält till uppenbarligen fortfarande är svag.

34. Finns det något innehåll i tv, film, spel eller på internet som du blivit rädd, ledsen eller deppig av? (%)

Du kan kryssa för flera svar.

Det bör inledningsvis påpekas att bli skräm, ledsen eller deppig av ett medieinnehåll inte är synonymt med att ha påverkats negativt eller i något avseende ha skadats av detta. Att reagera på obehagligt innehåll är naturligt och behöver inte innebära att något negativt har inträffat för individen som sett detta innehåll. Av dessa skäl är det inte självklart hur resultatet ska analyseras. Frågan ovan kan främst betraktas som en undersökning av vad barnen reagerar starkast på när det gäller innehåll av denna typ, snarare än en undersökning av vad som är dåligt för barn att ta del av.

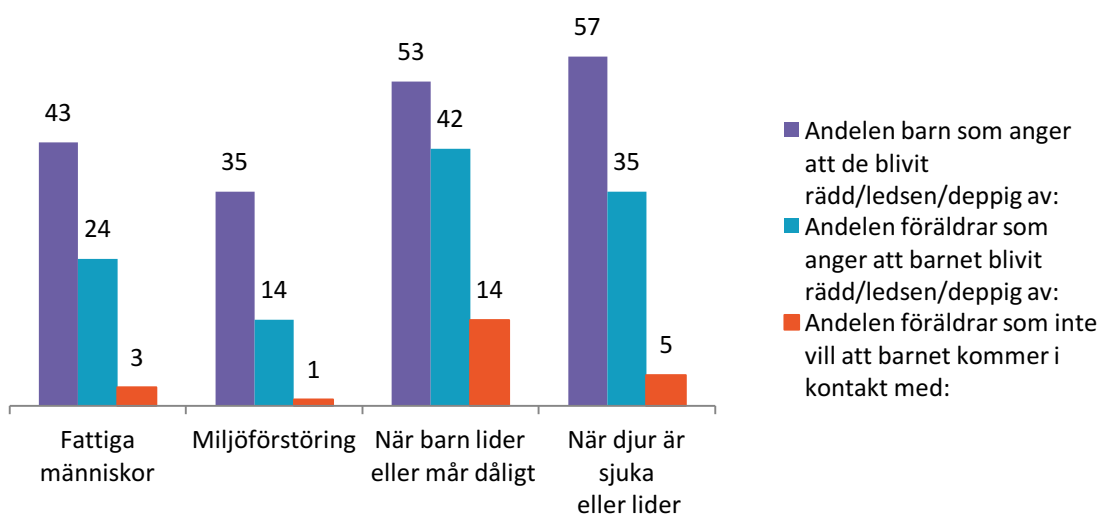
I tidigare enkäter fick respondenterna endast kryssa för fem alternativ. Denna begränsning togs bort i årets frågeformulär, varför samtliga kategorier fått betydligt fler svar än i tidigare insam-

lingar. Det går alltså inte att direkt jämföra med tidigare resultat. Däremot kan man konstatera att även om frekvenserna är högre i årets enkäter, så är den interna svarsstrukturen i stort likartad den i tidigare undersökningar. Barn och unga har främst blivit rädda, ledsna eller deppiga av medieinnehållen "När barn lider eller mår dåligt" samt "När djur är sjuka eller lider". Detta gäller samtliga åldersgrupper. Det finns överlag inte några dramatiska skillnader mellan åldersgrupperna, med några undantag. Undantagen gäller t.ex. "Sexuella hot/övergrepp", samt "Mobbing" där 9–12 ligger betydligt lägre än de äldre åldersgrupperna och "När barn lider eller mår dåligt" samt "Fattiga människor" där de ligger något under. Man kan anta att de yngre barnen inte i samma utsträckning kommit i kontakt med skildringar av sådant, eftersom sådant i regel förekommer i medieinnehåll riktat till äldre.

I samtliga åldersgrupper anger flickor i högre utsträckning än pojkar att de blivit rädda, ledsna eller deppiga i de flesta kategorierna. Skillnaderna mellan flickor och pojkar ökar med stigande ålder.

Värt att uppmärksamma – även i tidigare insamlingar – är att respondenterna reagerar i betydligt högre grad på barns lidande än på vuxnas. Den enda kategori som går att göra en helt rättvisande jämförelse med tidigare studier är "Inget", som ökar svagt sedan tidigare studier. Det är således en allt större andel barn som anger att de inte blir rädda, ledsna eller deppiga av något av de uppräknade medieinnehållen.

34 b. Innehåll i tv, film, spel eller på internet, jämförelser mellan barn 9–12 år och föräldrar (%)

Barn och unga har, som angetts ovan (se diagram 34), tagit ställning till om de blivit "rädda, ledsna eller deppiga" av olika typer av medieinnehåll. Motsvarande fråga har också ställts till föräldrar (se *Föräldrar & medier 2017*). Föräldrar har också fått ange vilken typ av medieinnehåll de inte vill att barnet ska komma i kontakt med, en fråga som indikerar vilken typ av medieinnehåll man vill skydda sina barn ifrån. Observera att diagrammet ovan är ett urval av resultatet, där det som barn reagerat på i högst utsträckning redovisas.

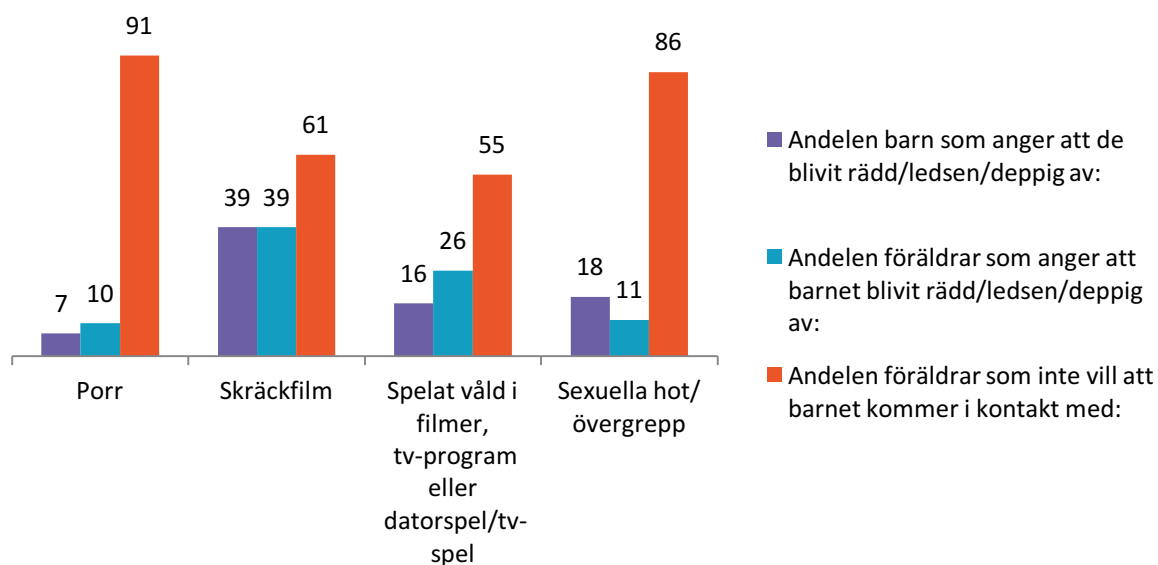
Det framträder några intressanta skillnader mellan barns och föräldrars uppfattning om vad barnen blivit rädda, ledsna eller deppiga av. Det finns också stora skillnader mellan sådana upplevelser av medieinnehåll och vad föräldrar inte vill att barn ska komma i kontakt med. Exempelvis anger en större andel barn än föräldrar att de blivit rädda, ledsna eller deppiga av att se

medieinnehåll med "Fattiga människor", "När barn lider eller mår dåligt", "När djur är sjuka och lider" samt "Miljöförstöring". Endast små andelar föräldrar anger att de inte vill att barnet kommer i kontakt med denna typ av medieinnehåll. De typer av medieinnehåll som barn i högst utsträckning blivit "rädda, ledsna eller deppiga" av är sådant som de flesta föräldrar anser vara acceptabelt för barnet att komma i kontakt med. En trolig förklaring till den höga andelen föräldrar som accepterar innehållstyperna är att de ser dem som verkliga samhälleliga problem/fenomen som barn inte kan hindras från att möta i medierad form.

Den lägre andelen föräldrar som anger att barnet blivit "rädd, ledsen eller deppig" av dessa medieinnehåll kan tyda på att barnens upplevelser av medieinnehåll inte alltid uppmärksammas av föräldrarna. Å andra sidan är det naturligt att reagera på dessa sätt inför sådant innehåll och föräldrarna kanske därför inte uppfattar detta som något negativt i sig. Diagrammet 34 b visar andelarna för 9–12-åringar (och föräldrar 9–12), men samma tendens, om än inte lika stark återfinns i åldersgrupperna 13–16 och 17–18.

Jämfört med den förra undersökningen har andelen barn som uppger att de blivit rädda, ledsna eller deppiga av att se "när barn lider eller mår dåligt" minskat något, medan andelen som upplevt detta när det gäller "när djur är sjuka eller lider" ökat med 11 procentenheter (2014: 46 %, 2016: 57 %). Även andelarna för "miljöförstöring" har ökat bland 9–12, från 27 % 2014 till 35 % 2016.

34 c. Innehåll i tv, film, spel eller på internet, jämförelser mellan barn 9–12 år och föräldrar (%)

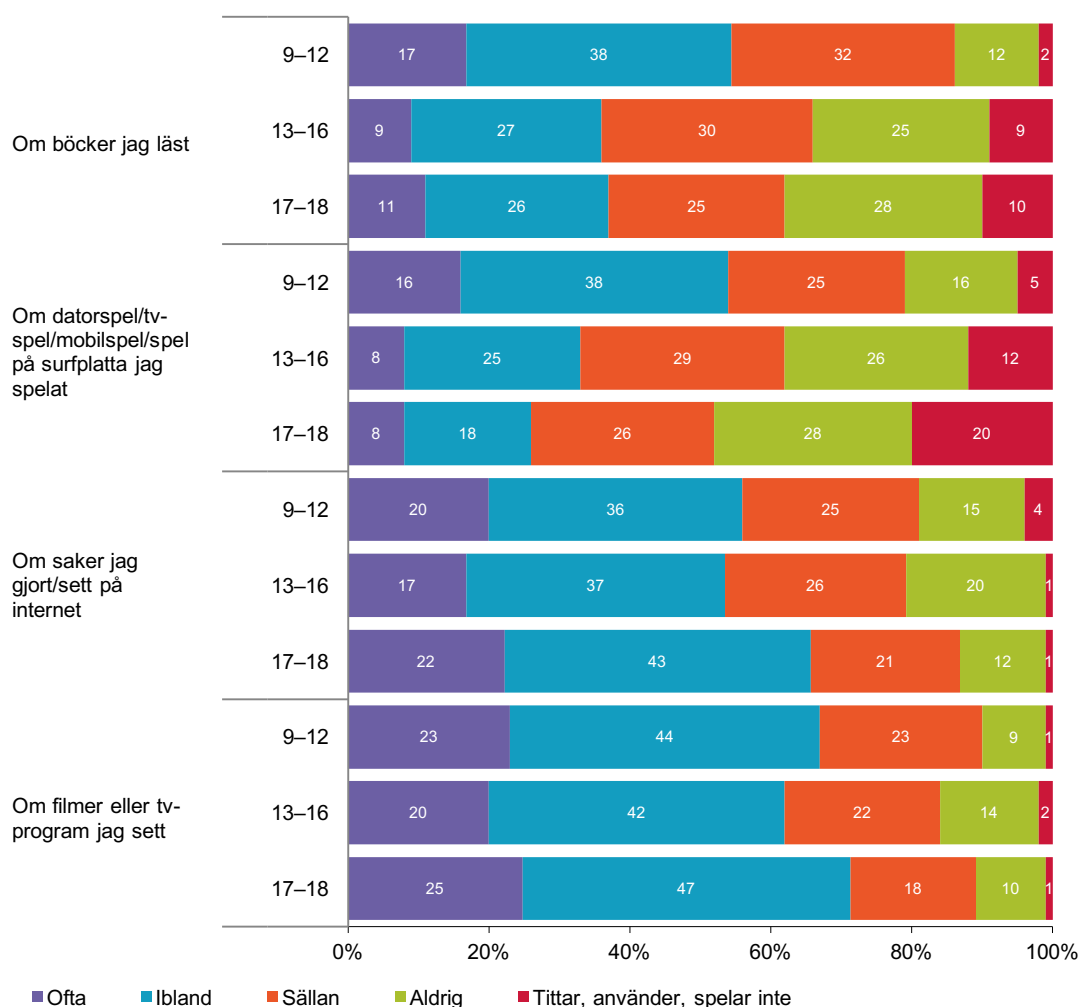

Föräldrar anger i högre utsträckning än barn själva att barnen blivit rädda, ledsna eller deppiga av porr och spelat våld, även om skillnaderna avseende porr är tämligen små. När det gäller sexuella hot/övergrepp är förhållandet det omvända – det är en större andel barn än föräldrar som uppger att barnet blivit rädd/ledsen eller deppigt av sådana skildringar. När det gäller skräckfilm är barnens och föräldrarnas utsagor helt överensstämmande. Observera att diagrammet ovan är ett urval av resultatet, där det som föräldrar i högst utsträckning inte vill att barnet ska komma i kontakt med redovisas.

Diagrammet visar också att andelen föräldrar som inte vill att barnet ska komma i kontakt med en viss typ av medieinnehåll korrelerar med huruvida barnet blivit "rädd, ledsen eller deppig",

samt om föräldrarna märkt att barnet blivit detta – ju högre andel föräldrar som inte vill att barnet ska komma i kontakt med en viss typ av medieinnehåll, desto lägre andel barn (och föräldrar) uppger att barnet blivit "rädd, ledsen eller deppig". Således påvisas ett starkt negativt samband mellan föräldrars attityder till olika typer av medieinnehåll och huruvida barn blivit "rädd, ledsen eller deppig". En rimlig förklaring till detta samband är att ju större andel föräldrar som inte vill att barnet kommer i kontakt med en viss typ av medieinnehåll desto lägre (med en jämförelse med andra typer av medieinnehåll) andel barn kommer faktiskt i kontakt med denna typ av medieinnehåll; man kan anta att föräldrarna aktivt försöker förhindra åtkomsten till sådant material. Detta är tydligast hos 9–12-åringar, eftersom föräldrar till äldre barn har svårare att kontrollera vilket medieinnehåll barnet tar del av.

35. Hur ofta brukar du och dina föräldrar/andra vuxna du bor med prata om följande aktiviteter? (%)

I samtliga åldersgrupper pratar man mest med föräldrarna om filmer och tv-program. Generellt talar de yngsta mer än de äldre om böcker och spel med föräldrarna. Avseende saker man gjort på internet och filmer och tv-program man sett är svaren relativt jämnt fördelade mellan åldersintervallen. I de båda äldre åldersgrupperna är böcker man läst och spel man spelat de minst vanliga samtalsämnena.

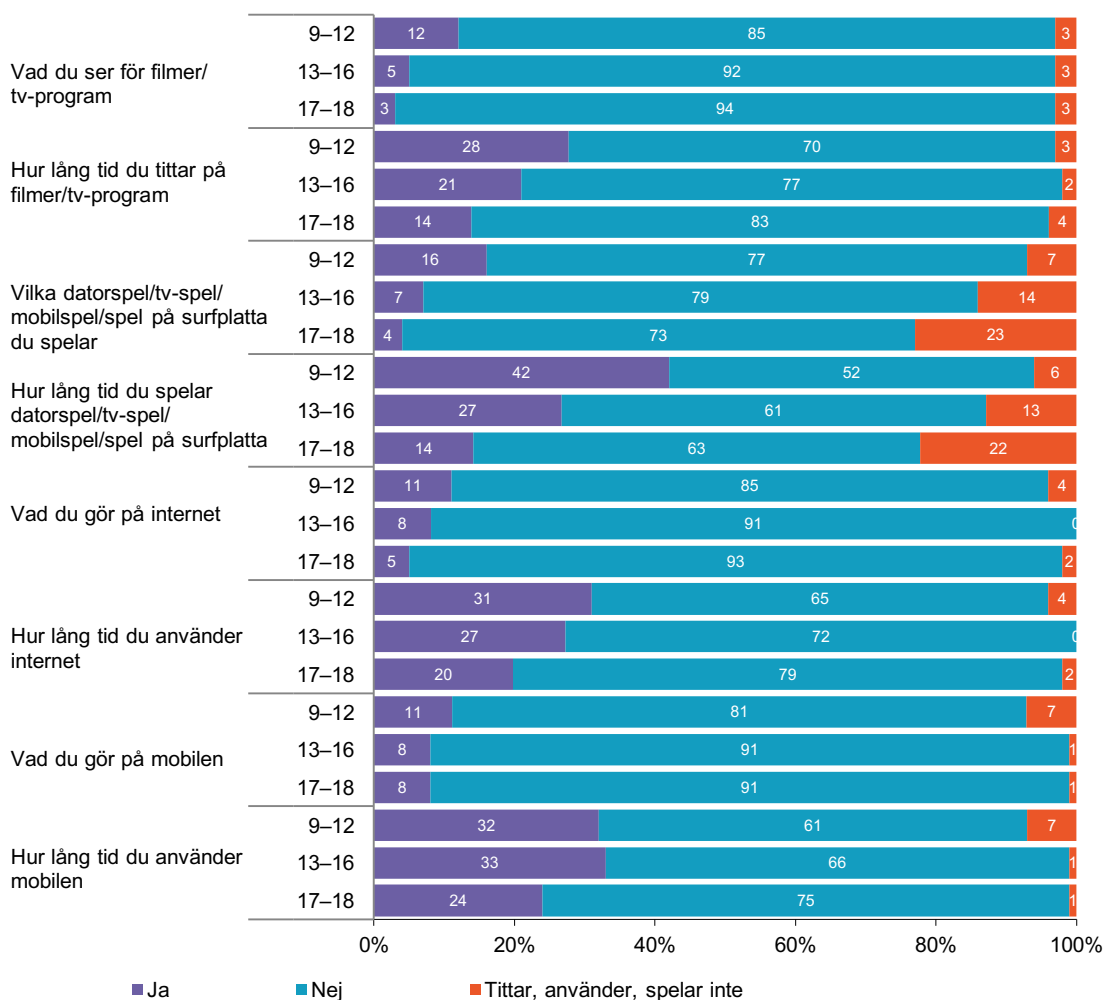
I samtliga åldersgrupper talar föräldrarna betydligt mer om datorspel med pojkar (9–12: 66 % ofta eller ibland) än med flickor (9–12: 42 % ofta eller ibland), vilket beror på att pojkar spelar mer. I övrigt går det inte att urskilja några könsskillnader. Flickor i de båda äldre åldersgrupperna talar mer med sina föräldrar om film/tv och internet än vad pojkar gör. Flickor 13–16 talar också mer om böcker.

Bland de yngsta talar ensam barnen mer med föräldrar om spelande och filmer/tv-program. I åldersintervallet 13–16 talar ensam barnen mer om samtliga medietyper, medan syskonstatus bland de äldsta inte påverkar detta beteende.

Jämfört med genomsnittet är det betydligt större andelar bland dem med funktionsnedsättning som uppger att de ofta talar med sina föräldrar om samtliga ovan nämnda medieupplevelser.

Jämfört med 2014 talar barn 2016 generellt något mer med föräldrar och vuxna om spel, internet och böcker, men mindre om filmer eller tv-program.

36. Brukar du och dina föräldrar bli osams om...? (%)

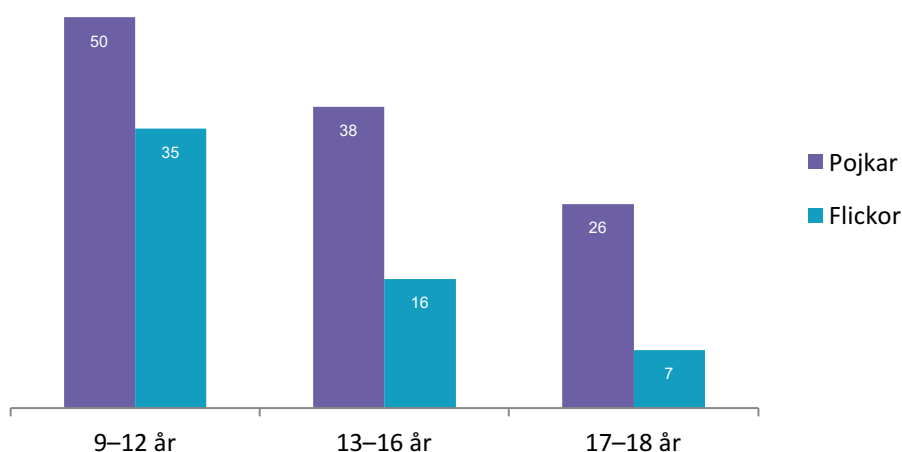
Det överlägset vanligaste svaret i samtliga åldersgrupper är att man inte blir osams med sina föräldrar om medieanvändning. När konflikter förekommer är det betydligt vanligare att det är tidsåtgången som är källan till konflikt, snarare än vad man ser eller gör i olika medier. Konflik-

ter är vanligast i åldersintervallet 9–12 med ett undantag: när det gäller tidsåtgång på mobilen, är det i åldersgruppen 13–16 som det uppstår flest konflikter. Konflikter om innehåll i medieanvändningen återfinns främst bland de yngsta, vilket kan ha att göra med att denna grupp i större utsträckning har regler för detta. Detsamma gäller den högre andelen tidskonflikter bland 9–12. Detta understöds av svaren på frågorna 37 och 38 om regler och tidsbegränsningar för medieanvändningen. Man kan alltså dra slutsatsen att medierelaterade konflikter till viss del skapas av förekomsten av regler kring medieanvändningen.

Den mest framträdande konfliktkällan bland 9–12-åringar är tiden man ägnar åt spel: 42 % uppger att detta är något man blir osams om. För 13–16 är tiden som ägnas åt mobilanvändning (33 %), spelande och internet (båda 27 %) de största konfliktkällorna och för 17–18 handlar det om mobilanvändning (24 %) och internet (20 %).

Unga med funktionsnedsättning uppger i högre utsträckning att de blir osams med sina föräldrar om innehåll i spel och film/tv samt tidsåtgång för internet, jämfört med genomsnittet.

36 b. Brukar bli osams med föräldrarna om hur mycket tid som ägnas åt spel (%)

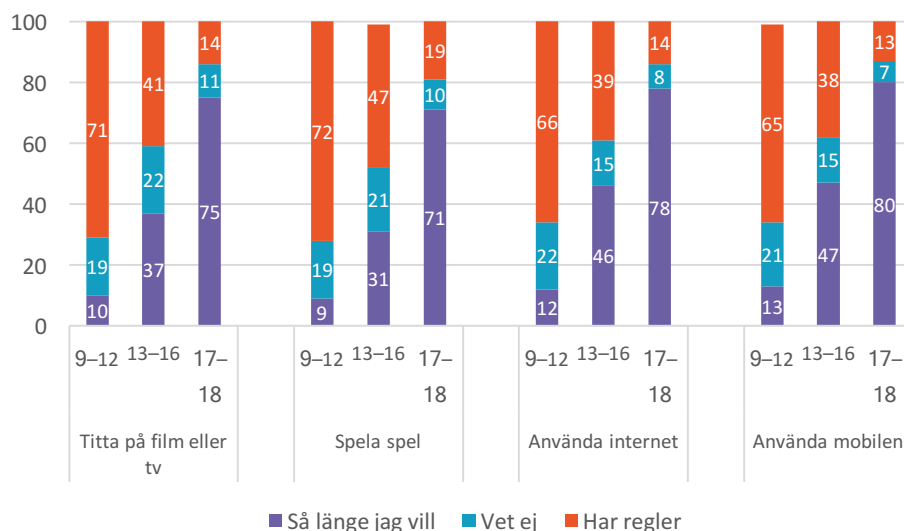
I diagrammet ovan framgår tydligt att pojkar betydligt oftare än flickor hamnar i konflikt med föräldrarna om hur mycket tid de ägnar åt spelande. Detta beror sannolikt på att de spelar betydligt mer än flickor. Inte bara tidsåtgången i spelandet uppvisar könsskillnader; bland de yngsta är det också en tydlig skillnad avseende konflikter kring vilka spel man spelar. Av pojkarna blir 23 % osams med föräldrarna om detta jämfört med 10 % av flickorna. Samma mönster återfinns i de båda äldre åldersintervallen, fast i lägre utsträckning. I de båda äldre grupperna finns det också måttliga könsskillnader avseende tid ägnat åt internet (5–6 procentenheter) och stora skillnader avseende mobiltid (9–19 procentenheter), där det är vanligare att flickor blir osams med föräldrarna. Bland 13–16 är det också vanligare att flickor blir osams om tv-tid (26 %) än att pojkar blir det (15 %).

I samtliga åldersgrupper uppstår fler konflikter bland ensam barnen avseende vilka spel man spelar. I de båda äldre åldersgrupperna gäller det även den tid ensam barnen ägnar åt spelande. Bland 9–12 och 13–16 är det också barn utan syskon som i högre grad blir osams med föräldrarna både avseende innehåll och tidsåtgång för både mobil- och internetanvändning.

De enda tydliga skillnaderna mot tidigare undersökningar gäller åldersgruppen 9–12 där konflikter om tidsåtgång ökat avseende spelande (9 procentenheter), internet (9 procentenheter) samt mobilanvändning (11 procentenheter).

37. Om du tänker på vardagar. Har ni regler i familjen för hur sent du får...? (%)

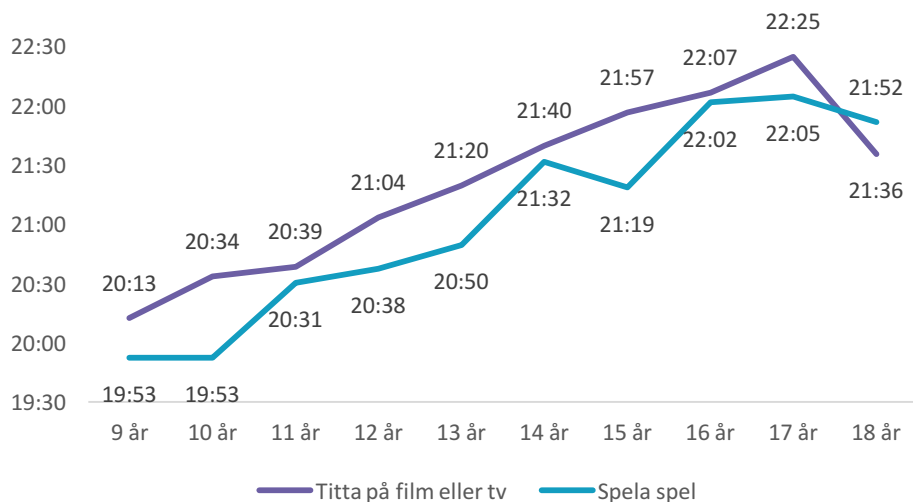
(endast användare)

Diagrammet visar att med stigande ålder ökar också andelen som uppger att de själva bestämmer hur sent de får göra saker. Medan en majoritet av 9–12 har regler för hur sent de får använda samtliga medier utom mobilen, är det en stor majoritet 17–18 som saknar fasta tider för när de ska stänga av. Mobilen och internet är generellt de minst regelomgärdade medieaktiviteterna, medan fler har regler gällande film/tv och spel. Det är dock film/tv och spel som skiljer sig mest åt avseende hur sent man får använda dem, vilket framgår av diagram 37 b. I samtliga åldersintervall har flickor mindre ofta fasta tidsgränser än vad pojkar har. Störst är skillnaden avseende spelande i åldersgruppen 17–18 där 30 % av pojkarna har regler, jämfört med 14 % av flickorna.

Det är vanligare med regler bland unga med funktionsnedsättning när det gäller hur sent man får spela spel.

37 b. Om du tänker på vardagar. Hur sent får du ...? (medelvärden)

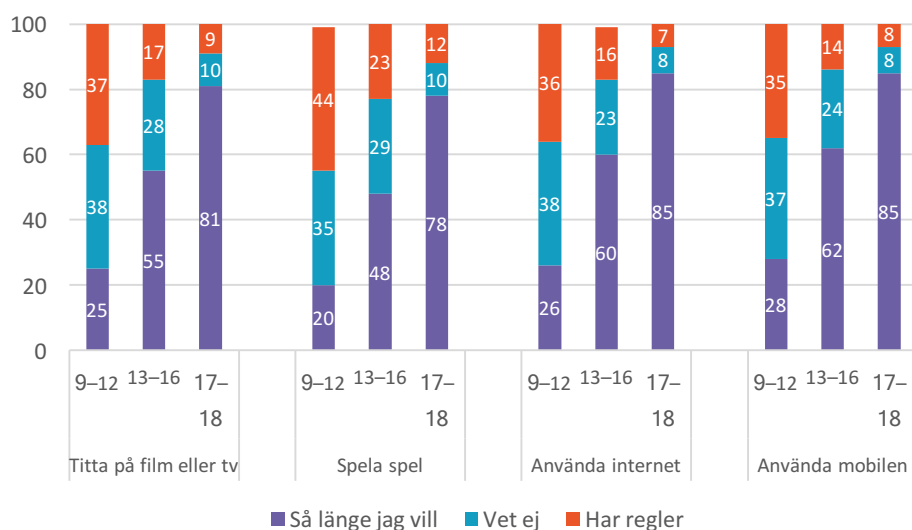

Av läsbarhetsskäl har mobil och internet uteslutits ur ovanstående diagram, men de placeras sig båda mellan film/tv-tittande och spelande. Det är konsekvent skillnad mellan de båda medierna avseende hur sent man får använda dem – att titta på film/tv tillåts genomsnittligt 8–41 minuter senare än spelande. Det visar sig också att ju äldre man blir, desto senare får man hålla på med sin medieaktivitet. Att 18-åringar till synes måste stänga av tv:n tidigare än 14-åringar beror på att det är så få 18-åringar (10 individer) som har regler avseende detta, att ett par extrema värden får stort genomslag. Det finns inga urskiljbara skillnader mellan hur sent pojkar och flickor får använda medier.

Bland de yngsta framträder inga skillnader avseende syskonstatus. I åldersintervallet 13–16 är det vanligare med regler för hur sent man får använda tv, spel samt internet för både ensam-barn och barn med yngre syskon. Bland 17–18 är det endast ensam barnen som oftare har regler för dessa medier, vilket skulle kunna förklaras av rent praktiska skäl. Har man bara ett barn är det enklare att sätta upp regler och kontrollera att de efterföljs, än om man har flera och i varierande åldrar.

Jämfört med tidigare undersökningar framträder inga skillnader.

38. Om du tänker på vardagar. Har ni regler i familjen för hur lång tid du får...? (%)

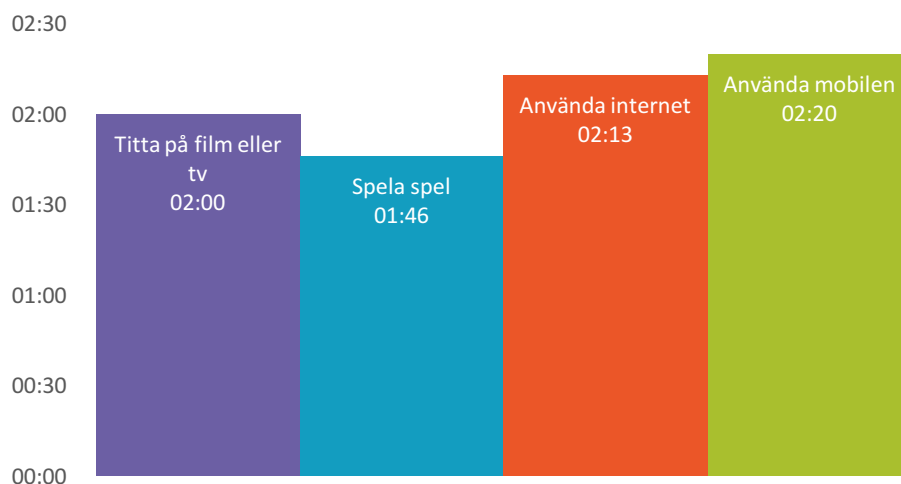
Det är betydligt färre som har regler för hur lång tid man får ägna åt de olika medierna. Möjligen har detta att göra med att detta är betydligt svårare för vårdnadshavaren att kontrollera än att ha ett bestämt klockslag då man ska ha stänga av eller gå och lägga sig. Samma tendens som i den förra frågan framträder också här: ju äldre man blir, desto mindre vanligt blir det med tidsregler. I samtliga åldersgrupper har flickor generellt något mindre ofta tidsbegränsningar än pojkar. Undantaget är internet- och mobilanvändning bland 13-16 där flickor aningen oftare har tidsbegränsande regler.

Ensam barn i gruppen 9-12 har betydligt oftare regler för hur lång tid de får använda samtliga medier än barn med syskon.

Det är överlag betydligt vanligare med sådana regler bland unga som har funktionsnedsättning. Det gäller samtliga medieformer.

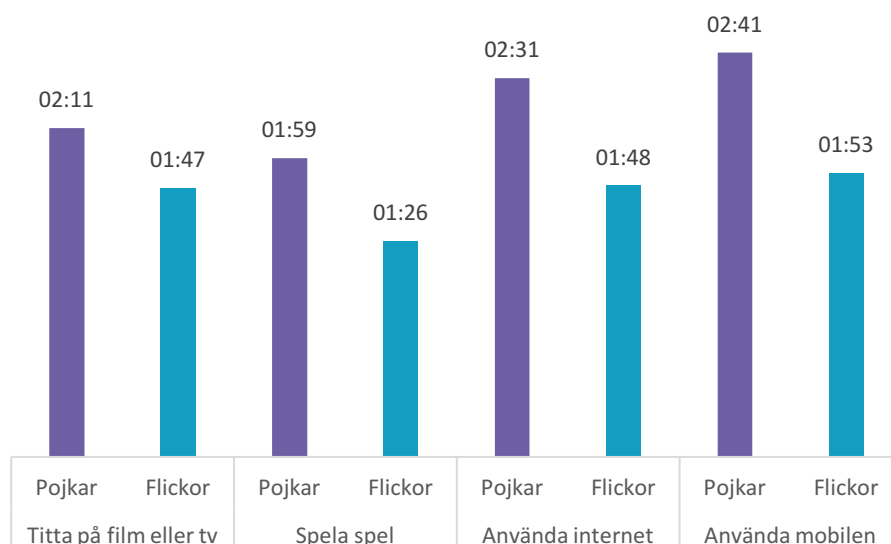
Jämfört med 2014 syns inga förändringar.

**38 b. Om du tänker på vardagar. Hur lång tid får du ...?
(medelvärden i timmar och minuter, endast 9–12)**

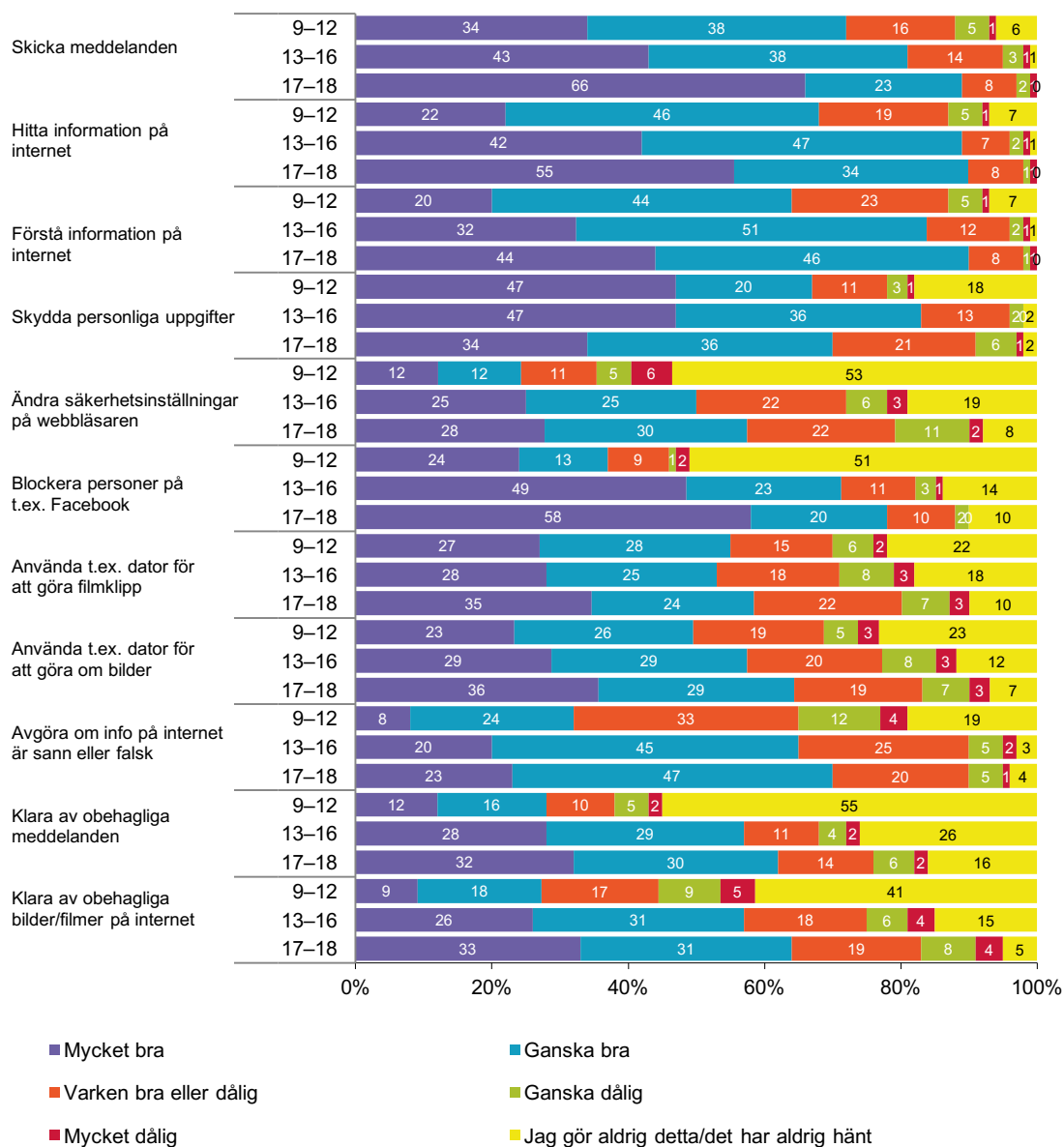
Det går inte att kalkylera medelvärden för barn äldre än 12 år. Det är också så få individer som har regler för hur lång tid de får använda medier, att det inte går att redovisa medelvärden för enskilda årskullar. Därför redovisas endast medelvärdena för gruppen 9–12. Här har en intressant förändring skett från den förra undersökningen där mobilanvändningen hade snävast tidsgräns. Som framgår av diagrammet ovan är det nu istället den aktivitet som barnen får ägna mest tid åt en vardag. Även att använda internet har en mer generös tidsbegränsning i årets undersökning jämfört med den föregående. Tidsbegränsningarna för att titta på film/tv och spela spel är oförändrade.

**38 c. Om du tänker på vardagar. Hur lång tid får du ...?
Kön (medelvärden i timmar och minuter, endast 9–12)**

Diagrammet visar att bland dem som har regler för hur lång tid de får ägna åt olika medier har flickor en kortare tillåten tid för medieanvändning under vardagar än vad pojkar har. I vissa fall är det kraftiga skillnader, uppemot 50 minuter (använda mobilen).

39. Hur bra är du på att...? (%)

Frågan är avsedd att mäta olika färdigheter relaterade till internetanvändning. Eftersom det handlar om självskattningar innebär detta att det bara handlar om hur respondenterna själva uppfattar sina färdigheter – det är alltså inget objektiva mått på förmåga. En individ som uppfattar sig som mycket bra på något, kan mycket väl göra detta för att hen inte förstått hur svårt det egentligen är. Generellt tycker en majoritet av respondenterna att de är mycket bra eller ganska bra på nästan alla färdigheter. Undantagen finns uteslutande bland de yngsta och gäller kategorierna "ändra säkerhetsinställningar på webbläsaren", "avgöra om info på internet är sann eller falsk", "klara av obehagliga meddelanden" samt "klara av obehagliga bilder/filmer på internet". Med stigande ålder ökar också andelen som anser att de är mycket bra eller ganska bra på de flesta färdigheterna – förutom när det gäller att "skydda personliga uppgifter". Det sistnämnda kan ha att göra med att medvetenheten om vikten av detta ökar med stigande ålder och att svårigheterna med att faktiskt göra det därför blir tydligare. De färdigheter barnen

oavsett åldersgrupp tycker att de är bäst på är att skicka meddelanden, blockera personer på *Facebook* samt hitta information på internet.

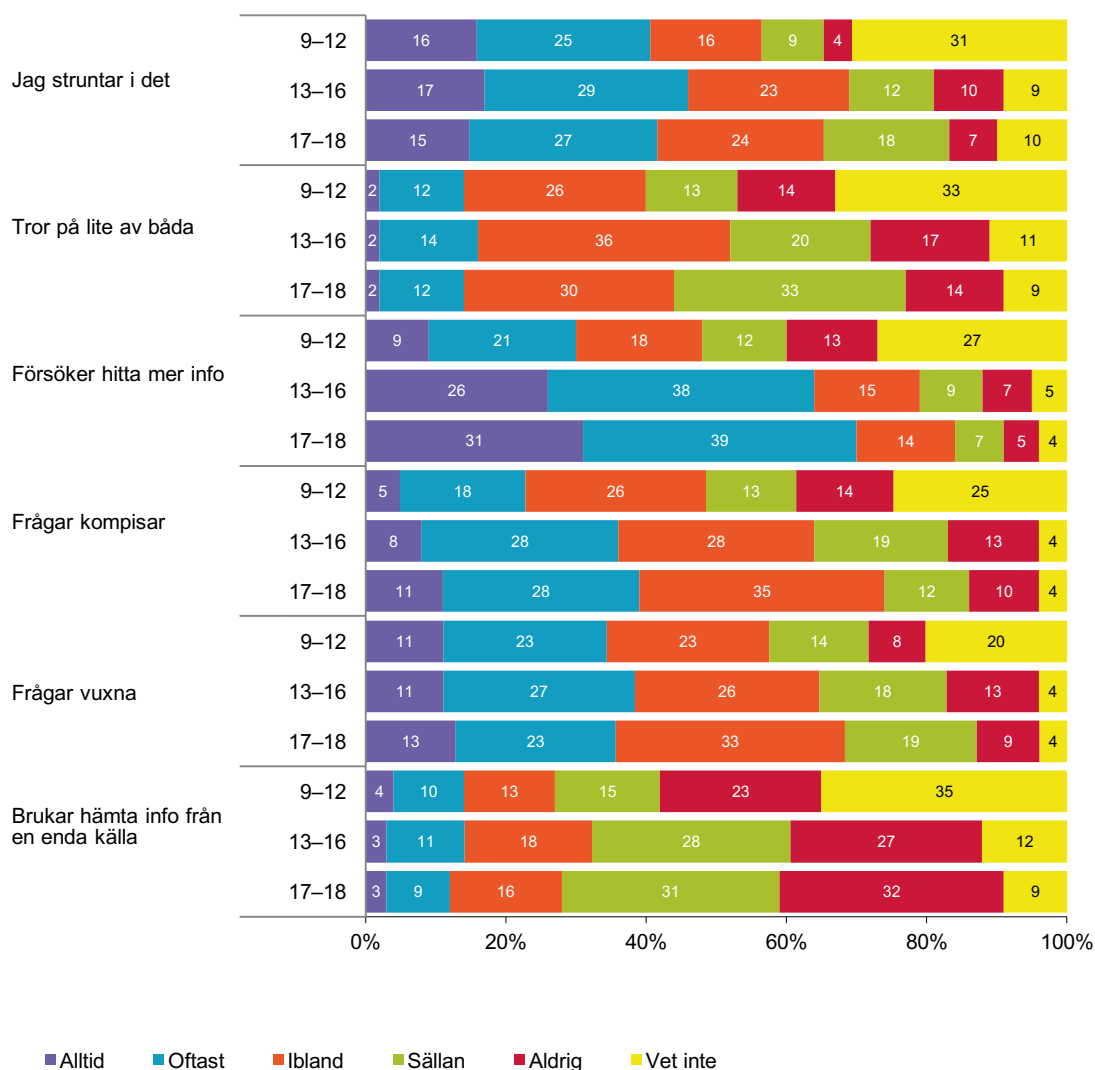
16 % av 9–12 uppger att de är ganska eller mycket dåliga på att "avgöra om info på internet är sann eller falsk". I samma åldersgrupp uppger 14 % att de är ganska eller mycket dåliga på att "klara av obehagliga bilder/filmer på internet". Samtidigt uppger 11 % av 17–18 att de är ganska eller mycket dåliga på detta. Det är också dessa båda kategorier som minst andelar anser sig vara mycket bra på, tätt följt av "klara av obehagliga meddelanden".

En större andel pojkar anser sig generellt vara bättre på de flesta färdigheter jämfört med flickorna. Om detta speglar deras faktiska kompetenser är omöjligt att säga, men pedagogisk forskning har visat att pojkar i jämförelse med flickor har en tendens att överskatta sin kompetens. Störst skillnad mellan könen är det när det gäller att "klara av obehagliga meddelanden och filmer", där pojkar konsekvent tycker att de är bättre på det än flickor. I de båda äldre åldersintervallen anser pojkarna också att de är betydligt bättre på att avgöra om information är sann eller falsk. I samtliga åldersgrupper anser sig dock flickorna vara något bättre än pojkarna på att skicka meddelanden, skydda sina personliga uppgifter samt "blockera personer på t.ex. *Facebook*", vilket sannolikt är en följd av att de använder sociala medier i högre utsträckning än pojkarna. Även när det gäller att manipulera bilder i datorn eller telefonen anser sig flickor något duktigare.

Skillnaderna jämfört med 2014 års undersökning är marginella. Barnens självskattade förmåga har således inte förändrats nämnvärt.

Unga med funktionsnedsättning är överrepresenterade med svaret "mycket dålig" när det gäller att hantera obehagligt material på nätet.

40. Två sajter på internet beskriver samma sak. Du upptäcker att det de säger inte stämmer överens. Vad gör du då? (%)

Även på denna fråga har en stor andel 9–12 svarat "vet inte". Den generellt vanligaste strategin för att handskas med motstridiga uppgifter är att söka mer information, följt av att fråga vuxna eller kompisar eller att helt enkelt inte bry sig om det. Förhållandevis få av respondenterna anger att de bara hämtar information från en enda källa.

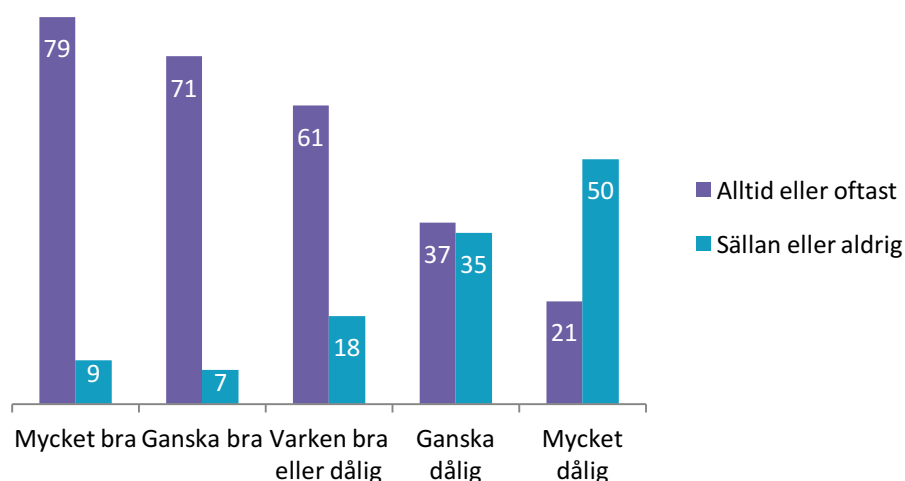
Könsskillnaderna är inte omfattande, men flickor är generellt något mer benägna att fråga såväl kompisar som vuxna, än vad pojkarna är. I de äldre åldersgrupperna försöker flickorna oftare hitta mer information, medan pojkarna i de båda yngre åldersintervallen i högre utsträckning hämtar sin information från en enda källa.

Jämfört med 2014 är det i alla åldersgrupper något fler som svarar att de alltid eller oftast inte bryr sig om det. Samtidigt ökar andelarna i åldersgruppen 17–18 som alltid eller oftast försöker hitta mer information. För övrigt finns dock inga skillnader jämfört med föregående undersökning. Några tydliga förändringar gällande vad barnen gör när de stöter på motstridig information kan alltså inte skönjas.

Vad man väljer att göra när man stöter på motstridig information kan betraktas som uttryck för individens källkritiska förmåga. Det är långt ifrån hela den källkritiska förmågan men en aspekt, eller ett stickprov, av den. I diagram 39 får barnen själva bedöma ett urval aspekter av den egna medie- och informationskunnigheten. Några av dessa aspekter är särskilt viktiga för den källkritiska förmågan: att avgöra om information på internet är sann eller falsk, att förstå information på internet samt hitta information på internet. Som visades i diagrammet anser majoriteten av de svarande att deras förmåga är ganska eller mycket god i alla dessa avseenden, men det är svårt att utifrån en enkät avgöra vad "bra" eller "dålig" innebär för barnen. Ett sätt att försöka testa och fördjupa insikterna om barnens förmågor är att studera vad barnen svarar att de gör när de stöter på motstridig information, i relation till hur de bedömer den egna förmågan att hitta, förstå och bedöma information på internet. Den som bedömer sin förmåga att hitta, förstå och bedöma information som mycket eller ganska god borde rimligtvis vara bättre på att söka ytterligare källor – av olika slag – när den stöter på motstridig information, än den som bedömer sin förmåga vara ganska eller mycket dålig. Testar man detta bekräftar analysen att så oftast är fallet. Sammantaget skulle man kunna beskriva tendensen på så sätt att de barn som bedömer sin förmåga att hitta och förstå information på internet, samt avgöra om information på internet är sann eller falsk, som mycket eller ganska god har ett mer aktivt förhållningssätt när de stöter på motstridig information. De som bedömer den egna förmågan vara ganska eller mycket dålig har ett något mer passivt förhållningssätt.

Sambandet för barn i åldersgruppen 13–18 beskrivs närmare i diagrammen 40 b–i nedan. Observera att staplarna i diagrammen inte summerar till 100 %. Det beror på att svarsalternativen "ibland" och "vet inte" är borttagna, i avsikt att renodla och tydliggöra tendenserna.

40 b. Hur barnen bedömer sin förmåga att avgöra om information på internet är sann eller falsk och vad de gör om de möter motstridig information på internet: försöker hitta mer information från andra sajter (13–18, %)

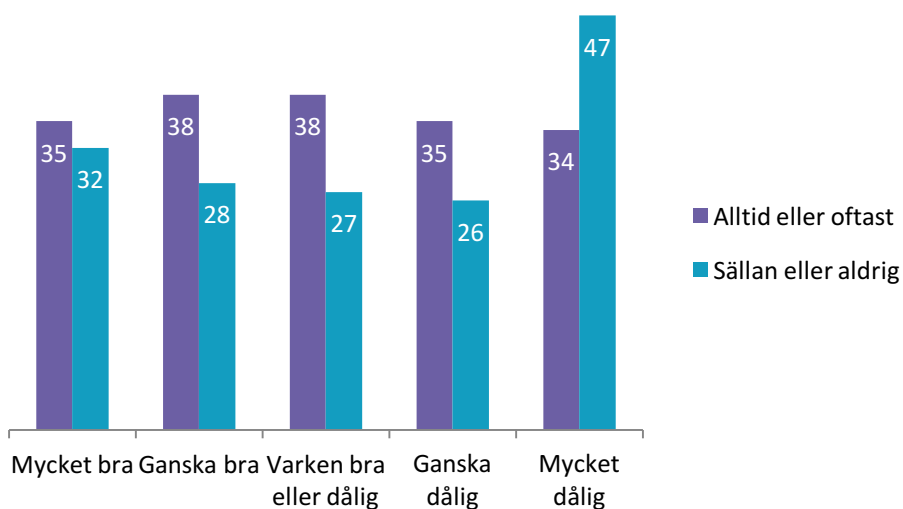

Skillnaden mellan dem med ganska/mycket god förmåga och ganska/mycket dålig förmåga är tydligast i fråga om hur vanligt det är att de söker ytterligare information när den information de hittat inte överensstämmer. Börjar man med att titta på hur barnen bedömer sin förmåga att avgöra om information är sann eller falsk, i relation till i vilken utsträckning de försöker hitta mer information framgår att de med (egenbedömd) mycket eller ganska god förmåga i betydligt högre grad försöker hitta mer information. Ju bättre barnen själva bedömer sin förmåga, i desto

högre grad brukar de alltid eller oftast söka mera information.

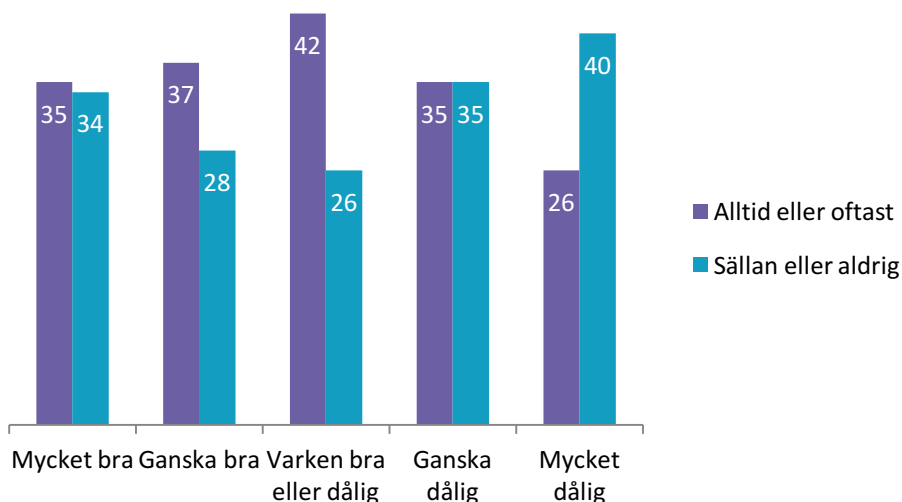
Diagrammet ovan inbegriper endast tonåringar (13–18), men tendensen är densamma bland barn 9–12. Av de barn 9–12 som menar sig ha mycket bra förmåga att skilja mellan sann och falsk information försöker 48 % alltid eller oftast hitta mer information, jämfört med endast 16 % av de som har mycket dålig förmåga.

40 c. Hur barnen bedömer sin förmåga att avgöra om information på internet är sann eller falsk och vad de gör om de möter motstridig information på internet: *frågar kompisar (13–18, %)*

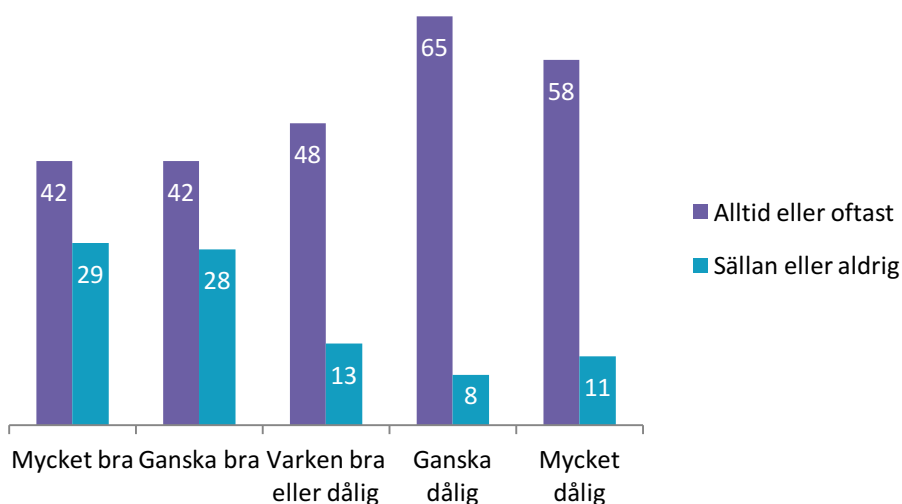
De barn 13–18 som bedömer den egna förmågan att avgöra sanningshalten hos information som mycket dålig frågar mer sällan kompisar vad de tycker. Mellan övriga kategorier finns dock ingen entydig skillnad i denna åldersgrupp. Bland barn 9–12 är tendensen tydligare: av dem som menar att de har mycket bra förmåga att avgöra frågor 42 % alltid eller oftast kompisar vad de tycker, jämfört med endast 3 % av dem med mycket dålig förmåga att avgöra informationens sanningshalt.

40 d. Hur barnen bedömer sin förmåga att avgöra om information på internet är sann eller falsk och vad de gör om de möter motstridig information på internet: *frågar vuxna (13–18, %)*

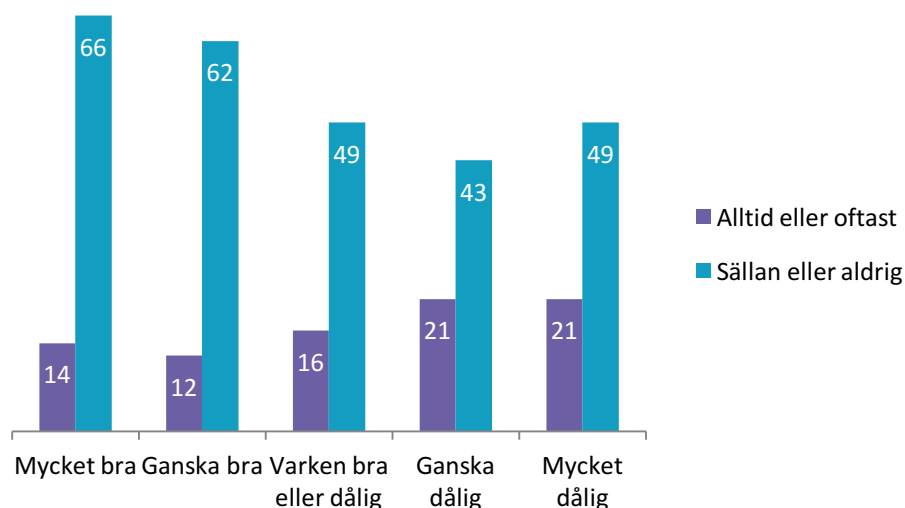
De som bedömer den egna förmågan som mycket dålig frågar även vuxna mer sällan, än de som bedömer den egna förmågan som ganska eller mycket bra. Detta gäller såväl tonåringarna som gruppen 9–12, där 41 % av dem med mycket bra förmåga alltid eller oftast frågar vuxna vad de tycker, jämfört med 16 % av dem med mycket dålig förmåga att avgöra sanningshalten hos information.

40 e. Hur barnen bedömer sin förmåga att avgöra om information på internet är sann eller falsk och vad de gör om de möter motstridig information på internet: *jag struntar i det (13–18, %)*

De barn 13–18 som bedömer den egna förmågan vara ganska eller mycket dålig struntar betydligt oftare i om de informationskällor de funnit inte överensstämmer. Bland barn 9–12 är däremot tendensen omvänd: 56 % av dem som menar att de har mycket god förmåga svarar att de alltid eller ofta struntar i det, jämfört med 33 % av de med mycket dålig förmåga.

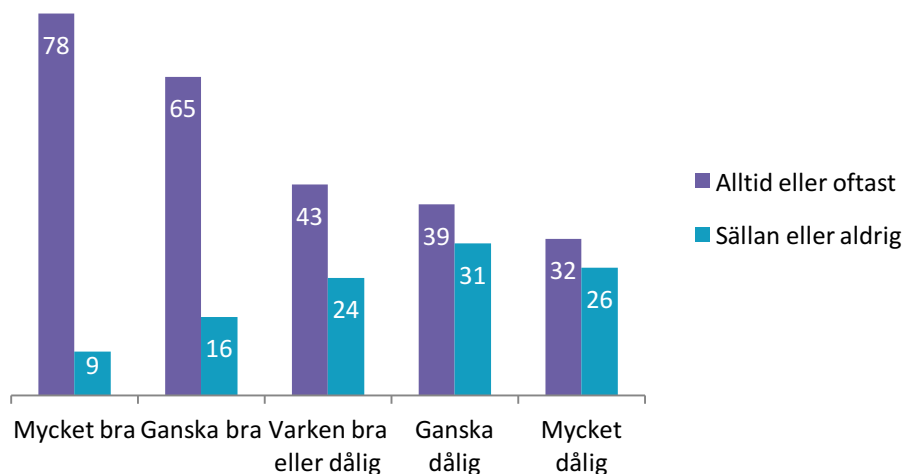
40 f. Hur barnen bedömer sin förmåga att avgöra om information på internet är sann eller falsk och vad de gör om de möter motstridig information på internet: jag brukar bara hämta min information från en enda källa (13–18, %)

När det gäller antalet källor barnen använder är däremot tendensen entydig. De barn som menar att den egna förmågan att avgöra om information är sann eller falsk är ganska eller mycket dålig hämtar oftare information från en enda källa. Detta gäller såväl 9–12 som 13–18.

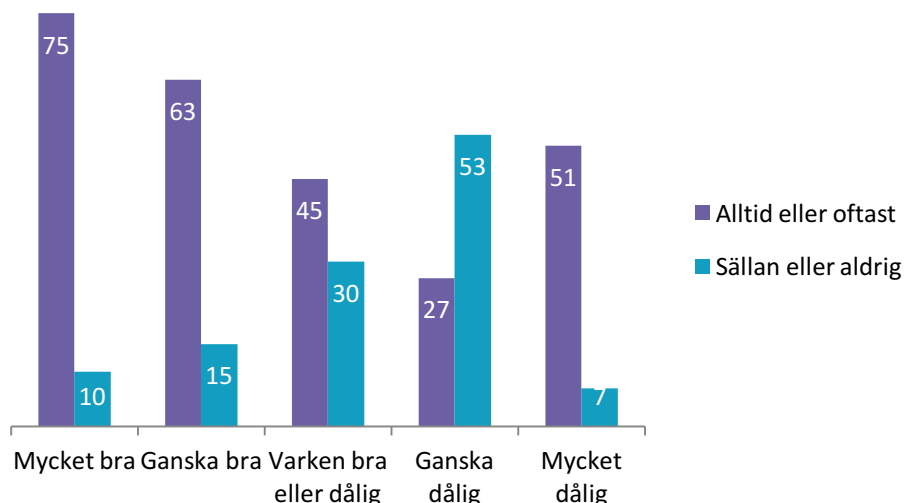
Sammantaget svarar således barnen 13–18 med ganska eller mycket god förmåga att avgöra sanningshalten hos information oftare att de inte bara struntar i motstridig information de möter utan försöker hitta mer information och frågar vuxna vad de tycker. De använder mer sällan bara en enda källa än de med ganska eller mycket dålig förmåga, men i vilken utsträckning man frågar kompisar är mer jämnt fördelat. Bland barn 9–12 är det däremot vanligare att de som menar sig ha god förmåga att bedöma information alltid eller ofta frågar kompisar, men de tenderar även att i högre grad "strunta i" om informationen är motstridig.

40 g. Hur barnen bedömer sin förmåga att *förstå* information på internet och vad de gör om de möter motstridig information på internet: *försöker hitta mer information från andra sajter* (13–18, %)

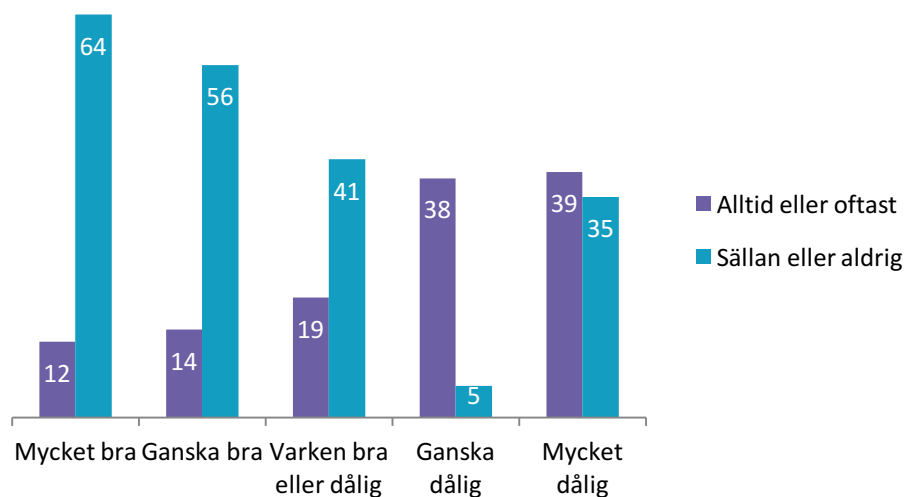
Betraktar man hur barnen bedömer den egna förmågan att förstå information i relation till hur de agerar när de stöter på motstridig information framträder en liknande tendens. Ju bättre man bedömer den egna förmågan att förstå, i desto högre grad försöker man hitta mer information när man behöver det.

40 h. Hur barnen bedömer sin förmåga att *hitta* information på internet och vad de gör om de möter motstridig information på internet: *försöker hitta mer information från andra sajter* (13–18, %)

De barn som menar att de har en ganska eller mycket god förmåga att hitta information försöker betydligt oftare, än de med ganska eller mycket dålig förmåga, hitta mer information när den information de hittat är motstridig. Det gäller både 9–12 och 13–18. Bland tonåringarna finns det också en tydlig tendens till att de som menar att de har en ganska eller mycket god förmåga att hitta information mer sällan bara använder en enda källa. Ju sämre barnen menar att den egna sök-förmågan är, desto vanligare är det att de bara använder en enda källa (diagram 40 i).

40 i. Hur barnen bedömer sin förmåga att hitta information på internet och vad de gör om de möter motstridig information på internet: jag brukar bara hämta min information från en enda källa (13–18, %)

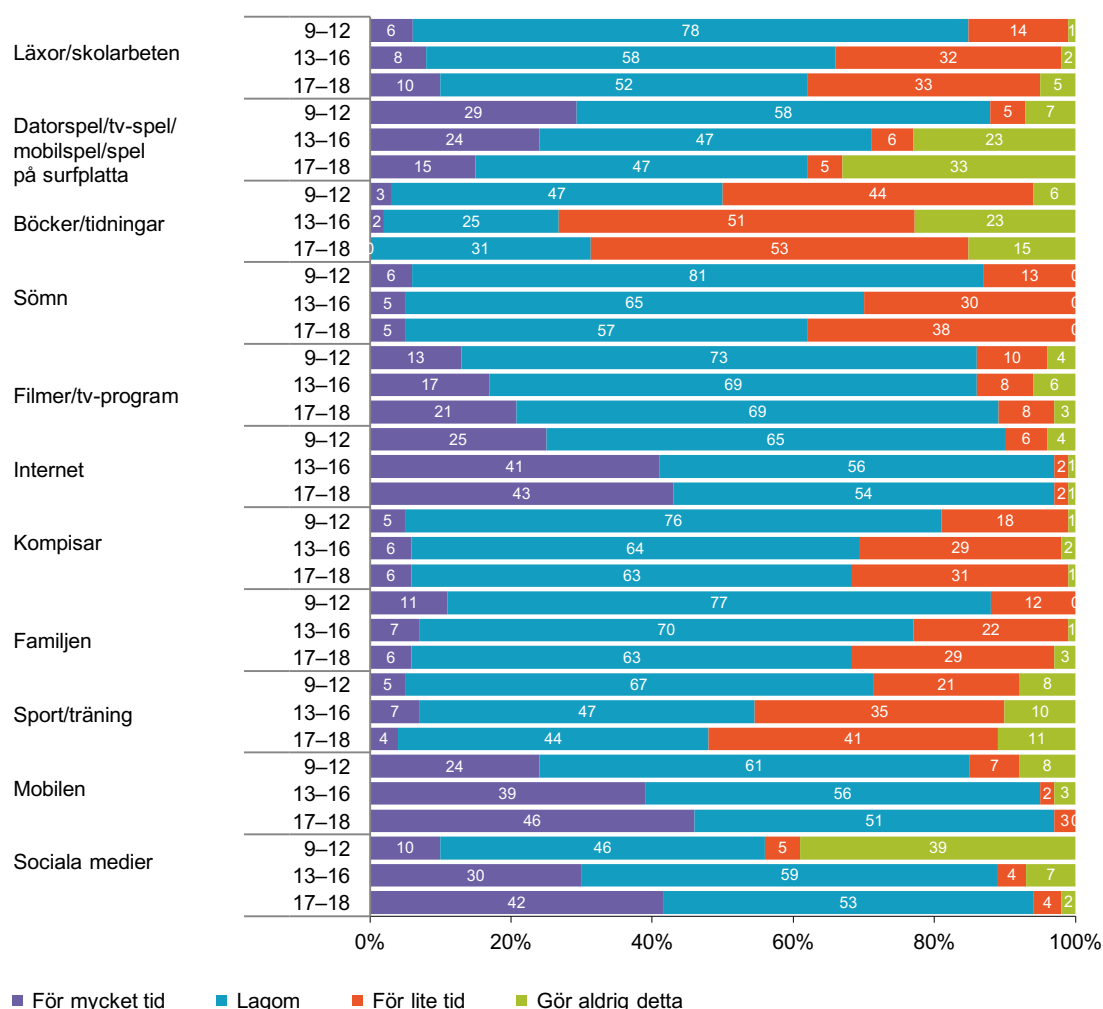
De som bedömer sin förmåga att förstå information på internet som mycket eller ganska bra brukar dessutom oftare fråga kompisar och vuxna vad de tycker, medan de som bedömer sin förmåga som ganska eller mycket dålig oftare svarar att de inte bryr sig om det samt att de bara brukar hämta sin information från en enda källa. Tendensen är svagare bland barnen 9–12, och återigen svarar de med ganska eller mycket god förmåga att förstå information oftare att de ”struntar i” om informationen är motstridig.

Frågorna om barnen talar med kompisar eller vuxna när de stöter på motstridig information visar ingen skillnad mellan de med god, respektive dålig, förmåga att hitta information. De som bedömer sin förmåga att hitta information på internet som ganska dålig frågar kompisar och vuxna vad de tycker i ungefär samma utsträckning som de som anser sig ha en mycket bra förmåga. Att den som inte är så bra på att själv söka information på internet gärna frågar människor i sin närhet förefaller logiskt. Däremot väljer de i gruppen 13–18 med sämre förmåga betydligt oftare att strunta i om informationen de finner är motstridig: 74 % av de med ganska dålig förmåga att hitta information struntar i om den information de hittat inte stämmer överens, jämfört med 43 % av de med mycket bra förmåga. Bland barn 9–12 är fördelningen jämnare.

Dessa resultat säger ingenting om vad barnen kan och faktiskt gör i praktiken. Det kan vara stor skillnad mellan vad man svarar i en enkät och hur man agerar i sin vardag. Man måste dessutom problematisera innebörden av de ställda frågorna och svarsalternativen. Att man försöker hitta mera information säger ingenting om var eller vilken ytterligare information man söker. Att använda en enda källa eller flera källor säger inte heller något om källornas kvalitet och tillförlitlighet. Det kan vara stor skillnad på olika källor och att använda en enda – men med hög trovärdighet, t.ex. Nationalencyklopedin – kan vara betydligt bättre än att samla in flera från diverse bloggar, forum etc. Det beror helt enkelt på. Att fråga kompisar eller vuxna är också tvetydigt. Betyder det att man förlitar sig alltför mycket på vad andra tycker eller ska det tolkas som ett uttryck för nyfikenhet och vetgirighet? Man måste således vara mycket försiktig i tolkningen av resultaten. Men vad vi kan säga är att de barn som menar sig ha mycket eller ganska god förmåga att hitta, förstå och bedöma information på internet vet att man bör söka ytterligare information (på internet eller i sin omgivning) och säger sig praktisera detta i något högre

grad än de med sämre förmågor. Det finns en skillnad i graden av aktivitet mellan barnen som menar sig vara ganska/mycket bra respektive ganska/mycket dåliga när de stöter på motstridig information. Undantaget är tendensen bland barn 9–12 där de som menar sig ha mycket eller ganska bra förmågor ändå tämligen ofta "struntar i" att försöka ta reda på mer när informationen de hittat inte stämmer överens. Även i gruppen 13–18 är det en ganska stor andel (42 %) av dem med mycket eller ganska god förmåga att avgöra om information är sann eller falsk som alltid eller oftast struntar i om den information de hittat är motstridig. Är det triviala frågor spelar det kanske ingen roll men som generellt förhållningsätt är det illavarslande. Resultaten pekar dessutom på att en grupp barn – de som menar sig vara sämre på att hitta, förstå och bedöma information på internet – saknar verktyg för att förbättra sina förmågor och skulle behöva mer stöd, även om denna grupp inte är stor.

41. Tycker du att du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt...? (%)

Diagrammet visar att barnen överlag anser att de har en bra balans mellan olika aktiviteter. Alternativet "lagom" är det vanligaste med få undantag. De enda kategorier där "för lite tid" får fler svar än "lagom" är avseende "böcker och tidningar", vilket gäller samtliga åldersgrupper. Det är dock tydligt att det i samtliga åldersgrupper är digitala medier som är det man anser sig

ägna för mycket tid åt och att detta ökar med stigande ålder – med undantag för spel där förhållandet är det omvända. Bland 13–16 och 17–18 upplever 30 %–46 % att de ägnar för mycket tid åt sociala medier, åt internet generellt samt åt mobilen (46 % bland 17–18). Samtidigt upplever dessa grupper att de ägnar för lite tid åt framför allt böcker och tidningar, läxor och skolarbeten samt åt sport och träning. Vidare syns återigen att spelandet av datorspel/tv-spel avtar med stigande ålder efter 12 år.

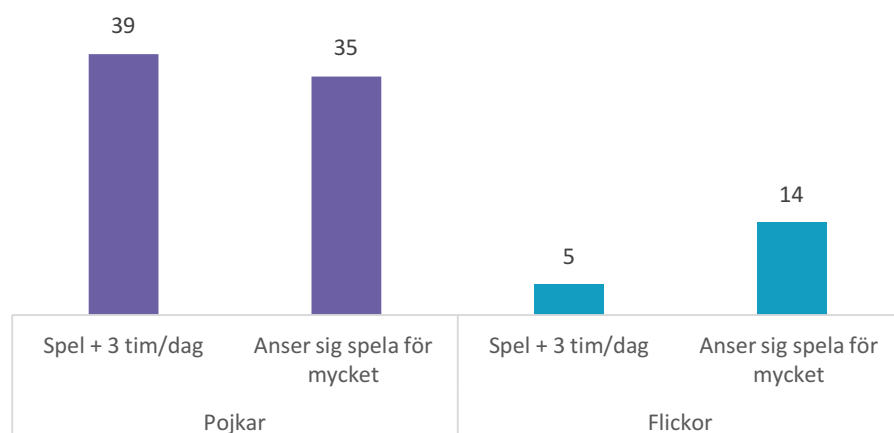
Det finns några påtagliga skillnader mellan pojkar och flickor avseende dessa frågor.

Avseende datorspel/tv-spel är det något fler pojkar än flickor bland 9–12 som tycker att de spelar för mycket (33 % jämfört med 25 %). Könsskillnaden är större bland de äldre: bland 13–16 tycker 35 % av pojkarna och 14 % av flickorna att de spelar för mycket. Bland de äldsta rör det sig om 28 % av pojkarna och endast 7 % av flickorna. Samtliga dessa siffror är högre än 2014.

I samtliga åldersgrupper anser flickor i högre utsträckning än pojkar att de ägnar för mycket tid åt samtliga medier utom datorspel. Undantaget är läsningen, där flickor istället i högre utsträckning tycker att de läser för lite. Könsskillnaderna ökar i regel med stigande ålder. I åldersgruppen 9–12 anser 15 % av flickorna att de tittar för mycket på tv (pojkar 10 %). Även äldre flickor tycker i högre utsträckning än pojkar att de tittar för mycket på tv (flickor 13–16: 25 %, pojkar 13–16: 9 %, flickor 17–18: 26 %, pojkar 17–18: 12 %). Störst är skillnaderna avseende sociala medier och mobilen: bland 13–16 tycker 22 % av pojkarna och 54 % av flickorna att de använder mobilen för mycket och 13 % av pojkarna tycker att de använder sociala medier för mycket jämfört med 45 % av flickorna. I den äldsta åldersgruppen är det också en påfallande stor olikhet avseende sömn; 26 % av pojkarna anser sig sova för lite jämfört med 45 % av flickorna.

Om man ser till hur mycket tid man ägnar åt de olika medieaktiviteterna finner man att flickor är mer benägna att anse att de ägnar för mycket tid åt dem, i proportion till den faktiska användningen. Detta är ett mönster som är återkommande från tidigare undersökningar. Nedan presenteras några diagram över den faktiska medieanvändningen och uppfattningen att man ägnar för mycket tid åt detta för gruppen 13–16 år 2016.

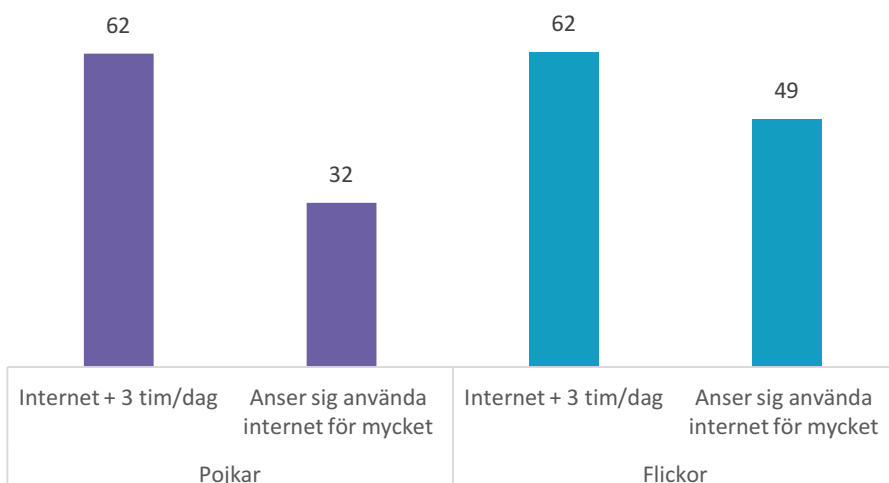
41 b. Flickor och pojkar 13–16: Faktisk medieanvändning och uppfattningen att man ägnar för mycket tid åt detta: spel (%)

Diagrammet visar på en könsmässigt mycket ojämnt fördelad medieaktivitet: spelande. Betydligt fler pojkar spelar mer än 3 timmar/dag. Det är också en större andel pojkar än flickor som

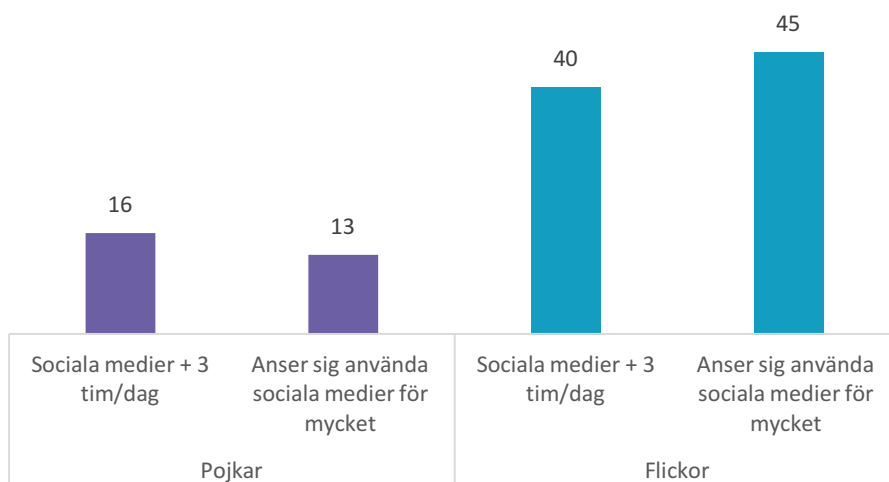
anser sig spela för mycket. Däremot är det färre pojkar som tycker att de spelar för mycket än som spelar mer än 3 timmar/dag. Tvärtom förhåller det sig med flickorna: fler flickor anser sig spela för mycket än som spelar 3 timmar/dag.

41 c. Flickor och pojkar 13–16: Faktisk medieanvändning och uppfattningen att man ägnar för mycket tid åt detta: internet (%)

Andelarna flickor och pojkar som använder internet mer än 3 timmar/dag är identiska. Trots detta är det betydligt fler flickor som tycker att de använder internet för mycket.

41 d. Flickor och pojkar 13–16: Faktisk medieanvändning och uppfattningen att man ägnar för mycket tid åt detta: sociala medier (%)

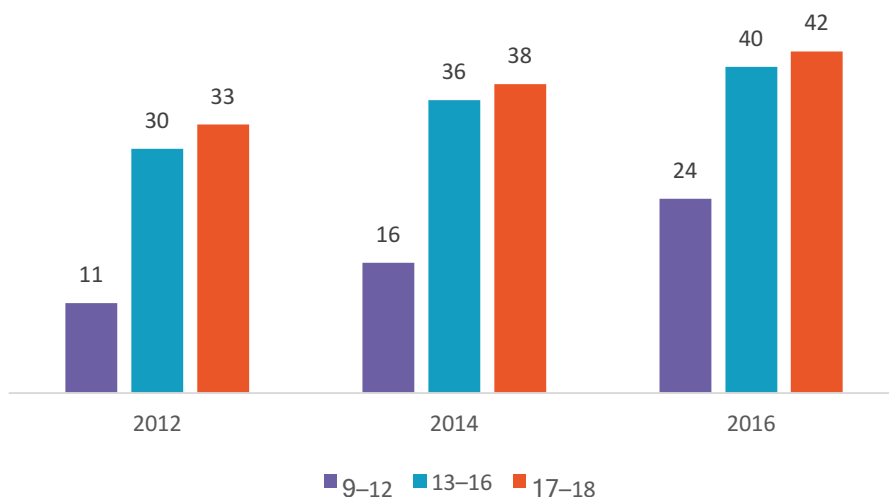
Slutligen ett exempel där flickor använder mediet ifråga mer än pojkarna: sociala medier. Även om skillnaderna inte är lika påtagliga är det även här så att flickorna i något högre utsträckning anser sig tillbringa för mycket tid med detta, än vad pojkarna gör.

Generellt är flickor i högre utsträckning än pojkar missnöjda med sin medieanvändning, särskilt i relation till hur mycket tid man faktiskt ägnar åt mediet. Detta gäller även i åldersgrupperna 9–12 och 17–18. Någon förklaring till varför flickor är mer självkritiska när det gäller sin medie-

konsumtion kan inte ges i föreliggande rapport utan kräver fortsatta undersökningar.

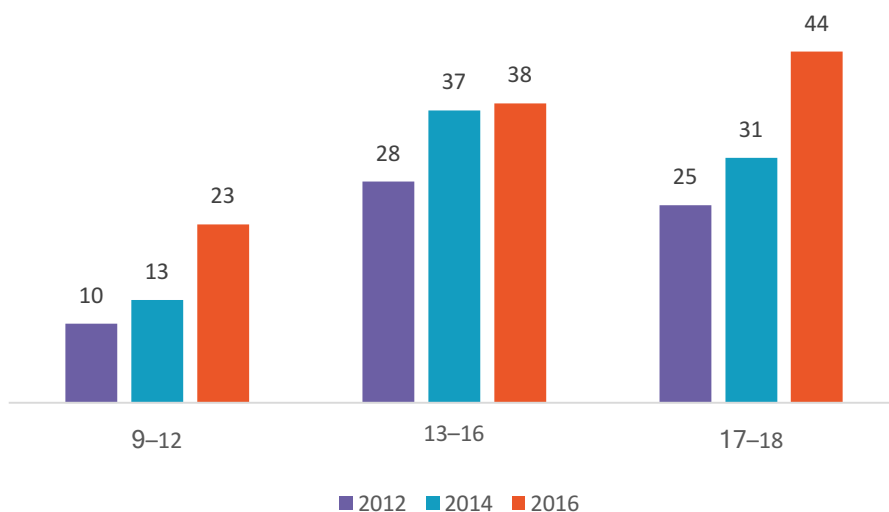
Om man återgår till åldersgrupperna som helhet finns, jämfört med undersökningen 2012 och 2014, endast tre påtagliga skillnader i hur man anser sig fördela sin tid, se följande tre diagram.

41 e. Anser sig ägna för mycket tid åt internet, 2012, 2014 och 2016 (%)

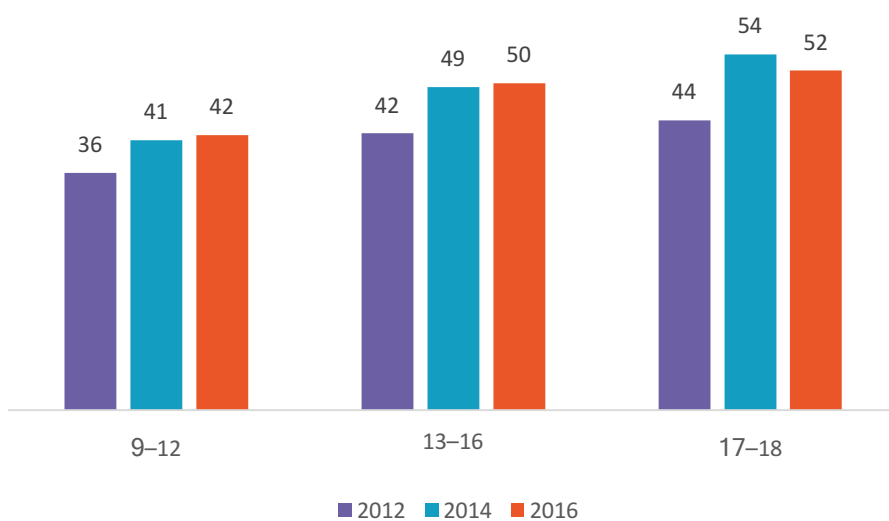
Diagrammet visar att andelarna som anser sig ägna för mycket tid åt internet har ökat över tid i samtliga åldersgrupper.

41 f. Anser sig ägna för mycket tid åt mobilen, 2012, 2014 och 2016 (%)

Diagrammet visar att även andelarna som anser sig ägna för mycket tid åt mobilen har ökat över tid i samtliga åldersgrupper.

41 g. Anser sig ägna för lite tid åt böcker/tidningar, 2012, 2014 och 2016 (%)

Den tredje skillnaden gäller uppfattningen att man läser för lite böcker och tidningar, denna har ökat med upp till 8 procentenheter sedan 2012. Det är nu den enskilda kategori där flest är missnöjda med hur man disponerar sin tid (jämfte för lite sport och träning bland 17-18). Andelen som tycker att de läser för lite har dock minskat en aning (2 procentenheter) i åldersintervallet 17-18 sedan 2014. I vilken utsträckning detta beror på att respondenterna faktiskt själva upplever att de vill läsa mer, eller att det även beror på de senaste årens omfattande debatt om ungas sjunkande läsförmåga går inte att uttala sig om, men det kan röra sig om en kombination av de båda.

BILAGA 1.

Bortfall, signifikans, åldersintervall och kalibreringsvikter

Som konstaterats är svarsfrekvensen i föreliggande rapport relativt låg, 38,5 % för barn 9–12 och 38,7 % för 13–18 år. En låg svarsfrekvens medför en ökad risk för bortfallsfel – att de som besvarat frågeformulären skiljer sig från dem som inte gjort det så att resultaten av undersökningen blir missvisande för hela urvalet. För att kompensera för detta har SCB kalkylerat kalibreringsvikter baserat på registerdata (se nedan). I tidigare Ungar & Medier-undersökningar har antalet respondenter i flera fall varit så få att få resultat varit statistiskt signifikanta på 0,05-nivån. Signifikansnivån anger sannolikheten för att man av en slump skulle få det erhållna resultatet och 0,05 innebär att det är 95 % sannolikhet att resultaten inte påverkats av slumpen. I föreliggande rapport uppnår i princip samtliga av de jämförelser och förändringar som redovisas i den löpande texten signifikansnivån 0,05 och är alltså vad man i dagligt tal brukar kalla för statistiskt säkerställda. Statistisk signifikans är dock ett i vissa avseenden problematiskt mått på en undersöknings tillförlitlighet. Ju större antal individer som deltar, desto större är sannolikheten för att mycket små förändringar över tid eller skillnader mellan olika grupper är statistiskt signifikanta. Det blir då frestande att redovisa även triviala resultat bara för att de är signifikanta. Små skillnader (under 5 procentenheter) har inte redovisats i det följande om de inte ingår i ett tydligt mönster (t.ex. att användningen av en medieform ökat i samtliga åldersgrupper som undersökts). Av läsbarhetsskäl redovisas inte signifikansnivåerna vidare i rapporten.

Den tidigare kommittén Medierådet använde sig i undersökningen 2010 av överlappande åldersgrupper, 2–5 år, 5–9 år, 9–12 år samt 12–16 år. Anledningen var att man betraktade de respondenter som fyllde år under den tid datainsamlingen pågick som ett år äldre än de som fyllde senare på året. En fyraåring som fyllde fem innan enkätinsamlingen var avslutad betraktades således som en femåring i tidigare material. Då insamlingen 2010 varit åldersmässigt snedfördelad har vi i alla datainsamlingar sedan 2012/13 valt ut åldersgrupperna utifrån hur mycket respondenterna fyller under året – som ömsesidigt uteslutande kategorier. Från och med 2012 års insamling finns även åldersgruppen 17–18 med.

2012/13 års enkäter utformades för att kunna jämföra resultaten med de datainsamlingar som genomfördes parallellt av de norska och finska motsvarigheterna till Statens medieråd och då ändrades åldersintervallen till de nuvarande, mer konsekventa 9–12 år och 13–16 år. Detta innebär att åldersintervallen från 2010 inte är fullt jämförbara mellan de olika datainsamlingarna. Det saknas fullständiga data för att göra exakta kontroller av hur jämförelser över tid påverkats av dessa inte fullt överensstämmande åldersintervaller. Man kan dock jämföra genomsnittsåldern mellan de olika grupperna.

Åldersintervall och genomsnittsålder för datainsamlingarna 2010–2016

2010	2012/13	2014	2016
–	0–1 (M=0,73 år)	0–1 (M=0,66 år)	0–1 (M=0,69 år)
2–5 (M=3,80 år)	2–4 (M=3,08 år)	2–4 (M=2,97 år)	2–4 (M=3,03 år)
5–9 (M=7,32 år)	5–8 (M=6,56 år)	5–8 (M=6,48 år)	5–8 (M=6,52 år)
9–12 (M=10,31 år)	9–12 (M=10,50 år)	9–12 (M=10,50 år)	9–12 (M=10,52 år)
12–16 (M=13,9 år)	13–16 (M=14,50 år)	13–16 (M=14,52 år)	13–16 (M=14,42 år)
-	17–18 (M=17,53 år)	17–18 (M=17,50 år)	17–18 (M=17,54 år)

I åldersgruppen 9–12 år skiljer sig genomsnittsåldern marginellt åt mellan undersökningarna. För 12–16 år i insamlingen 2010 respektive 13–16 år i senare insamlingar, skiljer sig genomsnittsåldern mer åt: 2010 var den 13,9 år och i de senare 14,5, 14,52 samt 14,42 år. Det innebär att en del av förändringarna över tid gällande t.ex. användningsfrekvens eller eget innehav av medieteknologi mellan de olika datainsamlingarna kan vara konsekvensen av ålderskillnader bland respondenterna.

SCB har också kalkylerat kalibreringsvikter för varje respondent. Vid bortfall kan det vara så att vissa grupper av urvalet svarar i större utsträckning än övriga, t.ex. kan kvinnor svara i högre grad än män eller lågutbildade föräldrar mindre än de högutbildade. Om de grupper som svarat i högre grad har en annan fördelning på undersökningsvariablerna än övriga kan detta ha en snedvridande effekt på resultatet. För att kompensera för detta har kalibreringsvikter använts.

Ytterligare information om datainsamlingen finns på www.statensmedierad.se/ungarochmedier.

Statens medieråd

Statens medieråd, Box 27204, 102 53 Stockholm | Besöksadress: Borgvägen 1 (Filmhuset), plan 5, Stockholm
Telefon: 08-665 14 60 | E-post: registrator@statensmedierad.se | www.statensmedierad.se